

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

RÖPORTAJ

Mustafa Çiftçi:

"Okumak basgitar gibidir,
varlığı değil yokluğu hissedilir"

Genç bir yayınevi:
Sahi Kitap

Ali Ural:
Necip Fazıl Kısakürek ve Büyük Doğu

Gülenay Börekçi:
Şair Niğâr Hanım'ın "Günlük"leri

Kararsız Okurlar için öneriler:
Edebiyatta zamanda seyahat

ÇİZGİ:
Binbir Gece Masalları

TURGAY ANAR

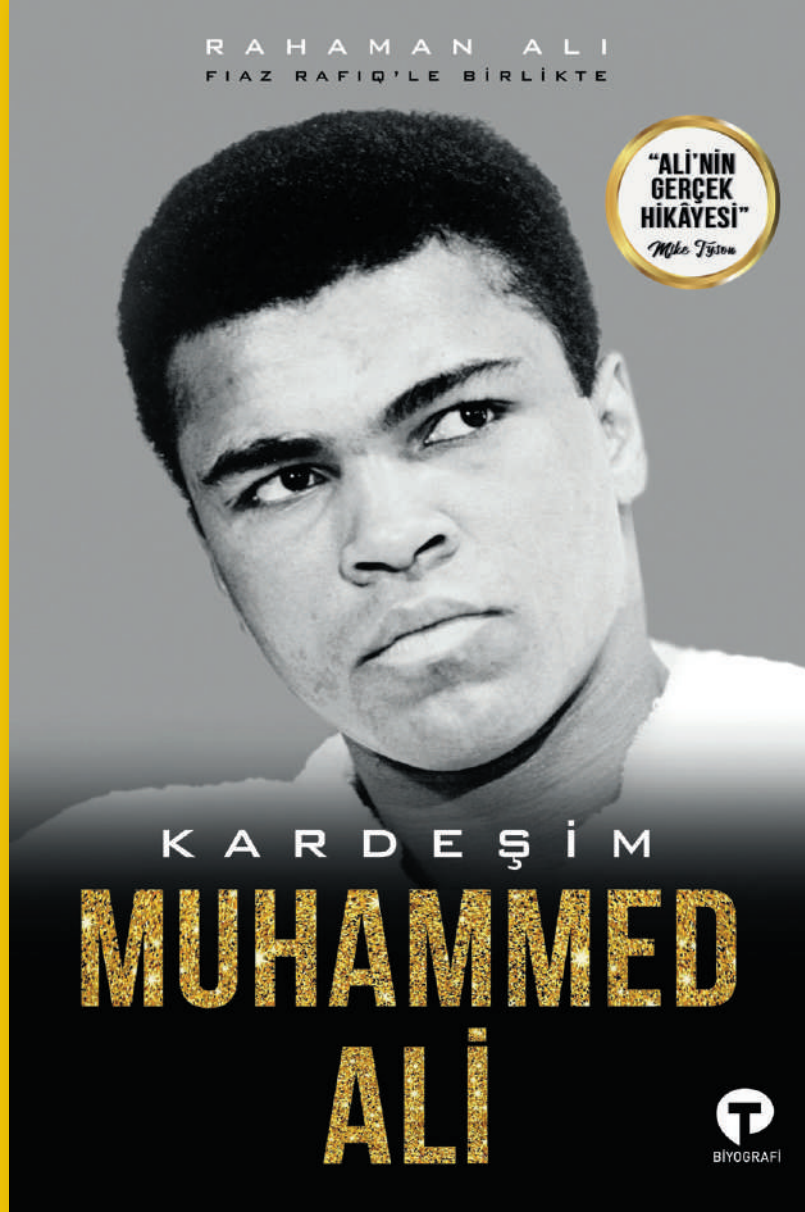
KİTAPLARIN EVRENİ VE SAHAFLARIN MUCİZEVİ DÜNYASI

FİYAT: 8.00 TL
KAT: 11.00 TL

ISSN 2146-2127

9 772146 212005 06

Cassius Clay adıyla dünyaya gelen **Muhammed Ali**, şöhretinin zirvesindeyken dünyanın en sevilen sporcusuydu. Hakkında çok şey söylendi, sayısız yorum yapıldı, onaylandı, alkışlandı. Herkesin konuştuğu bu büyük boksörle ilgili bildiklerini anlatma sırası artık bugüne kadar hep susan kardeşinde. Bir efsaneye içeriden bakmak için okuyunuz...

Hayattayken yumruklarını konuşuyorduk.
Şimdiyse gerçek **Muhammed Ali**’yi tanıma zamanı.

turkuvazkitap.com.tr

[turkuvazkitap](https://www.facebook.com/turkuvazkitap)

[turkuvazkitap](https://twitter.com/turkuvazkitap)

[turkuvaz.kitap](https://www.instagram.com/turkuvaz.kitap)

Yayın Türü: Aylık Yaygın Süreli Yayın
 Sayı: 124 - Haziran 2021
 ISSN: 2146-2127

SAHİBİ:

Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
 Tüzel Kişi Temsilcisi ve Genel Müdür
Yasemin Gebeş

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Mustafa Akar

EDİTÖR

İlker Nuri Öztürk

GÖRSEL YÖNETMEN

Mehtap Tunçel

KATKIDA BULUNAN

Yunus Arslan

KAPAK VE SAYFA TASARIMI

Sema Türk Bayazit

KAPAK İLLÜSTRASYONU

Serkan Yolcu

REKLAM

Rezan Dönmez

(0212) 354 39 32

rezan.donmez@turkuvazdergi.com.tr

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Şefik Çalık

BASIM YERİ

Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
 Güzeltepe Mah. Mareşal Fevzi Çakmak Cad.
 B Blok Apt. No 29/1/1 Eyüpsultan İstanbul

YÖNETİM YERİ:

Turkuvaz Dergi Grubu
 Güzeltepe Mah. Mareşal Fevzi Çakmak Cad.
 B Blok Apt. No 29/1/1 Eyüpsultan İstanbul
 Telefon : (0212) 354 30 00

SABİTFİKİR'E NASIL ULAŞIRSINIZ?

Tüm DER ve dergi satış mağazalarında
 8 TL karşılığında

Bizi takip edin!

www.facebook.com/sabitfikircom

www.twitter.com/SabitFikir

Ne düşündüğünüzü bilmek istiyoruz,
editor@sabitfikir.com'a yazın!

© Her hakkı saklıdır.

Bu deryide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve
 illüstrasyonların elektronik ortamlar da
 dahil olmak üzere çoğaltma hakları
 Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.'ye aittir.
 Yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

SAHAFLARA SİĞİNMA VAKTİ

Çocukluğumda enteresan bir sahaf tanımıştım. Zaten bir iki kitapçı dükkânı olan şehrimizin tek sahafıydı kendisi. İçinde envai çeşit kitapla birlikte el yapımı tespihler, çift güllü Yasin kitapları, büyümlü ve sihirli rengârenk eski kutular, çeşitli afişler, geyikli kilimler, kitap cildi malzemeleri, misinalar ve diğer balıkçı ürünleri bulunurdu. Dışarıdan vitrinine bakanları, içindeki efsunlu malzemeleriyle etkileyen, bir nevi Alaaddin'in büyü dükkânı gibi bir yerdi.

Sahafın sahibi de tıpkı dükkânının efsunlu görüntüsü gibi bilmecelerle dolu birisiydi. Dükkândan içeriye girdiğinizde asla kitapları seçmenize müsaade etmezdi. Dükkânın girişindeki camlı bölmede oturur, siz kapiya yaklaştığınızda istediğiniz şeyi sorardı. Diyelim bir Refik Halid kitabı istediniz, sahaf da o gün sevinçli, keyfi yerinde; “şu sıradan ilerle, dördüncü rafın ilk sırasına bak” derdi. Baktığınızda gerçekten de o kitabı oracıkta bulurdunuz. Diyelim şanslı gününüzde değilsiniz ve sahafın da keyfi kaçık, bir kitap sordunuz, “bugün git, yarın gel” derdi. O da tevafuk tabii. Asla kitabın kendinde olup olmadığını söylemezdi. Bu işin en tehlikeli yanı da, sahafın istediğiniz kitabı veyahut yazarı beğenmemesiydi. O zaman küçük bir kavga çıkartır, sizin bir daha dükkânına uğramamanızı sağlardı. Nevi şahsına münhasır, ilginç bir insandı.

Bendenizin kitaplara karşı merakını bir bakışta çözdüğünden, sevmediği bir yazarı söylesem bile ses etmez, ama istediğim kitabı da asla bana vermezdi. O kitapların üst kattaki depoda kendi kaderini beklediklerini söylerdi. Dükkânın üst katında kim bilir kaç eski kitap vardı. Hep merak ettiğim gizemli bir hazine gibi gelirdi bana o çıkmadığım kat. İlla sevdiği yazarlar olacak; Sezai Karakoçlar, Nuri Pakdiller, Cahit Zarifoğullar, Muhammed İkballer vs. Sanmayın ki bu kitaplardan ciddi bir para isterdi. Neredeyse bir çay parası kadar bir şeydi istediği. Zamanla benden o kadarını bile almamaya başlamıştı.

Sohbet de ederdik arada. Kendini, ölmüş bir zenginin çöpünü başka zenginlerin evlerine koyan biri olarak tanımlardı. Sahaftı ama aslında kitaplara pek de değer vermezdi. Asıl bilginin peşindeydi. İnsandan insana geçen bilginin, aşkın bir bilginin; bir ruh macerasının peşinde... Ki, çok sevdiği mürşidinin sözünü tutmadığı, içinde bulunduğu tasavvuf ekolünü terk ettiği için delirdiği söylenirdi. Orası bana meçhuldü elbette. Kendi adıma sahafın bize, eskide kalmış bilgileri aktaran araçlar olduklarına inanmışımdır. Bizim sahaf da bu görevi harfiyen yerine getirmişti. Allah nur içinde yatırsın. O dükkânın yerinde yeller esiyor şimdilerde ama kalbimdeki yerî bâki...

Ne dersiniz, sizin de böylesi sahaflarınız oldu mu? Yalnızca marketing işlevi gören günümüz kitapçılarından kaçıp sahaflara sığınma vakti gelmedi mi sizce de artık...

İÇİNDEKİLER

06

HABERLER

12

VİTRİNDEKİLER

14

ŞAİRİN ŞAİRLERİ

A. Ali Ural

Kağıda Sarılmış Bir
Taşla Geldi "Büyük
Doğu"

«»

16

EGOİST OKUR

Gülenay Börekçi

Şairin Bir Günlük
Yazarı Olarak Portresi:
Nigâr Hanım

«»

18

GÜNCEL

Cem Altınışık

Hayvanlarla
Western:
Kurucular

«»

10

RAFTA NE VAR?

20

POLİSİYE

HARUN CANDAN

Bir Yalan Ne Kadar
Gerçek Olabilir

22

RÖPORTAJ

Erdem Öztop

Mustafa Çiftçi:
Okumak Başgitar
Gibidir Varlığı Değil
Yokluğu Hissedilir

«»

24

KEŞFSEVER

Zeynep Merdan

Meryem'in Sesleniş:
Luce Irigaray

«»

26

GÜNCEL

Hümeysra Yabar

Yasak Ağacın Altında
Beş Yüzleşme Hikâyesi

«»

34

KARARSIZ OKUR

38

YAYINCI MAİL'E
DÖNDÜ

Genç Bir Yayınevi: Sahi
Kitap

«»

40

KİTABIN
ORTASINDAN

Dursun Çiçek

Şehrin Kırk Hâli

«»

42

ROMANLAR VE
DİPNOTLAR

Ayşegül Genç

Siz Uyurken ve Mösyö
ya da Doğu Rüyası

«»

36

GÜNCEL

Doğukan İşler

Parasız Yatılı 50
Yaşında

«»

44

SİNEMA

Bilal Sert

Paul Schrader ve
Sinemada Aşkın Üslup

«»

46

TARİHE ROMANDAN
BAKMAK

Ali Emre

Yeniçeri: Kuşatmanın
Biriktirdiği Sıra Dışı
Hikâyeler

«»

48

ÇİZGİ

Selahattin Demirci

Binbir Gece Masalları -
Şeyh ve Kara Köpekler

«»

50

GÜNCEL

Yağmur Dinç

Parola: Durgun
Akardı Tuna

«»

52

ÖNDE(N) GİDENLER

Nurullah Koltaş

Sinagogdan Camiye
Yazmakla Geçen
Ömür: Meryem Cemile

«»

54

GÜNCEL

Ömer Yalçınova

Homeros'un İzinde
Homerosçu İlahiler

«»

56

MÜMKÜN
EVRENLER

Murat K. Murat

Kararsız Bir Distopya:
Eumeswıl

«»

58

KİPAT

H. Salih Zengin

Çocuk Edebiyatı
Bahçesinde Açan Üç
Çiçek

«»

60

GÜNCEL

Suavi Kemal

Yazgıç

Serçe Risalesi'ni
Okuma Notları

«»

62

TERS KARGA

Orkun Galolar

Sen Kuşları Boş Ver
Evler, Yerlerinde
Değiller

«»

64

GÜNCEL

Cem Tunçer

Pessoa'ya (ve
Diğerlerine) Övgü

«»

66

SANAT

Samed Karagöz

Tarihimizde Lale
Merakı

«»

VakıfBank Kültür Yayınları'ndan yepyeni kitaplar, yepyeni dünyalar...

Okuyun #vebenzersiz olun.

vbky.com.tr

/vakifbankkulturyayinlari

/VakıfBank Kültür Yayınları

/VakifBankKY

/VakıfBank Kültür Yayınları

EDİP CANSEVER'İN ARŞİVİ HALKA AÇILIYOR

İkinci Yeni şiir akımının önemli temsilcisi şair Edip Cansever'in kütüphanesi ve kişisel arşivi halka açılıyor. Vefatı sonrasında da kültür sanat dünyasına katkı sunmaya devam eden Cansever'in 500 kitaplık kütüphanesi oğlu Ömer Cansever tarafından Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne bağışlandı. Cansever'in arşivinde okuduğu eserler, sanat dergileri, el yazmaları, daktilosu ve Yaşar Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar gibi edebiyatçı-lardan 80'li yıllara kadar uzanan imzalı kitaplar bulunuyor. Tasnif çalışmaları süren arşiv aynı zamanda dijital ortamdan da erişime açılacak.

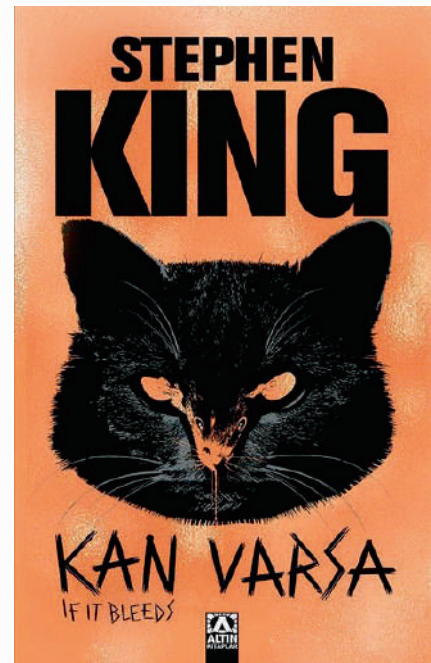
UÇAN SÜPÜRGE İLE "ARAF'TAN ÇIKMAK"

Uçan Süpürge Vakfı'nın organize ettiği 24. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali başladı. "Araftan Çıkmak" temasıyla düzenlenen festivalde dünyanın dört bir yanından ilham veren kadın hikâyelerini anlatan yapımlar yer alıyor. Festival bu yıl iki aşamalı olarak gerçekleştirilecek. Filmler çevrimiçi olarak 3 Haziran'a kadar izlenebilecek. Biletleri satışa çıkan ikinci bölümde ise festival filmleri 4-11 Haziran arasında Doğan Taşdelen Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde ve CerModern'deki açık hava sinemasında izleyiciyle buluşacak. Polonya'dan Hindistan'a uzanan geniş bir yelpazede ülkeden filmler arasında Lübnan Semaları, Rosa'nın Düğünü, Ateşle Yazmak, Bir Daha Asla Kar Yağmayacak, Hatıra Kutusu var. Hastalıklardan iş hayatına uzanan konular, yaşamın her alanına değiniyor. Bu yıl Oscar adayı olan Jasmila Žbanić'in Srebrenitsa'da, Birleşmiş Milletler için tercümanlık yapan Aida'nın savaş sırasında eşinin ve çocuklarının hayatını kurtarma çabasını anlattığı "Nereye Gidiyorsun Aida?" da festivalde görülebilir.

STEPHEN KING YAZDI: KAN VARSA

Gerilim ve korku türünde dünyanın birçok ülkesinde akla ilk gelen kişi olan Stephen King'in *Kan Varsa* adlı son çalışması Türk okurunun karşısında. Dört uzun öykünün yer aldığı eser, Altın Kitaplar etiketini taşıyor ve Gökçe Yavaş tarafından çevrildi. Bay Mercedes serisinden tanıdığımız Dedektif Holly Gibney karakterini geri getiren *Kan Varsa*, Gibney'in yeni macerasına odaklanıyor. Yazdıklarını sinema perdesinde ve televizyon ekranında izlediğimiz King'in bu kitabının uyarlaması için de çok beklemeyeceğiz gibi duruyor.

Kitapçılık asla zenginliğe giden yol olmadı. İnsanlar kitapları sevdiği için kitapçı açıyorlardı. / Fran Lebowitz

Kardeşi olmayanlar kitap okurlar. / Ahmet Murat

07

DUBLİN EDEBİYAT ÖDÜLÜ MEKSİKALI YAZARIN OLDU

Siren Yayınları arasından çıkan *Kayıp Çocuk Arşivi* romanıyla Türk okurla tanışan Valeria Luiselli 2021 Dublin Edebiyat Ödülü'nün sahibi oldu. Kitap, çocuklarıyla birlikte yolculuk yapan bir çiftin, sınırı geçmeye çalışırken kaybolanların ve Apaçilerin hikâyelerinin peşine düşmesini konu alıyor. New York'tan Arizona'ya uzanan yolculukta kaybolmuş binlerce ses aranıyor ve okuyucu geçmişin izlerine şahit oluyor. Valeria Luiselli, bu ödülü kazanan ilk Meksikalı yazar olarak tarihe geçti.

PANDEMİ KOŞULLARINA 103 MİLYON DOLARLIK PICASSO ETKİSİ

20. yüzyılın en ünlü ressamlarından Pablo Picasso'nun 1932 tarihli Marie-Therese tablosu, açık artırmada 103,4 milyon dolara alıcı buldu. Christie's Müzayede Şirketi tarafından düzenlenen açık artırmada sanatçının genellikle Marie-Therese adıyla anılan Pencerenin Yanında Oturan Kadın adlı tablosu 19 dakika içinde satıldı. Yapılan açıklamaya göre bu yüksek rakam, Koronavirüs salgınından dolayı durgun olan piyasaların normale dönüş sinyali olarak değerlendiriliyor.

Z DERGİDE KONUMUZ KÜTÜPHANE

Z, 5. kez okur karşısına çıkan Kültür Sanat Şehir dergisi. Zeytinburnu Belediyesi tarafından yayımlanan tematik dergi, "kütüphane" konusunu mercek altına alıyor. 508 sayfa boyunca insanlık tarihinin bilinen en eski dönemlerinden günümüze kadar farklı kültürlerde kütüphanenin seyri, kütüphanenin unsurları, kütüphaneciler, kütüphane sahipleri ve kütüphane literatürü inceleniyor. İlk sayısından itibaren ansiklopedik disiplinle hazırlanan Z, Zeytinburnu'nun kültürel kimliğini oluşturan değerlerden yola çıkarak temalar hazırlıyor. Z, 1. sayısında 'Bitki Ressamlığı'; 2. sayısında 'Su ve Şifa'; 3. sayısında atçılığımızın kalbinin attığı Veliefendi'den hareketle 'At'; 4. sayısında ise müzik tarihi açısından özel öneme sahip olan Yenikapı Mevlevihanesi'nden ilhamla 'Müzik' temasını işlemiştir.

KİTAPLAR MARİFET ÖDÜLLER İLTİFAT

Edebiyat dünyasının merakla beklenen pek çok kitap armağanı peş peşe açıklandı. Emek mahsulü kitapların ödüllendirilmesi yazarları mutlu etti. 50. Orhan Kemal Roman Armağanı *Aile Mezarı* isimli romanıyla 81 yaşındaki edebiyatçı Herkül Millas'ın oldu. 2021 Vedat Türkali Edebiyat Ödüllerinde jüri roman dalında *Osman* adlı eseriyle Ayfer Tunç'u; öykü alanında *Şehirli Karınca* ile Mehmet Güreli'yi; şiir kategorisinde *Dil Tutulması* kitabıyla İlhan Durusel'i ödüle layık gördü. Çeviri kurmaca eser dalında ödülü kazanan Ocean Vuong'un *Yeryüzünde Bir An İçin Muhteşem* kitabını dilimize kazandıran Deniz Koç oldu. *Ölümler Kiraathanesi*'yle Fatih Gezer de İlk Roman Ödülü'ne değer bulundu. 67. Sait Faik Hikâye Armağanı Şermin Yaşar'ın *Deli Tarla* adlı kitabına verildi. Fakir Baykurt Öykü Kitabı Ödülü ise iki eser arasında paylaşıldı: Ayşegül Bayar Kaya'dan *Gece On İki Sancıları* ile Gül Ersoy'dan *Sen Kimseyi Sevemezsin* ödülü kazandı.

İZMİR TİYATRO GÜNLERİNDE DİJİTAL PERDE

"Her Şartta Tiyatro" sloganıyla başlayan 39. Uluslararası İzmir Tiyatro Günleri sanatçılar ile seyirciyi dijital ortamda buluşturuyor. Pandemi koşulları sebebiyle bütün oyunlar İzmirTube üzerinden yayınlanacak. Uluslararası Tiyatro Günleri'nde 3 Almanya, 2 İtalya, 1 İspanya, 1 Yunanistan ve 1 Polonya'dan olmak üzere 8'i yabancı toplam 67 tiyatro gösterimi yer alıyor. Sevdadır, Bir Tayyareci - Vecihi Hürkuş, Piraye, Kanatlı Ağaç oyunlarının yer aldığı programda tüm yetişkin oyunları 19.00 ve 21.00 saatlerinde, hafta sonları gerçekleştirilecek çocuk oyunları ile performanslar ise 14.00'te izlenebilecek. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği etkinlik 25 Haziran'a kadar sürecek.

İSTANBUL ARAŞTIRMALARINA DESTEK

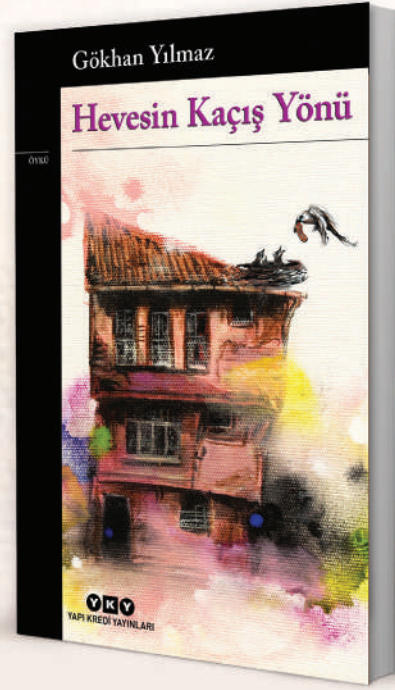
İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, yeni yaklaşımlar ve yayımlanmamış belgelerle İstanbul'a dair öncü çalışmalar yürüten araştırmacıları burs programıyla desteklemeyi sürdürüyor. Suna ve İnan Kırac Vakfı İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, bünyesindeki Bizans, Osmanlı, Atatürk ve Cumhuriyet araştırmaları bölümlerine ve "İstanbul ve Müzik" Araştırma Programı'na ilişkin çalışmalar yapan araştırmacılara burs desteği sağlamaya devam ediyor. Enstitü, 2021-2022 döneminde Doktora Sonrası Araştırma ve Yazma, Doktora Adayları için Araştırma ve Yazma, Seyahat ve Akademik Etkinlik kategorilerinde başvuruları bekliyor. Yeni yaklaşım ve yayımlanmamış belgelerle İstanbul çalışmalarına katkıda bulunacak araştırmaların değerlendirilmeye alındığı programa 5 Temmuz 2021 tarihine kadar başvuruda bulunulabilir.

Kanatları akılda büyüyen bir gökyüzünün altında incelikli öyküler

Birbirine bakan aileler, bıçak kesigiyle tutturulmuş ölümler, zamanla geçmesi beklenen hayatlar, içeride bir kör kuyuya dönüşen günler, dışarıda kanatları akılda büyüyen bir gökyüzü, ekmek yutan ve ekmek kusan bir fırının ağzında hikâyeler...

Gökhan Yılmaz üçüncü öykü kitabında akışkan, kıvrak, kırılmayan ama büküle büküle büyüyen ilişkilenmeleri dillendiriyor.

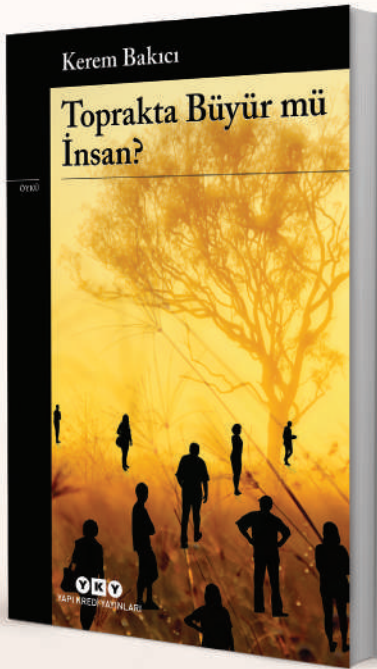
Hevesin Kaçış Yönü
Gökhan Yılmaz
Öykü, 88 s.

Hareketli ve hızlı bir soluktan kışın ve baharın anlattıkları

Kerem Bakıcı'nın ilk öykü kitabı *Toprakta Büyür mü İnsan?*, alıç ağaçlarının gölgesi üzerine düşenlerin, pişmanlığına bir ömür adayanların, inatçı bir doğanın, kışın ve baharın anlattıklarını bir araya getiriyor. Sık sık doğa seslerinin karıştığı öyküler çınlayan, tıkırdayan, hareketli, değişken, hızlı bir soluğu taşıyor.

Toprakta Büyür mü İnsan?
Kerem Bakıcı
Öykü, 80 s.

MAYIS'TA EN ÇOK OKUNAN KİTAPLAR

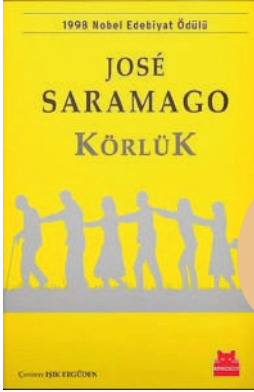
Edebiyat

1 Veba Geceleri
Orhan Pamuk
Yapı Kredi Yayınları

2 Söylenmemiş Sözler
İclal Aydın
Artemis Yayınları

3 Camdaki Kız
Gülseren Budayıcıoğlu
Doğan Kitap

4 Tepenin Laneti
John Verdon
Koridor Yayıncılık

5 Küllerin Günü
Jean-Christophe Grange
Doğan Kitap

6 Körlük
Jose Saramago
Kırmızı Kedi

7 Kitapları Kurtaran Kedi
Sosuke Natsukawa
Turkuvaz Kitap

8 Ben Kirke
Madeline Miller
İthaki Yayınları

9 Osman
Ayfer Tunç
Can Yayınları

10 Kasiyer
Sayaka Murata
Turkuvaz Kitap

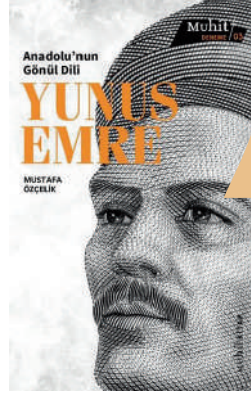

Edebiyat Dışı

1 Var mısın?
Güçlü Bir Yaşam İçin Öneriler
Doğan Cüceloğlu
Kronik Kitap

2 Süt Lekesi
Esra Ezmeci
Destek Yayınları

3 Hayat Kaybettiğin
Yerden Başlar
Miraç Çağrı Aktaş
İndigo Kitap

4 Anadolu'nun Gönül Dili:
Yunus Emre
Mustafa Özcelik
Muhit Kitap

5 Keşke
Sema Soykan
Alfa Yayıncılık

6 Gitmeli miyim Kalmalı
miyim
Hakan Mengüç
Destek Yayınları

7 Kitap Dokununca Yüreğe
Ali Uçar
Ahhap Kitap

8 Aşk ile Âni Seyretmek
Kemal Sayar, Sadettin Ökten
Turkuvaz Kitap

9 Kurtlarla Koşan Kadınlar
Clarissa P. Estes
Ayrıntı Yayınları

10 Cehenneme Övgü
Gündüz Vassaf
İletişim Yayıncılık

İCLAL AYDIN ¹¹

SÖYLENMEMİŞ SÖZLER

ROMAN

BU YAZ UMUDUN YAZI,
BU YAZ MUTLULUĞUN YAZI OLACAK!

Korkut Bitig, 1930-2017 yılları arasında SSCB, İtalya, İngiltere, Fransa, İran, Yugoslavya, ABD, Çin ve Kore’de yayımlanmış 20 makaleden oluşuyor. Bu metinlerin 16’sı ilk kez Türkçede. V.V. Barthold’dan Vatikan nüshasını dünyaya duyuran Ettore Rossi’ye, Irène Mélikoff’tan Jean-Paul Roux’ya, E.D. Tursunov’dan H. Muhammed-zâde Sadiq’a, Slavoljub Djindji’ten Robert Dankoff’a, Michael Meeker’dan Bi Xun’a, Roghiyeh Neysari Tabrizi’den Eunhyung Oh’a uzanan Millî kültür mirası Dede Korkut Kitabı hakkındaki derleme, edebiyat ve bilim kaynağı olarak dikkat çekiyor.

**KORKUT BİTİĞ:
DÜNYADA DEDE KORKUT
ARAŞTIRMALARI**

Fikret Türkmen
Gürol Pehlivan
ÖTÜKEN NEŞRİYAT 2021

BİR HATIRA-İ PEJMÜRDE

Salime Servet Seyfi
KARAKARGA YAYINLARI 2021

Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinde, II. Meşrutiyet’in oluşturduğu atmosferde ilk kez çocuk yaşta evlilik, esirlik, annelik ve dönemin sosyal statüleri gibi kavramlara değinen; başrole genç bir kadını koyan ve tüm bu konuları iç burkan bir anlatıyla okuyucuyla buluşturan *Bir Hatıra-i Pejmürde* (Bir Perişanın Hatıraları), Kayıp Kitaplar Kütüphanesi’nin bir ürünü. Salime Servet Seyfi’nin kaleminden çıkan ve olaylara kadın tarafından bakan ilk günlük-roman örneklerinden olan kitap ilk defa günümüz Türkçesinde yayımlandı.

Dergilerde yayınladığı hikâyeleri kitaplaştıkça adı daha sık duyulmaya başlayan Betül Nurata yeni eserinde de burnumuzun ucundaki hakikate işaret etmeye devam ediyor. Hayatın olağan akışına farklı bakan meraklı gözlerle sahip Nurata. Hep bir yerlerden tanıdık geliyor karakterleri. Hikâyelerine ironi eşlik ederken hem bilmediğimiz dünyaların kapısını açıyor bize hem de küçük insan hayatları büyüyor onun kalemıyla. Necip Fazıl İlk Eserler Ödülü’nün sahibi olan yazar, öylece yanımızdan geçip giden hikayeleri göstermeye çalışıyor.

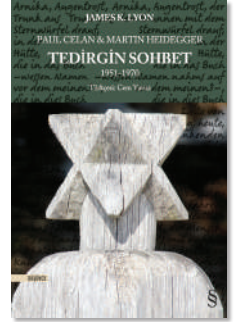
**HER ŞEY ÇOK GÜZEL
BAŞLAMIŞTI**

Betül Nurata
MUHİT KİTAP 2021

**PAUL CELAN & MARTİN
HEIDEGGER - TEDİRGİN
SOHBET - 1951 -1970**

James K. Lyon
ÇEV: Cem Yavuz
EVEREST YAYINLARI 2021

Ailesini katledenlerle paylaştığı anadiliyle adını duyuran, kendisini “dünyaya fırlatılmış biri” diye niteleyen şair olarak tanımlayan Paul Celan... Nazi geçmişi bulunsa da çalışmaları bütün dünya tarafından kayıtsız kalınamayan Martin Heidegger... Tasavvur ve şiir dünyalarına karşılıklı hayranlıkla geçen yıllar sonrası Celan ile Heidegger arasındaki mektuplaşmalar ve araçlarla devam eden diyalog sürdü. 1967 yılında ise aynı masada buluştular. Entelektüel tarihin dönüm noktalarından biri kabul edilen bu buluşmanın ürünü olarak iki ırmak *Tedirgin Sohbet*’te birleşiyor.

Platon'un 'karanlık mağara duvarlarında dans eden gölgeler'i, Luther'in 'tarla faresi ile şehir faresi', Nietzsche'nin 'en çirkin adamı, Kafka'nın Şato'su gibi meseller, Batı düşünce tarihinde unutulmaz imgelerle yer alır. Her birinde Batı felsefi geleneğinin, ahlaki ve tinsel iletişimin aracı olarak imgelere yönelişini görebiliriz. Søren Kierkegaard da felsefi yazılarında meselleri yoğun olarak kullanmıştır; belki de çalışmaları bu nedenle zihnimize unutulmaz imgelerle kazınmıştır. *Meseller* edebî kıymetinin yanı sıra mesel ve hikâyeler üzerinden Kierkegaard felsefesine giriş niteliğinde bir toplam.

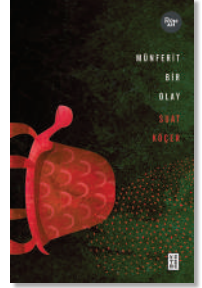
MESELLER

Søren Kierkegaard
FOL YAYINLARI 2021

MÜNFERİT BİR OLAY

Suat Köçer
KETEBE YAYINLARI 2021

Bir grup kartonpiyer işçisinin yaşam kavgasına odaklanan *Münferit Bir Olay*, sinema yazarı Suat Köçer'in dördüncü kitabı. "Film gibi" bir romana imza atan Köçer, Bursa'dan İstanbul'a kaçtıktan sonra kartonpiyer işçileriyle yolu kesişen üniversiteli Volkan'ın hikâyesini anlatıyor. Kendini babasına ispat etmek için geldiği İstanbul'da hayatın farklı yüzlerine tanık olan kahramanımız, bir taraftan tanık olduğu olayların parçası olurken diğer taraftan insani erdemleri en yalın halleriyle tecrübe eder. Kitap, arka fonunda 90'lar Türkiye'sinin sosyokültürel ve sosyoekonomik yapısına dair ayrıntılar da barındırıyor.

daha fazlası için: sabit

Serhan Güngör 25 yıldır yaptığı yurtdışı seyahatlerinde, her zaman gittiği ülkelerde Türkiye tarihi ve Anadolu kültürüne dair izler aramış bir gezgin. Adım attığı her ülkenin tarihini keşfederken kenarda-köşede kalmış, unutulmaya yüz tutmuş veya hiç bilinmeyen Türk-Osmanlı izlerini sürüyor. "İnsanlar, mekânlar ve objelerle ülke ülke yurtdışındaki tarihimize" alt başlığındaki eserde yazar, Sofya'dan Tunus'a, Asya'dan Britanya'ya, Amerika'dan Avrupa'ya bir hazinenin peşinden gidiyor.

GEZGİNGÖZ - SINIR ÖTESİ TÜRKİYE MİRASI REHBERİ

Serhan Güngör
KRONİK KİTAP 2021

İSLAM'DA BİLİMİN YÜKSELİŞİ - YENİ YAKLAŞIMLAR

Kolektif
KÜRE YAYINLARI 2021

Jan P. Hogendijk ile Abdelhamid I. Sabra editörlüğünde hazırlanan kitapta Charles Burnett, David Pingree, Ahmed Djebbar, Elaheh Kheirandish, Gerhard Endress, Jacques Sesiano, Julio Samsó, Paul Kunitzsch, Tzvi Langermann, Yvonne Dold-Samplonius, Lennart Berggren'in metinleri bulunuyor. İslam dünyasındaki bilimsel teşebbüslerin kökeni hakkında bir araştırma ortaya koyan kitapta Yunan, Hint ve Pers topraklarındaki gelişmeler incelenirken bağlantılar, etkileşimler ve sonuçlar tartışılıyor. On iki bölüm boyunca İslam bilim geleneğinin bugüne kadar sanıldığından çok daha zengin ve derin olduğu gözler önüne seriliyor.

KAĞIDA SARILMIŞ BİR TAŞLA GELDİ “BÜYÜK DOĞU”

İlk dergisi Ağaç'ta da yanındaydı Necip Fazıl Kısakürek'in, Türk edebiyatının efsanevi kalemleri: Ahmet Hamdi Tanpınar, Asaf Halet Çelebi, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dıranas, Falih Rıfkı Atay, Sait Faik, Sabahattin Eyüboğlu. Bu isimleri etrafında toplayabilmişti çünkü hecenin büyük şairiydi o. Ne çabuk unutulardı daha toy bir gençken Yakup Kadri ve arkadaşlarınca çıkarılan Yeni Mecmua'nın idarehanesinde Ahmet Haşim'in herkesin içinde “Çocuk bu sesi nereden buldu!” deyişini.

Bebek, pencerenin önündeki sedirde uyuyor. Cam şangırıtıyla yere iniyor. Anne ve baba yataklarından fırlayıp yanına koşuyorlar. Yerde tostopak edilmiş beyaz bir kâğıt. Hayır, kâğıda sarılmış kocaman bir taş. Kocaman bir cümle aslında camı tuzla buz eden. Buruşturulmuş kâğıt açıldığında ortaya çıkıyor: “Büyük Doğu'nun eseridir.” Yer Samsun Ladik, tarih 1959, bebeğin adı Ali.

O Ali benim. Evimizin camının bir gece filmlerdeki gibi kırılmasının sebebi babamın Büyük Doğu sevdası. Büyük Doğu, Necip Fazıl'ın kapağında “Reklam almaz, abone kaydetmez,” yazan dergisi. Gönüllülerle yaşıyor. Babam memur maasıyla getirdiği Büyük Doğu dergilerini mahal-lerin bakkalında sattırmasa taş, evimizin penceresinde patlamayacak.

Taşı atanlar 1943 yılından beri aralıklarla da olsa çıkmaya devam eden bu derginin yazarları arasında Bedri Rahmi Eyüboğlu, Sait Faik, Fazıl Hüsnu Dağlarca, Celal Sılay, Özdemir Asaf, Ziya Osman Saba, Özdemir Asaf, Peyami Safa, Oktay Akbal, İlhan Berk, Ahmet Adnan Saygun ve Faik Bayсал gibi Türk edebiyatının büyük kalemleri olduğunu bilmiyor. Bu isimleri tanımıyorlar belki de. Onların bildiği tek şey Necip Fazıl'ın Adnan Menderes'i sevmesi.

O Türk şiirini seviyor halbuki. Türk milletini seviyor. İktidarlara ilişkisi Hakk'la olan ilişkisine göre sekileniyor. İlk dergisi Ağaç'ta da yanındaydı! Türk edebiyatının efsanevi kalemleri: Ahmet Hamdi Tanpınar, Asaf Halet Çelebi, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dıranas, Falih Rıfkı Atay, Sait Faik, Sabahattin Eyüboğlu. Bu isimleri etrafında toplayabilmişti çünkü hecenin büyük şairiydi o. Ne çabuk unutulardı daha toy bir gençken Yakup Kadri ve arkadaşlarınca çıkarılan Yeni Mecmua'nın idarehanesinde Ahmet Haşim'in herkesin içinde “Çocuk bu sesi nereden buldu!” deyişini.

Ses o yıllarda tınısını Türk edebiyatına katıp sıra kadem basmadı. Gittide sarkılastı ve dilin müziğe evrilisinin bir sembolü oldu. Nitekim yıllar sonra o sesin büyüüne kapılan

Tanpınar şöyle demekten kendini alamayacaklı: “Ben kendi hesabıma aşağıdaki altı mısraı, Türkçede ritmin zaferlerinden biri tanır ve severim: Kimbilir neredesiniz?/ Geçen dakikalarım/ Kimbilir neredesiniz/ Yıldızların, korkarım/ Düştüğü yerdesiniz/ Geçen dakikalarım...”

“Senin şair olmanı ne kadar isterdim!”

Gecen dakikaları içinde bir dakikası vardı ki Necip Fazıl'ın binlerce dakikaya bedeldi. Beş yaşında okumayı öğrenen çocuk büyümüş, on iki yaşında hastahane annesini ziyarete gittiğinde ondan şu cümleyi duymuştu: “Senin şair olmanı ne kadar isterdim!” Annenin başucunda yandaki odada yatan veremli kızın şiir defteri vardı. Dışarda kar yağıyordu. Rüzgârın uğultusuna karşı çocuğun verdiği söz: “Şair olacağım!” Anne arzusuydu şiir.

Sözünü yerine getirmede gecikmedi çocuk. Bir yıl sonra ilk şiiri “Kitabe” Tercüman gazetesinin edebiyat ilavesinde çıktı. O günü daha sonra şöyle geçirecekti kayıtlara: “Gazeteyi elime alıp da sokakta yürürken herkesin durup bana baktığını ve parmakla beni gösterdiğini hayal eden bir şöhrat kuruntusu içindeydim.” Daha çocukken düşlerini kurdugu şöhrat Necip Fazıl'ın yakasını bırakmadı hiç. Kâh çiçek olarak kâh çile.

Takvimdeki Deniz'i daha yazmamıştı Bahriyeli olduğunda. “Hasreti denizlerin/Denizler kadar derin” di ve Yahya Kemal, Hamdullah Suphi ve Ahmet Hamdi Akseki gibi hocaları vardı. Okulun iki iddialı şairinden biriydi Kısakürek. Nazım Hikmet daha üst sınıfta olabiliirdi ama “Şair” lakabını talebeler Necip Fazıl'a vermişlerdi. O günlerde başlayan rekabet ömür boyu sürmüştü, birbirlerinin şiirlerine saygı göstermeler de farklı kutupların ikonları olarak aralarındaki yüksek gerilim devam etmişti. Ahmet Oktay, *İnkansız Poetika* kitabında Necip Fazıl'ın Nazım Hikmet'i hapishanede ziyaret ettiğinde ona şöyle dediğini nakleder: “Nazım, benim rejimim olsa seni asardım! Fakat bu hiçbir rejiminde (hönü devri) fikirsiz ve imansız insanların seni süründürmesinden müteessirim.

Onun için ziyaretine geldim.” Nazım Hikmet’s’e Necip Fazıl’ın latifesine şöyle karşılık vermişti: “Benim de rejimim olsa ben de seni asar sonra da darağacının başında ağladım.”

Mekteb-i Fünun-i Bahriye’nin hocalarından İbrahim Aşki’nin Necip Fazıl’a hediye ettiği iki kitap iki kürek tohum gibi manevi toprağını ihya etmişti onun: *Semeratü’l-Fuad* ve *Divan-ı Nakşi*. Genç şair, tek sayılık bir fanzin de çıkarmıştı elleriyle yazdığı: “Nihal.” Necip Fazıl’ın daha sonra çıkaracağı dergilerinin ilk fidanıydı “Nihal.” Taze sürgün anlamına geliyordu. Fakat belalı bir sürgündü Necip Fazıl’ın dergileri. Tam on bir kez yargılanmıştı onların yüzünden. Farklı zamanlarda toplam üç yıl, sekiz ay, üç gün hapis yatmıştı.

Asıl felsefe Paris’in kaldırımlarındaydı

1924 yılında Maarif Vekaleti’nin Avrupa’ya tahsile gönderdiği talebeler içinde on dokuz yaşındaki Necip Fazıl da vardı. *Örümcek Ağı* adlı ilk şiir kitabı yayımlanmıştı o günlerde. İstanbul Üniversitesi’ni bırakıp Sorbon Üniversitesi’nde felsefe okuyacaktı genç şair. Bir şairin rüzgârı her zaman kendisinden önce giderdi şehre. Eyfel kulesinde konuşlanmış bir keskin nişancıydı Paris. Menziline girer girmez tam kalbine nişan aldı Necip Fazıl’ın. Sorbon Üniversitesi’nde felsefe okumasa da olurdu. Asıl felsefe Paris’in kaldırımlarındaydı. Kadınlarında, kafelerinde, kumarhanelerinde. Ta ki öğrenci müfettişi, ağır yaralıyı nakledene kadar memleketine.

Paris’in kaldırımlarıydı şairin arkasına bakmadan yürüdüğü. Göklerin kül rengi bulutlarla kapalı olduğu, evlerin bacalarını yıldırımların kolladığı yer Paris’ti. Yalnızlığın taşı bile yumuşattığı yerdı orası. Yalnızlığın taştan anne yaptığı çilekeşlere. “Bana düşmez can vermek, yumuşak bir kucakta;/ Ben bu kaldırımların emzirdiği çocuğum!/ Aman, sabah olmasın, bu karanlık sokakta;/ Bu karanlık sokakta bitmesin yolculuğum.”

Necip Fazıl’ın Paris’e yolculuğu bitmiş, kaldırımlar onu İstanbul’a ulaştırmıştı. Felemenk Bahri Sefid Bankası’na. Parayla hayatı boyunca ironik bir ilişki sürmüştü şair. Yıllar sonra *Siyah Pelerinli Adam* adlı tiyatro eserinde parayı şöyle betimleyecekti: “O kâğıt parçası ki, üstünde nâzırın imzası, dalkavuşun buse, mezarcının çamuru, orospunun pudrası, sarrafın ütüsü, casusun buruşuğu, imamın nefesi, ırgadın teri, milletin remzi, dilencinin kırı, şehidin kanı, sarhoşun tükürüğü, katilin tırnağı, mübaşirin zamkı birbirine karışmıştır...”

İstanbul’a dönse de Paris, dürbünlü tüfeğiyle takip ediyordu şairi. Adına bohem hayatı denilen yaralı günler hep o keskin nişancının marifetiydi. Vaktin tesellisi şairin ikinci kitabı *Kaldırımlar* oldu. Yirmi dört yaşında beklenmedik bir rüzgâr estirdi Kısakürek *Kaldırımlar*’la. Öyle bir rüzgâr ki evlerle yetinmedi ruh perdelerini de savurdu şiire sığınanların. Kaldırımlar rüzgârı gün geldi Ankara’ya bir başka para mabedine attı onu. Dokuz yıl çalıştı İş Bankası’nda. Umum Muhasebe Şefliği’yle başlayıp müfettişliğe kadar yükseldi. Fakat bu yükseliş sadece nefesini daraltmıştı. Onun atmosferi değildi bu. Nefesini açacak hür rüzgârlara ihtiyacı vardı. Şirket-i Hayriye vapurlarından biri deniz rüzgârlarını ve Necip Fazıl’ı taşıyordu Boğaziçi’nde. Karşısında oturan garip adam gözlerini dikmiş ona bakıyor, harekete geçmek için fırsat kolluyordu. Neden sonra hastasına reçete uzatan doktor gibi bir kâğıt uzattı şaire. Kağıtta Abdülhakîm Arvasî ismi ve bir adres yazıyordu. Necip Fazıl tek başına gitmeye

Necip Fazıl Kısakürek

cesaret edemedi o adrese. Yanına ressam Abidin Dino’yu alıp bir bahar günü Eyüp sırtlarına çıktı. Arvasî’yle göz göze geldiklerinde anladı doğru adreste olduğunu. “Bana, yakan gözlerle, bir kerecik baktınız;/ Ruhuma, büyük temel çivisini çaktınız,” mısraıyla fotoğrafını çekti bu anın.

Her kapak bir manifesto

Bir dönüm noktasıydı bu fotoğraf. Artık ikiye ayırabilirdi hayatını. 1934’e kadarki ömrü ve ondan sonrası. Kendi ifadesiyle üç aşamada pişecekti: illet/hastalık, killet/darlık ve zillet/horluk. İnsan olmak hâlden hâle geçmekti belki de. Üçüncü şiir kitabı *Ben ve Ötes*’indeki metafizik çalkantının ilk dalgaları ayaklarına vurmaya başlamıştı. Bu dalgalar onu öyle sahillere sürükleyecekti ki, “Üstad” da diyeceklerdi ona “Sâbık Şair” de; “Şairler Sultanı” da diyeceklerdi “Süper Mürşid” de. “Büyük Doğu” büyük sorumluluklar yükleyecekti omuzlarına. Sinema salonları hınca hınç dolacak, yüzlerce konferansta Anadolu “Üstad, üstad!” diye inleyecekti. Takım elbise, fular ve eldiven... Necip Fazıl görünümüyle de başkılığını hissettiriyordu kalabalıklar içinde.

Fakat halk onu dış görünüşüyle değil kalbiyle bağrına basıyordu. O güne kadar telaffuz edemediği hakikatleri onun cesur aynasında görmek kitleleri harekete geçiriyor, Büyük Doğu dergisi etrafında cemiyetler teşekkül ediyordu. Cesurdu Necip Fazıl. Gündem içinde ne söylenmesi gerekiyorsa tereddüt etmeden ifade ediyordu. Büyük Doğu dergisinin her kapağı bir manifestoydu. Şiirle yoğurduğu ateşin cümleler, yalnız kalpleri değil mahkemeleri de harekete geçiriyordu. Büyük Doğu defalarca kapatıldı, yeniden açıldı sonra. İlk kapatılışı 40. sayının ardından olmuştu. Derginin kapağındaki bir yazıda yer alan “Allah’a itaat etmeyene itaat edilmez,” hadisi gerekçe gösterilerek kapatılmıştı dergi. Eşi Neslihan Kısakürek’le beraber yargılandı ve beraat etti Kısakürek. 1950 yılında bir başka davada eşiyle üç ay hapis yattıktan sonra afla salıverildi.

O tercihini milletinden yana yapmıştı. Hocalık yaptığı günlerde Hasan Ali Yücel’in “Ya mektepteki dersi, ya mecmua, birinden birini tercih etmesi lazım geldiği ihtar olunur,” koşuluna karşı, akademi müdürüne: “Verin bir kâğıt kalem, 54 kişilik bir sınıftansa bütün bir memleket gençliğine hitap etmeyi tercih ettiğimi bil mukabele ihtar ederim!” demişti. O reddedileceğini sezdiğinde daha önce reddetmeyi tercih ederdi. Yenilgi yoktu lügatında. Treni kaçırdığını gören birine, “Kovdum gitti treni!” demişti.

(Devam edecek.) (●●●)

ŞAİRİN BİR GÜNLÜK YAZARI OLARAK PORTRESİ: NİGÂR HANIM

Virginia Woolf'tan Albert Camus'ye, Ahmet Hamdi Tanpınar'dan Oğuz Atay'a şair ve yazarların tuttuğu günlükler edebiyatın bir parçası sayıldı. Tanzimat ve Servet-i Fünun dönemleri arasında eser veren Şair Nigar'ın 1628 sayfalık günlüğünün ilk sekiz defteri de kronolojik sıraya konularak ve yeni harflerle nihayet yeniden yayınlandı. Şimdi edebiyat dünyasında çok uzun zamandır neredeyse hasretle beklenen *Günlük'e* bakalım.

Bir insanın gün içinde yaşadıklarına dair düşünce ve duygularının, gözlemlerinin kronolojik sırayla dökümünden oluşan metinlere verilen "diary" adı, Latince "gün" anlamına gelen "dies" ve "gün dökümü" anlamına gelen "diarium" kelimelerinden geçmiş İngilizce'ye. Hem de 600 yıl kadar önce. 19. yüzyıldaysa bu diary'ler popüler hale gelmiş, edebiyatın bir parçası olmuş.

Halbuki günlüğün kökenleri aslında çok daha gerilere, binlerce yıl önce tacirlerin alıp sattıklarını, çiftçilerinse ekip biçtiklerini kaydettiği defterlere uzanıyor. Şahsi birer istatistik oluşturma amacıyla tutulan bu günlüklerin yanı sıra günahlarını kâğıda dökerek itiraf eden ve böylece bir nevi "öz-terapi" yapanların tuttuğu daha ruhani günlükler de varmış. Bu şahsi istatistiklerin her biri, aradan geçen yıllar içinde toplumlara ayna tutan belgelere dönüşmüş çünkü tüccar ve çiftçilerin defterleri hangi yıllarda ve hangi sebeplerle kıtlıkların, yokluğun yaşandığını aydınlatırken günah kayıtlarının insanların neleri arzuladığını ya da en derinlerde nelerden korktuğunu ortaya çıkardığı fark edilmiş.

Çoğunlukla tarihçileri, toplum bilimcileri ve iktisatçıları ilgilendiren bunca defter arasında öne çıkan, farklılıkları ve yetkinlikleriyle öne çıkanlar da olmuş elbette. Mesela 2. yüzyılda yaşayan Roma İmparatoru Marcus Aurelius'un günlükleri ya da 9. yüzyılda yaşayan Çinli bilim insanı Lio Ao ile 11. yüzyılda yaşayan Arap âlimi İbnü'l-Bennâ'nın seyahat notları gibi...

Zihnin odaları okura açılıyor

19. yüzyıla kadar salt erkekler günlük tutuyormuş, bu tarihten sonra kadınlar da harıl harıl günlük tutmaya başlamış. Samuel Richardson'ın *Pamela'sı*, Charlotte Brontë'nin *Jane Eyre'i*, Emily Brontë'nin *Uğultulu Tepeler'i* gibi günlük formunda yazılan romanlar da o yıllarda basılmaya başlamış. Arthur Conan Doyle da Sherlock Holmes maceralarını da çoğu zaman günlük formunda yazmıştı.

Bir de günlük tutan, zihinlerinin en kuytu odalarını okura açan edebiyatçılar vardı. Stefan Zweig'dan Virginia Woolf'a, Baudelaire'den Sylvia Plath'e, Ahmet Hamdi Tanpınar'dan Tomris Uyar'a, Erdal Öz'den Onat Kutlar'a birçok edebiyatçının tuttukları şahsi defterler bugün en az kaleme aldıkları eserler kadar önemli sayılıyor. Başka? Bizden *Aynalar Günlüğü*'yle Salah Bırsel, o şahane *Jurnal*'leriyle Cemil Meriç, elbette Adalet Ağaoğlu, Cemal Süreya, dünyadan Franz Kafka, *Huzursuzluğun Kitabı'nı* yazan Fernando Pessoa, yolculuk defterleri tutan Albert Camus... Liste böyle uzar gider. Daha birkaç ay önce Oğuz Atay'ın *Günlük*'ünün epeyce tartışmalı bulunuş ve yayımlanış hikâyesini okuduğumuzu hatırlatayım.

Şimdi elimde edebiyat dünyasında epeydir hasretle beklenen kitaplardan biri; Şair Nigâr'ın yeni harflerle ve çok titiz bir çalışmayla basılan *Günlük*'ü var. Kitabı titizlikle yayına hazırlayan Zeynep Berktaş, onu önsöz ve notlarıyla zenginleştirense daha önce Nigâr Hanım'ın nefis bir biyografisini kaleme alan Prof. Dr. Nazan Bekiroğlu.

Defterlerin önemi

İlk kadın şairlerimizden Nigâr Hanım, kadınların duygularından açıkça bahsedemediği hatta bir bakıma erkek duygularını taklit ederek yazdığı, yazabildiği yıllarda bir kadın olarak kimliğini sahiplenmiş, duygularını açıkça ve sansüresiz bir dille kâğıda dökebilmişti. Türk edebiyatında en uzun süre günlük tutan kadın yazardı. 25 yaşındayken başladığı bu alışkanlığı 1918'de ölene dek sürdürmüştü. Defterlerinde hem şahsi hikâyesini; aile ilişkilerini, eşi İhsan Bey'le fırtınalı evliliğini, sanatla meşguliyetini, yazma serüvenini, kimseye anlatmadığı acılarını, isyanlarını, kalabalık bir sosyal hayatın tam ortasında filizlenen derin yalnızlığını anlattı hem de karşımıza olağanüstü bir şahıs kadrosu ve okuma listesi çıkardı. Defterlerinin en heyecan verici yanlarından biri, satır aralarında Nigâr Hanım'ın sanatçı dostlarının, okuduğu, tartıştığı eserlerin arka arkaya boy göstermesiydi.

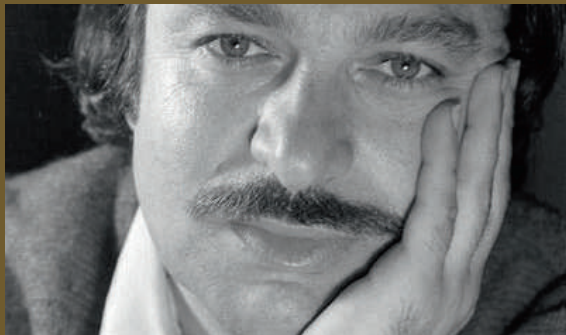
Nigâr Hanım

En önemlisiyse, okurun bu defterler aracılığıyla Nigâr Hanım'ın yaşadığı toplumun siyasi ve sosyal hadiselerini, değişim ve dönüşümlerini bireyin gözünden ve tarih kitaplarında bulamayacağı ayrıntılarla öğrenmesi. Yeme içme ve giyim kuşam konuları, gezme mesire yerleri, alışveriş edilen mağazalar, tiyatro ve sinemalar, ulaşım ve ısınma araçları, dekorasyon trendleri, ev sahiplerinin hizmetkârlarıyla ilişkileri gibi ayrıntılar okuyana 19. yüzyıl sonu Türkiye'sini içeriden anlama imkânı sunuyor.

Defterleri sunuş yazısıyla zenginleştiren Prof. Dr. Nazan Bekiroğlu, şairin hayatının Birinci Dünya Savaşı başladıktan sonraki kısımlarını özellikle önemsiyor. Ömrü boyunca bir aristokrat olarak konaklarda veyalılarda yaşamış, salonlarda güzel kıyafetlere bürünerek dolaşmış, hükümdarlar, veliahtlar, sefirler, sultan efendiler ve prenseslerle dostluk kurmuş, bir anlamda paradan yana zerre sıkıntı çekmemiş bir kadinken savaşla birlikte yokluğu ve kıtlığı da tecrübe etmeye başlamış Nigâr Hanım. Vatanının bütün fertleri gibi o da pahalılıkla ve karaborsayla yüz yüze gelmiş, tiksindiği harp zenginlerini tanımış, öyle zamanlar yaşamış ki vesikalık ekmek bile bulamadığı olmuş, felç olmuş bir ulaşım sistemi içinde maaş, vergi, yakacak ve yiyecek derdine düşmüş. Üstelik bütün bunları açık açık, gizlemeden, tüm samimiyeyle yazmış. (•••)

OĞUZ ATAY'DAN

"Selim gibi, günlük tutmaya başlayalım bakalım. Sonumuz hayırlı değil herhalde onun gibi. Bu defteri bugün satın aldım. Artık Sevin olmadığına göre ve başka kimseyle konuşmak istemediğime göre, bu defter kaydetsin beni; dert ortağım olsun. 'Kimseye söyleyemeden, içimde kaldı, kayboldu,' dediğim düşüncelerin, duyguların aynası olsun. Kimse dinlemiyorsa beni -ya da istediğim gibi dinlemiyorsa- günlük tutmaktan başka çare kalmıyor. Canım insanlar! Sonunda, bana, bunu da yaptınız."

ŞAİR NİGÂR KİMDİR?

Tanzimat sonrası edebiyatımızın 'ilk kadın şairi' unvanını taşıyan Nigâr Hanım, 1856'da İstanbul'da doğdu. Annesi, Sadrazam Keçecizâde Fuat Paşa'nın mühürdarı Nuri Bey'in kızı Emine Rifatî Hanım, babasıysa 1848 Macar İhtilâli'nden sonra Türkiye'ye sığınarak Müslüman olan ve "Macar" lakabıyla tanınan Osman Paşa'ydı. Onu yedi yaşındayken Madam Garos'un Kadıköy'deki yatılı okuluna yazdırdılar. Orada piyano, resim ve dikiş derslerinin yanı sıra Fransızca, Rumca, İtalyanca ve Ermenice dersleri aldı. Ebüllisan Şükrü Efendi'den Türkçe, Arapça ve Farsça da öğreniyordu. Örtünme yaşı gelince okula veda edip eğitime evde devam etmek zorunda kaldı. Yazmaya başladıktan sonra ilk olarak 1887 tarihli *Efsûs* adlı şiir kitabıyla tanındı. *Efsûs*'un ikinci cildinden sonra 1896'da *Nîran* adlı kitabı başyazarı olduğu Hanımlara Mahsus Gazete Kütüphanesi'nde yayımlanınca II. Abdülhamid tarafından ikinci dereceden "Şefkat" nişanıyla ödüllendirildi.

Hayatı boyunca Almanya, Avusturya, Macaristan, Mısır, İtalya ve Fransa'ya seyahatlere çıkan, Köstence'de Carmen Sylvia adıyla şiirler yazıp yayımlayan Şair Nigâr, yaşadığı dönemin önde gelen, seçkin şahsiyetlerindendi. Hanedan mensuplarının evlerinde sanat konuşulan meclislere katıldı, Osmanlı şehzadeleri tarafından huzura kabul edilerek iltifat gördü. Şişli'deki konağı bir nevi sanat ve edebiyat merkeziydi. Dönemin tanınmış sanatçıları her Salı bu evde toplanır, sabahlara kadar şiirler okur, müzik dinler, sanat ve edebiyat konuşurdu.

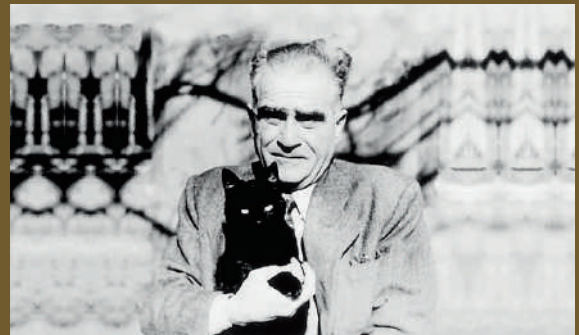
GÜNLÜK

Şair Nigâr Hanım
Yayına hazırlayan: Zeynep Berktaş
TİMAŞ YAYINLARI 2021

TANPINAR'DAN

"Hiçbir şeyi bitiremiyorum... Gece yarısı öksürükle uyandım ve ilk defa gelecek seneye çıkamam korkusu aklıma geldi. Ciddiyetle geldi. Hiçbir şeyi bitirmeden ölmek istemiyorum. O kadar eser ve kullanmadığım o kadar kelime varken..."

"Abdullah Efendi'nin Rüyaları, bilhassa birinci hikâye böyle tenkitsiz mi geçecekti? *Huzur* ki okuyucuların hepsi sevdiler, üç makale ile, *Yaz Yağmuru* hiçbir akissiz mi geçecekti. Bunların Türkiye'ye getirdiği hiçbir şey yok muydu? Türkiye ve Türkçeye. Ya şiirlerim? Hâlâ hiç kimse Deniz manzumesinden bahsetmedi. Deniz manzumesi Türkçenin beş on manzumesinden biridir. Buna eminim. Buna makalelerimi de ilave edin... Fakat niçin bu kadar haksızlık? Bu işte eksiğim nedir! Belki de kendi kendimi mahveden benim. Hakkımdaki suikastin bir sebebi de belki benim..."

GÜNCEL

CEM ALTINIŞIK

haruncandan@hotmail.com.tr

HAYVANLARLA WESTERN: KURUCULAR

Daniel Polansky'nin farklı türleri harmanladığı, özgün dokunuşlara sahip fantastik western anlatısı *Kurucular*'da hayvanlardan oluşan ekip, beklenmedik bir ihanetin sonucunda kaybedilmiş savaşın ardından diyarın dört bir köşesine dağılıyor. Göze batmadan sakın bir hayat yaşamaya çalışsalar da olaylar başka türlü gelişir ve baykuş, köstebek, semender gibi canlılardan oluşan eski dostların intikam uğruna çıktıkları intihar görevini okuruz.

"Bir fare bara girer..."

Hayvanların konuşturulduğu ve kişileştirildiği edebî teknik, bilhassa masallarda çokça görülüyor. Bunun yanı sıra birçok kült edebiyat eserinde de antropomorfik unsurlarla karşılaşmak mümkün: Doğa ve insan ilişkisine dair verdiği mesajlarla öne çıkan Rudyard Kipling'in *Orman Kitabı* (*The Jungle Book*), fantastik edebiyattaki özel yeriyle C. S. Lewis'in *Narnia Günlükleri* (*The Chronicles of Narnia*), hayvanlar üzerinden sistem eleştirisiyle George Orwell'in *Hayvan Çiftliği* (*Animal Farm*) ve daha nice... Masalından fantastik roman serisine teşhis, yazın tarihinde edebiyatçıların farklı türdeki eserlerinde kullandığı önemli bir edebî sanat türü oldu.

Tekinsiz ve gaddar ekipteki ihanet

Bu edebî yaklaşıma sahip, 1984 doğumlu Amerikalı fantezi ve bilimkurgu yazarı Daniel Polansky'nin Hugo En İyi Novella Ödülü (2016) adaylığı bulunan kitabı *Kurucular* (*The Builders*) yakınlarda, Sevdâ Ertaş çevirisiyle dilimize kazan-

Daniel Polansky

dırıldı. İthaki Yayınları'nın yeni başlayan, spekülâtif kurgu türündeki novella kitaplarını yayımladığı 'İthaki Kapsül Dizisi' kapsamında çıkan kitap, farklı birçok türü kapsamasının yanı sıra asıl olarak kaba dili ve gaddar intikam hikâyesiyle, daha çok masallarda görünen anlatım biçimine özgün bakış atmasıyla dikkat çekiyor.

Birbirinden tehlikeli yetenekleriyle kakım, baykuş, semender, köstebek, opossum, porsuk ve yaralı gözü, az ve öz konuşan korkutucu tarzı ve tükenmek bilmeyen intikam güdüsüyle Fare Kaptan... Ekibin her bir üyesi tekinsizliği ve gaddarlığıyla diyarda nam salmış üyelerden oluşuyor. Yine de birbirlerine ve kaptanlarına sadakatleri baki. Birisi hariç... Beklenmedik bir ihanetin sonucunda kaybedilmiş savaşın ardından ekibin üyeleri diyarın dört bir köşesine dağılıyor ve göze batmadan sakın hayat yaşamaya çalışıyorlar. Fakat kaptanları Fare, kaybetmeyi sindirebilecek birisi değil ve beş sene sonrasında intikam planları için ekibini tekrar toplamaya karar veriyor. Bu sefer ekip, başarıya ulaşmak için amansız mücadeleye girecek ve intikam uğruna intihar görevine çıkacaklar. Çerezlik diyebileceğimiz aksiyon Western filmlelerini andıran, basit hikâyeye sahip, kolay okunan ve oldukça eğlenceli bir anlatıma sahip *Kurucular*. Basitliği kesinlikle olumsuz yönü yahut eksikliği değil. Bilakis tarzı itibarıyla örnek aldığı eserlerin harmanlanması ve hayvanlarla kitaba aktarılması sonucunda oluşan tablonun amaçladığı bu.

Leone ile Kurosawa'ya saygı duruşu

Yazarın kitabın sonunda esinlendiği isimlere teşekkür ederek yer verdiği üzere, sayfaları çevirirken ünlü yönetmen Sergio Leone'nin *Bir Avuç Dolar İçin* (*A Fistful of Dollars*) ve *İyi, Kötü ve Çirkin* (*The Good, the Bad and the Ugly*) gibi

Polansky, insani nitelikleri hayvanlarda kullanmasıyla birlikte, karakterlerini oluştururken hayvanların da doğalarına özgü vasıflarını öne çıkarıyor. Çerezlik diyebileceğimiz aksiyon Western filmlerini andıran, basit hikâyeye sahip, kolay okunan ve oldukça eğlenceli bir anlatıma sahip *Kurucular*. Basitliği kesinlikle olumsuz yönü yahut eksikliği değil. Bilakis tarzı itibarıyla örnek aldığı eserlerin harmanlanması ve hayvanlarla kitaba aktarılması sonucunda oluşan tablonun amaçladığı bu.

kült filmlerinin esintilerini açıkça hissediyorsunuz. Esinlenenler arasında daha birçok değerli isim var, örneğin bunlardan bir diğeri de Akira Kurosawa. Fakat ben özellikle Leone'nin sanatsal dokunuşunu sezdim. Hayvanların sırf farklılık olması gayesiyle yerleştirilmediği göze çarpıyor ve bu hoşuma giden bir detay oldu. Öyle ki Polansky, insani nitelikleri hayvanlarda kullanmasıyla birlikte, karakterlerini oluştururken hayvanların da doğalarına özgü vasıflarını öne çıkarıyor. Bazısı tekinsiz westernvari dünyada namını sinsiliğiyle duyurmuş bir mahlûkken, bir diğeri boyutu ve gücüyle tehlike salıyor.

Kitapta çok fazla karakter kullanılmış. Fakat kitabın yarısı karakterlerin tek tek tanıtılmasıyla geçtiği için yabancılaşmıyorsunuz isimlere. Bu tanıtım uzunluğunun ekibin toplanması ve tekinsizliğini anlatırken özel yeri var; bu bölüm ekipteki hayvanlara özgü özelliklerinin nasıl kullanıldığının takdimi. Son bölümse gaddarlık, intikam ve hüsrân... Western anlatımına hayvanlarla bir dokunuş ilginizi çektiyse, eğlenceli bir intikam hikâyesi sizi bekliyor.

"Nasıl bitiyor?" Kaptan ağzını açınca dişleri ortaya çıktı. Bazıları buna gülümseme diyebilirdi. Ama yanılıyorlardı. "Kanla." ❧❧❧

KURUCULAR

Daniel Polansky
Çev: Sevda Ertaş

İTHAKİ YAYINLARI 2021

POLİSİYE

HARUN CANDAN

haruncandan@hotmail.com.tr

BİR YALAN NE KADAR GERÇEK OLABİLİR

Elizabeth MacKintosh'un Josephine Tey mahlasıyla vefatından önce yazdığı son romanı *Zamanın Kızı* (1951), Birleşik Krallık'ta bulunan Suç Yazarları Derneği tarafından 1990'da Tüm Zamanların En İyi 100 Suç Romanı listesinde birinci seçildi. Bu yazının konusu olan *Franchise Davası* da her polisiye okurunun görür görmez ilgisini çekecek cinsten. Sanki asırlardır el değmemiş gibi durağan Milford kasabasında her şey küçük bir kızın iddialarıyla değişir. Avukat Robert Blair ise gerçeklerin peşine düşer.

Suç edebiyatının bugününe bakıldığında İskandinavya, Uzak Doğu, Amerika Birleşik Devletleri ve diğer bazı ülkelerden, pek çok başarılı yazar çıktığı görülüyor. Ancak bu, tıpkı futboldaki gibi polisinin beşiğinin Britanya olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Her an yağmurlara gebe kestirilemez havasından mı yoksa suyundan mı bilinmez, Ada'da polisinin köklü bir geleneği var ve Britanyalıların adetlerine karşı ne kadar muhafazakar olduğu düşünülünce, bu gelenek gelecekte de devam edecek gibi gözüküyor.

Hayatı boyunca şöhretten kaçındı

Bu silsilede kendine önemli bir yer edinmiş yazarlardan birisi de Elizabeth MacKintosh. 1896 yılında İskoçya'nın

Inverness şehrinde doğan Bayan MacKintosh, beden eğitimi öğretmenliği ve savaş sırasında gönüllü hemşirelik yaptı. Edebiyata ilgisi polisiye ile sınırlı değildi ve en büyük tutkularından biri de tiyatro oyunları yazmaktı. Hayatı boyunca şöhretten kaçındığını söylemek yanlış olmaz. Zira hem hastalandığı ömrünün son dönemlerinde inzivaya çekilip kimselerle görüşmemiştii hem de kitaplarının çoğunu takma isimlerle yazmıştı. Bu isimlerden biri de Josephine Tey'di. Bayan MacKintosh'un Josephine Tey mahlasıyla vefatından önce yazdığı son romanı *Zamanın Kızı* (1951), Birleşik Krallık'ta bulunan Suç Yazarları Derneği tarafından 1990'da Tüm Zamanların En İyi 100 Suç Romanı listesinde birinci seçildi. Bu yazının konusu olan *Franchise Davası* ise, kapağında yer alan övgü sözleriyle -kelimelerle anlatılmaya-

Küçük Milford kasabasında her şey, sanki asırlardır el değmemiş gibi durağandır. Bir ilkbahar akşamüzeri, aklındaki tek düşünce ofisten çıkıp evine gitmek olan avukat Robert Blair'in ruh hali de taşranın bu durağanlığından nasibini almıştır. Robert, tam da yazıhanesinden ayrılmaya hazırlanırken telefon çalar. Telefonun diğer ucundaki ses kendisini Marion Sharpe olarak tanıtır.

cak kadar iyi! New York Times- her polisiye okurunun görür görmez ilgisini çekecek cinsten.

Küçük Milford kasabasında her şey, sanki asırlardır el değmemiş gibi durağandır. Bir ilkbahar akşamüzeri, aklındaki tek düşünce ofisten çıkıp evine gitmek olan avukat Robert Blair'in ruh hali de taşranın bu durağanlığından nasibini almıştır. Robert, tam da yazıhanesinden ayrılmaya hazırlanırken telefon çalar. Telefonun diğer ucundaki ses kendisini Marion Sharpe olarak tanıtır. Robert, küçük kasabadaki herkes gibi bu ismi de simaen tanıyordur. Marion Sharpe'in se acil olarak bir avukata ihtiyaca vardır. Tam da şimdi, polis teşkilatından gelen memurlar evindedir ve anlam veremediği bir olayla karşı karşıyadır. Robert başlangıçta pek hevesli olmayıp kadını başka bir avukata yönlendirmek istese de meselenin detaylarını öğrenince merak duygusuna yenik düşüp yardımcı olmayı kabul eder.

Kasabanın üç kilometre kadar dışında, yol kenarında yer alan ve Franchise Malikanesi olarak bilinen evde yaşayan orta yaşlı bir kadın ve yaşlı annesi, akıl almaz bir suçla suçlanmaktadırlar. Diğerlerinden farklı olmayan sıradan bir günde kapıları çalınmış, kapıyı açınca ise polislerle karşılaşmışlardır. Haklarında şikayet vardır. Şikayetçi ise polislerin beraberindeki on altı yaşındaki genç kızdır. Bu son derece masum yüzlü genç kız -Betty Kane- Franchise'da yaşayan anne-kız tarafından kaçırılıp alıkoyulduğunu iddia etmektedir. Ev sahibesi Marion Sharpe'in bu anlattıkları karşısında avukat Robert Blair, soluğu Franchise Malikanesi'nde alır.

Asıl kurban kim?

Her ne kadar malikane olarak anılsa da, Franchise'in yüksek bahçe duvarlarından içeriye girince Robert buranın son derece bakımsız ve gösterişten uzak olduğunu fark eder. Evin içindeki mobilyalar da bunu doğrular niteliktedir. Zaten kısa sürede öğrenir ki, ev maddi durumları pek de parlak olmayan anne ve kızına miras yoluyla kalmıştır. Ev sahibeleri ise, Robert'in avukatlık tecrübelerine göre hiç de yalan söylüyor gibi gözüküyorlardır. Başlarına gelen bu hadise karşısında hissettikleri en belirgin duygu şaşkınlıktır. Kendi hallerinde yaşayan iki kadının bir kızı kaçırılmaları ve dahası işkence etmeleri, Robert kadar polislerin de aklına yatmamıştır. Fakat genç kız, hikâyesini her detayıyla öyle gerçekçi anlatır ki, dinleyenlerin inanmaması için bir neden yoktur. Betty Kane'in bağlandığını iddia ettiği çatı katındaki yatak, duvarlardaki çatlaklar ve ilk kez adım atan biri için bilinmesi imkansız eve dair diğer detaylar, bu hikayenin gerçekliğinin ispatı gibidir. Robert'in davayı kabul etmesi için dinleyeceği

Josephine Tey

tek ses hisleridir. Ve deneyimli avukat, ev sahibesi kadınlara inanmayı tercih eder. Olaya müdahil olur ve araştırmaya koyulur. Robert'in bu ciddi suçlamalar karşısında genç kızın alıkoyulduğunu iddia ettiği tarihlerde bir başka yerde olduğunu ispatlaması gereklidir. Bunun içinse evvela kızın geçmişine ve gündelik yaşamına dair detaylı bir yolculuğa çıkar.

En çok okunan gazetelerden birinin, olayı Betty Kane'nin tarafında saf tutarak manşetlerine taşıması, hem avukatı hem de Sharpe ailesini kamuoyu nezdinde bir hayli zora soksa da, Robert araştırmalarında derine indikçe genç kız hakkında işine yarayacak bilgiler edinmeye başlar. Ancak sadece hisleriyle çıktığı bu yolda, hem de herkes masum Betty Kane'in tarafını tutarken, asıl kurbanın Sharpe ailesi olduğunu kanıtlaması hiç kolay değildir.

Franchise Davası oturaklı, ağır ağır ilerlemesine rağmen merak duygusuyla yoğrulmuş, edebi lezzeti yüksek, keyifli bir roman. (4.5/5)

FRANCHİSE DAVASI

Josephine Tey
CEV: Betül Cevahircioğlu
SAHİ KİTAP 2021

OKUMAK BAŞGİTAR GİBİDİR VARLIĞI DEĞİL YOKLUĞU HİSSEDİLİR

Mustafa Çiftci nefis hikâyelerini yayınlamaya uzun zamandır ara verip leziz derlemeler ve denemeler yayınlıyordu. Şimdi de onlara bir yenisini daha ekledi, *Kalfa Uykusu* adını verdiği bu yeni kitabında Çiftci kendi okuma notlarından dünya meselelerine, taşra anlatılarına kadar pek çok alanda kalem oynatıyor. Kısa yazılarda yazarla bir nevi sohbet ediyorsunuz ama en önemlisi Çiftci'nin hikâyelerini oluştururken beslendiği konulara tanıklık ediyorsunuz bir nevi bu yazılarda... Mustafa Çiftci'yle *Kalfa Uykusu*'nu konuştuk.

Uzun zamandır hikâyelerinizden ziyade farklı türlerde kitaplar, derlemeler yayınlıyorsunuz. Hikâye yazmaya devam ediyör musunuz?

Ömür biter hikâye bitmez. Hikâyeye ben ara versem bile hikâye beni bırakmaz.

Örneğin neredeyse iki yılınızı bizden çalan Covid belası pek çok sanatçıyı psikolojik olarak üretmekten mahrum bıraktı, size nasıl tesir etti bu süreç?

Ben zaten evdeydim üstüne hastalık geldi. Hayatımda çok şey değişmedi. Ama başka sıkıntılar oldu. Hastalık da o kalabalıkta arada kaynadı gitti. Ama şükür benim yazmak ve okumak rutinime engel olamadı hastalık...

Yeni kitabınız *Kalfa Uykusu*'nun ortaya çıkış hikâyesinden bahsedebilir misiniz?

Bu kitaptaki yazılar Akşam'da Açık Görüş ekinde yayınlanmıştı. Belirli bir hacme ulaşıncı kitaplaştırsak nasıl olur diye düşündük. Deneme yazıyordum ama kitap olarak okur karşısına çıkmak başka bir heyecan. Bakalım günler neler gösterecek?

Edebiyatı nereye koyacağımızı şaşırdık

Tanıl Bora bu denemeleriniz için, "edebi anlatıya yakın metinler" demiş. Deneme türü aslında edebi metinleri besleyen ana damarların başındadır ve artık Türk edebiyatında tükenmeye yüz tutmuş gibidir. Ne dersiniz? Sizin

bu alandaki çabanız maksat hasıl olmuştur düşüncesindeyim...

Deneme yazarlar var ama tür olarak sahip çıkıncı az. Deneme biraz yalnız bırakılmış. Benimkiler bu yalnızlığa bir çare olamaz belki ama türün hala ölmediğini hafifçe okurun kulağına fısıldasa maksat hasıl olmuştur derim.

***Kalfa Uykusu*'nda biz aslında sizin yaşamınıza, etkilendiğiniz kitaplara, filmlere, yaşadığınız bozkıra dair anlatılar okuyoruz. Ve aslında bu anlatılar hikâyelerinizin oluşum sürecine sonrasından bir bakış da sunuyor bizlere ne dersiniz?**

Tür olarak hikâye sayılmasa da hikâyeye yaslanan metinler diyenler var. Dedim ya ben hikâyeden kopamam. O açıdan yazı serüvenim hakkında bilgi verir şüphesiz.

Kitaptaki her yazıya ilişkin uzun konuşulur, çünkü hepsi insanımızın meseleleri... Ben birkaçına dair sorular sorup okuru merakla gark edeyim; Bozkırın deyimiyle, "böcüğü ölmüş kişiye nasihat kâr etmez". Hevesini yitirmiş bir dünya var artık katılır mısınız? "Heves etmek bir hayat işaretidir," diyorsunuz. Heves kaldı mı sizde bizde? Böcük neden ve nasıl öldü?

Böcüğümüz öldürecek çok unsur var. Geçim derdi, sağlık problemleri, hayatın gereğinden fazla hızlı oluşu, göçler ve daha epeyce bir şey bizim enerjimizi tüketiyor. Bu hengame içinde edebiyata gönül düşürmek özel bir çaba gerektiriyor. Eskiden de hayat zordu ama edebiyata ayrılmış vakitler

Mustafa Çiftçi

vardı. Şimdi o vakitleri medya ve internet doldurdu. Hasılı edebiyatı nereye koyacağımızı şaşırmış vaziyetteyiz.

Herkes gibi taşralı da anlaşılma derdindedir

Bir yazınızda da diyorsunuz ya, “emekli erkekler bizim memleketimizde ölümü bekler gibi yaşarlar. Ömür sürmek değil, ölüm gözlemektir onların hayatı...” Bir önceki soruyu daha öznele, bize indirgeyerek ilerleyeyim istedim...

Emekli erkeklere pek acırım. Ben de emekli bir erkeğim. Bizim burada erkeklerin vakit geçirdikleri bir meydan var. Minibüsçüler oraya “hurdalık” diyorlarmış. Erkeğin çöküşü gösterişsiz ve acıklı oluyor. Erkeğin derdini anlatmaya gelince edebiyat bile gönülsüz. Aslında kadına daha çok yer veriyor edebiyat. Yer vermesin demiyoruz da şu gariban erkek kısmını da azıcık görün istiyoruz.

“Yeni olmak için de eskiyi bilmek şarttır. Romancı için de eskiyi bilmenin yegâne şartı okumaktır. Bu romancının işine gelse de gelmese de bu böyledir.” diye bir yazınızda altını çizmişim ve yanına kalemle şu notu almışım, size sormak için: Bu günümüz romancısının işine geliyor mu gelmiyor mu?

İşine gelmiyor tabii. Okumak yazar kısmına bile giran geliyor. Bir de uyduruk laf bellemişler, “Ben hayatı okuyorum.” diyorlar. Biz de diyoruz ki hayatı okumanın bir şubesi de yazılı metin okumaktır. Okumadan olmaz. Okumak basgitar gibidir. Varlığı değil yokluğu hissedilir. Okumayan adamın metni hemen sırtır. İşlerine gelse de gelmese de bu böyledir yani.

Emekli erkeklere pek acırım. Ben de emekli bir erkeğim. Bizim burada erkeklerin vakit geçirdikleri bir meydan var. Minibüsçüler oraya “hurdalık” diyorlarmış. Erkeğin çöküşü gösterişsiz ve acıklı oluyor. Erkeğin derdini anlatmaya gelince edebiyat bile gönülsüz. Aslında kadına daha çok yer veriyor edebiyat.

Kitabın üçüncü ve son bölümü “Memleket Manzaraları”ndaysa bozkır çocuğu Mustafa Çiftçi’nin anılarından izdüşümlerini okuyoruz aslında. Sizin için yazılanlara bakarken Ekşi Sözlük’te denk geldim, “Yozgatlılara derin bir nefes aldırdı” diyorlar. Yozgatlılık, taşralılık, hep espri malzemesi yapılı sosyal medyada. Taşraya içerden ve dışarıdan bakmanın farkı nedir sizce?

İçeriden bakarken anlamaya çalışırsınız. Dışarıdan bakınca tanımlarsınız. Sınırları çok belirgin olmasa da anlamak ve tanımlamak farklı şeylerdir. Anlamak affetmeye, kabul etmeye yakın bir durumdur. Tanımlamak ise kendi bildiğini taşraya benimsetmek içindir. Taşrayı kalıba sokmak içindir. Taşrayı kurtarmak içindir. Taşraya örnek olmak içindir. Ama biliyor musunuz taşra bütün bunları istemez. Herkes gibi taşralı da anlaşılma derdindedir.

-Ve klasikleşen son soru: yeni hikâyelerinizi okurlarınızla ne zaman buluşturacaksınız?

-Tarih vermek doğru olmaz. Ama çalışıyorum bakalım kısmet... (☺☺)

KALFA UYKUSU

Mustafa Çiftçi

İLETİŞİM YAYINCILIK 2021

MERYEM'İN SESLENİŞİ: LUCE IRIGARAY

Luce Irigaray Meryem'in Esrarı kitabında Batı kültürünün eril dilini sorguluyor ve Meryem'in sessizliğine bambaşka bir yorum getirme cesareti gösteriyor. Semavi dinlerin özellikle Hristiyanlığın masum motifi olan Meryem'i tüm hatlarıyla şerh ediyor. Bu şerh, Batı'nın kültürel dilindeki eril dili ifşa eder ve hatta nişan alır niteliktedir. Kutsal kitaplardaki Meryem imgesinin yorumunun da eril bakışla yapıldığına işaret eden Irigaray, Meryem'e yeni, dişil ve başka bir yorum getirir.

"Kadın filozof olur mu?" Bu klişe soru yüzyıllardır süre gelen kadın ve felsefe ilişkisinin olmazsa olmazlarından. Bu sorunun hala tartışılabilir oluşu, tıpkı tarih gibi felsefe tarihinin de baskın eril dille kaleme alınışıyla izah ediliyor. Bu durum literatüre bile girememiş birçok kadın filozofun varlığına gölge düşürüyor. O gölgelerin ardında Platon'un *Şölen* diyalogunda geçen ve Sokrates'in hocası olduğu söylenen Mantinealı Diotima; varlığı kayda düşen ilk kadın filozoflarından biridir mesela. Bir diğeri ise kadın imgesinin cadı imgesiyle bir görüldüğü zamanda Orta Çağ'ın karanlığında beliren "Kadın filozof olmaz" klişesini yıkan filozoflardan biri olan Christine de Pizan'dır. 1363'te Venedik'te doğan Pizan, Orta Çağ'daki kadın düşmanlığı ile mücadele etmiş ve kısa ömrüne 41 adet eser sığdırmış üretken bir yazar olup en ünlü eseri *Kadınlar Şehri*'dir. Örnekler sayısız defa çoğaltılabilse de vurguyu doğru yere yapmak daha mühim: "Kadın filozof" vurgusuna dahi gerek var mıdır ki?

Filozofların kızı: Feminizm ve Irigaray

Kadın filozof tartışmalarının ortasında feminist külliyata yaptığı katkılarla bilinen Linda Singer, feministlerin filozoflarla baba-kız ilişkisi kurduğunu ifade eder. Zeynep Direk, *Başkalık Deneyimi* kitabında bahsettiği bu ilişkiyi şöyle naklediyor: "Singer'a göre ilk feminist felsefeciler için bu tür okumalar akademik dünyada iyi bir var olma stratejisi idi. Feminist kızların, filozof babalarının mirasını taşıyan erkeklerin hakim olduğu akademide kabul görmesini kolaylaştırıyordu." Çünkü Platon ve Mill gibi filozofların eserlerinde geçen kadın söylemlerini arayan bu okumalar "filozof baba"lara hizmet ediyordu yine. Direk, eserlerinde "karanlık bir sürgün edilme" öyküsünü aynı motiflerde yinelediğini söylediğini Irigaray'ı ise ikinci feminist yorumsal pratiğe örnek olarak verir.

Radikal feminizmin en önemli temsilcilerinden biri olarak kabul edilen Luce Irigaray'ın entelektüel ve akademik yolculuğu sapmalar yaşasa da kendi istikametini bulur. Irigaray, eskiden sıkı bir takipçisi olduğu Lacan'a bilhassa "*Öteki Kadının Aynası*" başlıklı doktora tezinden sonra getirdiği eleştiriler sebebiyle Lacan Okulu'ndan dışlanır. Freud ve Lacan'ın kuramlarındaki irdelleyerek eril dil ve dişil dilin ayırdını vurgulayan sesi ona daha müstakil bir varoluş kurma imkânı tanır. Cinsiyet kuramını Lacancı terminolojiyi kendince tamir ederek yorumlayan Irigaray, cinsiyetlerin biyoloji ile değil dille kurulduğunu iddia eder. Irigaray'a göre Batı Kültürü dişillliği cinsiyet ve anneliğe indirgeyen; dişillliği erkeklik üzerinden okuyan bir anlayışa sahiptir. "Erkekleşmiş kadın" ona göre asıl tehlikedir ve kadınların kendi dilleriyle beraber kendi dünyalarını kurmaları gereklidir.

Meryem'in esrarı

Irigaray, *Meryem'in Esrarı* kitabında Hristiyanların ve Batı Kültürünün eril dilini sorguluyor ve Meryem'in sessizliğine bambaşka bir yorum getirme cesareti gösteriyor. Irigaray, *Meryem'in Esrarı* kitabında semavi dinlerin özellikle Hristiyanlığın masum motifi olan Meryem'i tüm hatlarıyla şerh ediyor. Bu şerh, Batı'nın kültürel dilindeki eril dili ifşa eder ve hatta nişan alır niteliktedir. Kutsal kitaplardaki Meryem imgesinin yorumunun da eril bakışla yapıldığına işaret eden Irigaray, Meryem'e yeni, dişil ve başka bir yorum getirir. Bu yorum onun felsefesinin karakteristiğini de ortaya çıkarır.

Irigaray, kitabın girişinde Meryem'e dair bilinen şeylerin nadirliğinden ve bu nadirliğin aslında ne kadar dekor kalışından bahseder Hristiyanlıkta. Meryem'in dini törenlerde çok az yer tutmasından, İsa'nın aksine doğumunun, mucizevi gebeliğini ve göğe yükselişinin kutlanmayışına dikkat çeker.

Oysa der Irigaray: “Meryem; Hristiyanlığa giriş çağının simgesi. O olmadan Hristiyanlığın müjdesi de tek kelimeyle var olamazdı. O; Tanrı’nın bedende zuhur etmesinin sebebi, dünyanın affı gerçekleşebilsin diye kutsallık ile insanlık, Tanrı ile insanlar arasında ilk arabulucu, ilk vasıta” Irigaray, Meryem’i bambaşka bir gözle bakarak onun Tanrı ve insan arasında bir aracı olduğunu söyler. Meryem’in okunmasında ilahiyatçılar ve sanatçılar farkına dikkat çeken Irigaray; sanatçıların Meryem’i sanatın bütün imkânlarıyla estetize ettiklerini ve onu resim, şiir, müzik dönüştürdüklerini ve bunun bilinenin aksine Hristiyanlığın en doğru yayılma şeklinin sanat olduğunu söyler.

Ruh zamanı

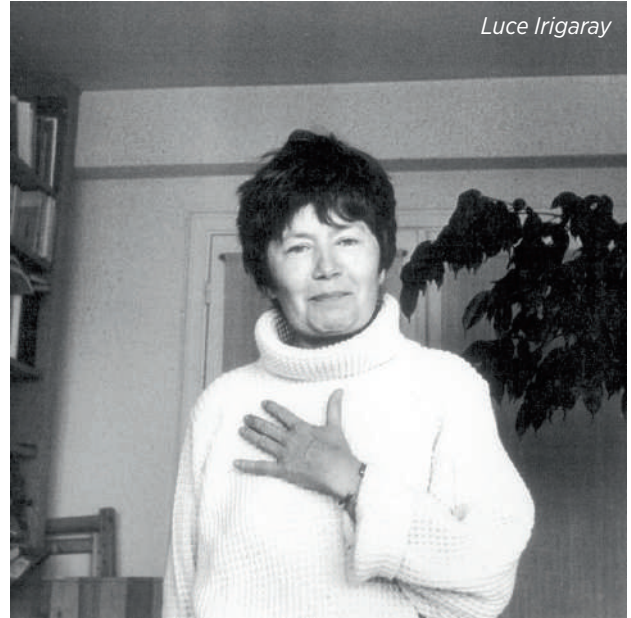
Tanrı olarak adlandırdığımız varlık nefesiyle yaratır der Irigaray ve ekler: “Şeytanilik nefes almıyor ya da nefes almayı bıraktı; Dünya’nın ve başkalarının nefesini alıyor.” İnsanın doğuştan kutsal olduğunu fakat bu nefessizlik yüzünden kutsallığını kaybettiğini söyler. Irigaray, “ruh zamanı” dediği bir zamandan bahis açar. Yaradılış, kıyamet, insanlığın bağışlanmasından sonra gelen ve nefsin/nefesin uyanışıyla tensel ve tinsel paylaşımı mümkün kılan zamandır bu. Irigaray, Meryem’i gökyüzünden yeryüzüne indirir ve onu önce insan sonra kadın elbisesi giydirecek düşüncesinin nesnesi eder.

Batı Kültürü’nde konuşmanın eril karakteristik taşıırken susmanın dişil karakter taşıdığına dikkat çeken Irigaray; bu sessizliğin bir boyun eğme olarak görüldüğünü ileri sürer. Meryem’e layık görülen bu sessizliğe bambaşka bir çağrışım getirir: “Bu sessizliğin nedeni kendi mahremiyetini ifşa etmemek, kendisine olan sevgisini korumak olabilir” der. Irigaray’ın Meryem’in sessizliğini kendince dillendirme çabası ve dudaklar üzerine getirdiği hermeneutik oldukça enteresandır. Irigaray, dudakların birbirine değmesiyle gelen sessizliğin dünya ve iç dünya arasına çekilmiş bir sınır olarak okumayı teklif eder ve bir örnekle izah eder: Yunan mitolojisindeki Kore Tanrıçasının Kötülükler Kralı Hades’in tecavüzüne uğradıktan sonra ağzının ve dudaklarının bir daha eskisi gibi olmadığını söyler. Dudakların birbirine sıkı sıkıya kapanışını nevroza bağlayan Freud ve bastırılmış bir arzuya bağlayan Bay K.’nin aksine bunun bir zorlanışa karşılık verilen bir itiraz, bir ret olarak yorumlar.

Bir okuma pratiği: “Akıntıya karşı okuma”

Tıpkı Irigaray gibi Fransız Feminizminin önemli isimlerinden olan Hélène Cixious’nun Medusa’nın Gülüşü isimli makalesinde dişil yazı (écriture féminine) dediği kavram Irigaray’ın işareti ettiği yöntemin adını koyar niteliktedir. Hélène Cixious; kadınların bedenlerinden şiddetle kovulduğu gibi yazıdan da kovulduğuna dikkat çekerek kadının kendisini yazması ve kendini metnin içine getirmesi gerektiğinin altını çizer.

Bu yazı ve okuma deneyimleriyle beraber 1980’lerde feminizmin yeni sorgulama imkânları kazanmasıyla birlikte

yeni bir okuma pratiği de belirir. “Üçüncü feminist yorumsal strateji adını verebileceğimiz pratik hem psikanalizle hem de Derrida’nın, metinsel ve tarihsel bir anlam kapanmışlığını bir önvarsayım olarak kabul eden, özel bir çifte okuma pratiği olarak tanımlanabilecek yapışökmü okumalarıyla akrabadır.” Akıntıya karşı bu okuma pratiği ile metne yabancı ve dışlanmış sesler de dahil edilir.

Bugün hala kadın meselesine dair çoğu problem eril dille çözülmek isteniyor. “Eril tahakküm”e karşı eril dilin yöntemini kullanmak, kadın meselesini daha da karmaşık bir hale getiriyor. Dişillerin dillendirdiği yeni bir eril dil doğuyor böylelikle. Eril ve dişil, kadın ve erkek arasındaki mücadele cinsiyet kavgasına dönüşüyor ve felsefi bir mesele cinsiyet kavgasına indirgeniyor böylelikle. Valerie Solanas gibi aşırı radikal feministlerin şiddetli dili ve dişil dilin varlığına imkân tanımayan hakim eril söylemin ortasında Irigaray; söylemi ve eserleriyle yeni bir dilin ve okuma pratiğinin mümkün olduğunu gösteriyor. Ve tüm bu sorgulamalar etrafında bir okuma pratiği ve kendi dişil yöntemini teklif ediyor okuruna. (•••)

MERYEM'İN ESRARI

Luce Irigaray

Çev: Feyan Yıldırım

PİNHAN YAYINCILIK

YASAK AĞACIN ALTINDA BEŞ YÜZLEŞME HİKÂYESİ

Emin Gürdamur üçüncü kitabı *Yasak Ağacın Altında* ile okuru trenin tünelde sıkışıp kaldığı, huzursuz ölümlerin yaşama göz diktiği, terzilerin makasının kaçıp gittiği, çölün kervanları toz edip kendine kattığı ve parmaklıkların kırılan buz sarkıtları gibi iniltiyle çatırdadığı beş çetin yüzleşmeye davet ediyor. Özgürlük ve merhamet motifleri Gürdamur'un hikâye toprağında coşkun akan iki nehir. Tesellisi ağaçları besliyor, korkuyla büzüşmüş ruhlara can veriyor, öfke bayrağını yarıya indiriyor.

Hikâyeci, asırlar önce yasak ağacın altına acı bir yeminle bırakılan taşı kaldırıp oyuğa yerleşerek ölümsüzlük uykusuna yatmış zehirli akreple yüzleşiyor. Hepimiz adına yapıyor bunu. Özgür kalınca sağa sola kaçan hayvan, şaşkınlığı geçince yeniden yuvasına, alıştığı yere dönmek istiyor fakat bu mümkün değil. Çünkü orada artık beş büyümlü hikâye var. Yaprakları kağıt, pul ve anılardan oluşan ağacın dalları, altındaki gömüyü güneşten korumak için yere doğru eğilip bir perdeye dönüşüyor. Hikâyeler olgunlaşırken sanılanın aksine sığağa, ışığa ya da köpürtülmüş minderlere ihtiyaç duymaz. Onları güçlendiren karanlığı göğüsleyip soğuğa dayanma, zorlukların üstesinden disiplin ve adanmışlıkla gelme kapasitesidir. Emin Gürdamur üçüncü kitabı *Yasak Ağacın Altında* ile okuru trenin tünelde sıkışıp kaldığı, huzursuz ölümlerin yaşama göz diktiği, terzilerin makasının kaçıp gittiği, çölün kervanları toz edip kendine kattığı ve parmaklıkların kırılan buz sarkıtları gibi iniltiyle çatırdadığı beş çetin yüzleşmeye davet ediyor.

Kitap; "Ölümcül Dalgınlıklar", "Şeyhin Kalbi", "Makas Payı", "Hesap Günü" ve kitaba ismini veren "Yasak Ağacın Altında" hikâyeleriyle selamlıyor okuru. Gürdamur, esas şifaya dünyanın karanlık katmanlarını aşarak ulaşmanın mümkün olduğunu anlatmak için kurgu zenginliğiyle çeşitli rotalar oluşturmuş. Bu yolların her birinde okuru bekleyen tanıdık ve unutulmuş simalar var. Her yüz bir işaret. Uzun metinlerde kaybolmayalım diye hikâyeye titizlikle yerleştirilmiş, öyle kolayca bulunmayan ama bulunduğu zaman da okumayı canlandıran insan yüzleriyle zenginleşmiş metinler. Kitapta zaman, geçmişi ve içinde bulunulan anı birbirine katarken sınırlarını da muhafaza etmeyi başararak durmadan akıyor. Bu sırada mevsimler değişiyor, hikâye vaktin armağanlarını cömertlikle kabul edip silüetten kanlı canlı bir varlığa dönüşüyor.

Özgürlük ve merhamet motifleri

Özgürlük ve merhamet motifleri Gürdamur'un hikâye toprağında coşkun akan iki nehir. Tesellisi ağaçları besliyor, korkuyla büzüşmüş ruhlara can veriyor, öfke bayrağını yarıya indiriyor. Karakterler okur gözüyle bulduğu anda kurmacadan sıyrılıp hikâyenin çitlerinden atlayarak çoktandır beklenen bir misafir gibi dünyamıza konuk oluyor. Yazarın onları özgür bıraktığını, yazdığı hikâye okurun hikâyesine karışsın, böylece çoğalarak bellekte kalıcı bir yer edinsin diye zaman zaman uzaklaşmalarına izin verdiğini görüyoruz. İsimlerini kolayca geride bırakıp ruhumuza sızan bu karakterler okurun kendiyle hesaplaşmasına etkili monologlarla destek oluyor.

Kitapta sadece karakterler ve zaman değil mekânlar da canlı. Olaylar akıp giderken atmosferin de alınan nefesten etkilendiğini, hikâyenin bir parçası olduğunu görüyoruz. Bu da metne duyduğumuz güveni artırıyor. Hapishanede nefes alacak boşluk arıyor, köyde çimlere yatıp rüzgar yüzümüzü süpürürken gözlerimizle kuşlara az önce geçen sürüyü işaret ediyoruz. Gürdamur'un özgün benzetmeleri birbirine benzeyen anların aslında nasıl farklı olduğunu kanıtlayıp anın biricikliğini işaret ediyor. Yazar sarsıcı yüzleşmeleri telaşla kontrolde tutmak yerine kanın akmasına, kemiklerin çatırdamasına ve ruhun alabora olmasına izin veriyor. Soğukkanlılıkla yapıyor bunu. Çünkü o hikâyelerinde sahici olanın izini sürüyor.

"İnsan kendisiyle yüzleşmemek için binbir türlü vehimle, envaiçeşit canavarla yüzleşir. Aynalarla, resimlerle yüzleşir. Gider asırlar öncesinden kalma bir taşı kaldırır, altındaki akreple yüzleşir. Ama kendisiyle yüzleşemez."

Arayış yeni bir anlam kazanıyor

Gürdamur, tanıdık bir bağda salkım salkım büyüttüğü hikâyelerini güneşe sermiyor mahzenlerde saklıyor. Kitapla aynı havayı soluyabilmek için gündüzle bağı kesmek, kendi mahzenine çekilmek gerek. İlk hikâye olan “Ölümcül Dalgınlıklar”da yakalanan ritim daha ilk adımlarda kuşatıyor okuru. Tren raylarında ilerliyor kurgu. Akıp giden, arada durup yolcusuna mola hakkı tanıyan gürültülü bir trene benzemiyor mu zaten hayat? Ötekiyle kurulan ilişki ise kişiye kendi gerçeğine dair önemli ipuçları veriyor. Trenin aynaya dönüşme hikâyesi bu.

“Aynalara bakmaz, kuyulara eğilmez, göğü önemsemez. Güneş süslenip püslense, işveyle yuvarlansa, maşrik yerine mağripte doğsa onu ayartamaz. Sezin’i ayartacak bütün güneşler batmıştır.”

Merak ve keskinlikle başlayan hikâye ilerleyen sayfalarda kat kat açılarak iki aşışın zaman içindeki dönüşümünü yansıtıyor. Durmuyor tren. Tünelin çıkışından sonraki beş dakika telaşlı bir nabız gibi atıyor kolda. Perdede kırırdayan resimler, güçlü ifadeler, psikolojik analizler hikâyeye lezzet katan öğeler olarak öne çıkıyor.

“‘Kalp nasıl olur da çürük bir dala tutunur?’ diye hayıflanır bilmiyorum. Halbuki bal gibi tutunur. Sımsıkı kapatır gözlerini, üzerinde envai çeşit kuşun öttüğü sağlıklı, yemyeşil bir mevsim hayal eder, tutunur. ‘Hangi dala tutunduksam kırıldı,’ diyor Metin. ... Dal kırılmaz Metin. İnsan gözlerini açar sadece. Gözlerini açınca da düşer. En mesut insanlar gözlerini açmak için ölmeyi bekleyenlerdir.”

İkinci hikâye olan “Şeyhin Kalbi”nde anlatıcıyı şeyhin asasına saklayan yazar, okuru tedbir almadan, bir şala bürünmeden, yolcusuna sırtını dönen kızgın çöle davet ediyor. Kalbi tarafından ateşe atılmış ve terk edilmiş şeyh, yine kalbi tarafından ayakta tutulan ve konuşturulan bir kuklaya dönse de yürümeye devam ediyor. Bizi biz yapan her şeyle sınıdığımızda; niteliklerimizle, hikâyelerimizle, dostlarımızla ya da ismimizle daha ne kadar dayanabiliriz kaybetmeye? Kalbini dinlemek insanı zelil de düşürse; rüyasının izini sürmek yalanın içinde hakikat aramak da olsa kim durmadan ilerleme cesareti gösterebilir? “Elde etmenin cehennemi”ne düşen şeyh neyle sınırsın sınırsın rüyanın izinden ayrılmıyor.

“İçinize sinsice sokulmuş o ifriti, size karşı harekete geçtikten sonra asla yenemezsiniz.”

“Makas Payı” kitabın üçüncü hikâyesi. Terzisini terk eden makas, yasak ağacın dallarını keserek tüneller açıyor kendine. Hikâye işte bu geçitlerde nefes alıyor. Canı başka yıkımlar çeken, başka enkazlar görmek isteyen bir yazar karakterleriyle yüzleşiyor bu defa. Yaşamını anlamlı hale getirecek cesareten ve dürüstluktan mahkum olmasaydı onlarla uzlaşabilirdi belki. Her şeyi kesen makas bir kadının parmağına tutunmuş alyansı kesemiyor. Yazarın sırtına saplanan kalemli kesemiyor. Ne yaparsa yapsın, bütünüyle anlaşılacak isteyen insanı kesemiyor!

“Hem bir insanı bütünüyle tanımak, sanatçının sihirli asasını çalışamaz hale getirebilir. İnsanlara yaklaşmayı, hırçın

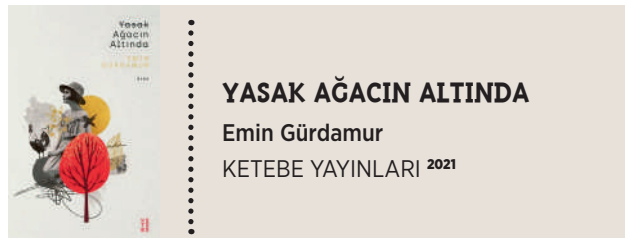
bir ırmağın kenarından testi doldurmaya benzetiyordu. Ne kadar lazımsa o kadar almak, başka da eğleşmemek, testiye akıntıdan korumak, suyun büyüüne kapılmamak gerekirdi.”

Esir olduğumuz şeylerin düşmanınız

Biçimsel olarak diğer dört hikâyeden farklı olan “Hesap Günü”nde yazar noktalama işareti kullanmayarak tek nefeste okuyor şiirini. “Günaydın sevgili ölümler kimseye borcu olmayan ezeli alacaklılar bugün buruşuk dudaklarınızdan parçalar koparmaya geldim” diyerek sarsıyor yaşayanların ve ölümlerin arasında duran o çürük kapıyı. Haset urlarını anlatıyor yazar. O anlattıkça yaşam eriyor, ölüm can buluyor. “bir kez olsun yüzleşin içinizde o en derinde taşıdığınız niyetlerle gizli isteklerinizin ortaya çıkmasına izin verin deyin ki evet esir olduğumuz şeylerin düşmanınız aynı zamanda bu tasmayı boynumuza kendimiz geçirdiğimiz halde pişmanız yaşamlarına sızıp durduğumuz ölümleri kısınıyoruz deyin dağlarda açan ve hiç görmediğimiz çiçeklerle alıp veremediğimiz var” Yazar, fokur fokur kaynayan haset kazanını karıştırarak sonunda sözünü okura veriyor.

Kitabın son hikâyesi “Yasak Ağacın Altında”da yıllar sonra gelen özgürlüğün kırılganlıkları, öfkeleri ve hesapları silen ayartıcı sesi yankılanıyor. İşlemediği bir cinayetin üstüne atılan suçuyla hapisnede geçirilen on yılın ardından, ormanın kıyısındaki dede evine uzanan yol kıvrılarak çocukluğa, gençliğe dönüyor. Sırtındaki küşpe çuvalına yaşamını dolduran adam/çocuk geçmeye mecbur olduğu köprüye bakıp doğduğu andan beri göğsünde gezinerek ona özgür olmadığını hatırlatan küçük buyurgan parmağı yakalayıp sıkıyor! İşte şimdi yasak ağacın dallarını aralayıp hikâyelerini de peşine takarak istediği yere koşabilir. Ağza toz gibi dolan gecelerden kurtulabilir. İz sağanaklarını arkasında bırakıp göğsünü gererek dünyaya bağırabilir: “Teşekkürler ey insan.” Yazar artık özgür!

Çalılıklardan havalanan kuşlar kadar, gerneşen kayın ağacı kadar, kaya diplerinden ırmak yüzeilerine sıçrayan kırmızı pullu alabalıklar kadar özgür yazar. O sadece hikâyeyi değil aynı zamanda kendine merhameti keşfetti! (•••)

DOSYA

KİTAPLARIN EVRENİ VE SAHAFLARIN MUCİZEVİ DÜNYASI

Kitaplar onu ancak can kulağıyla dinleyenlerle konuşur ve onlara sırlarını açar. Bu sırra aşına olanlar bu yüzdendir ki bir kitabı okur okumaz bazen bir şövalye gibi maceradan maceraya koşturur bazen bir tefecinin peşine düşer bazen bir devrimci gibi yeryüzünü ayaklandırır kimi zaman ise okuduklarıyla başka hiçbir evrene benzemeyen bir yere doğru kanatlanır. Bir kitaba baş eğen okurun en büyük mükâfatı, yazarıyla birlikte yeni bir dünyayı kendi zihninde yaratması, onun sayesinde boyutları farklı evrenler kurabilmesidir. Medeniyetler kitaplara verdikleri değere göre de sınıflandırılabilirler. Kültür gibi kitaplar da içlerindeki bilgileri biriktirir ve daha da önemlisi kitaplar içlerindeki bilgileri emanet edecek ehl-i dostlar ararlar. Kitap ve okurların kurmaya çalıştıkları dostluk köprüsünün bir tarafında ise sahaflar yer alır. Eskiden sahaflar ile okurların iletişimi günümüzdeki gibi değildi. Onlar bilgi arayan insanlara yardım eden, imkânı olmadığı halde bir kitaba sahip olmak isteyenleri kollayan hezarfen şahsiyetlerdi.

TURGAY ANAR

İnsanın bulduğu en sihirli evren kitapların evrenidir. Bu evrenin misafirleri, liyakatleri ölçüsünde değer görür ve değer bulurlar. Unutulmamalıdır ki kitaplar aynı zamanda evrenin hem en zalim hem de en şefkatli varlıklarıdır. Onlar bu yüzden herkesle konuşmaya tenezzül etmezler. Burnu büyüklük değildi asla bu. Kitaplar onu ancak can kulağıyla dinleyenlerle konuşur ve onlara sırlarını açar. Bu sırra aşına olanlar bu yüzdendir ki bir kitabı okur okumaz bazen bir şövalye gibi maceradan maceraya koşturur bazen bir tefecinin peşine düşer bazen bir devrimci gibi yeryüzünü ayaklandırır kimi zaman ise okuduklarıyla başka hiçbir evrene benzemeyen bir yere doğru kanatlanır.

Kadim devirlerde sahaflar

Şu ilginç dünyada, her şeyin bir tarihini bulan insan, kitaplar ve kitap satıcılarına da bir tarih icat edecektir tabii ki. Kitabın da miladı vardır anlayacağınız. Tarih, araya araya bulma sanatıysa, kitaplar da satıcılarını bulur özenle. İnsan, şu geçici dünyada “yaşadım” çılgınlığını ölümsüzleştirebilmek için en çok kitaplara sığınmış; ona sırlarını, acılarını, sevinçlerini, yani insan olmanın neşesini, bilgisini ve trajedisini kazımıştır. Bir metnin çeşitli biçimlerde kazınması yahut da eşelenmesi sırasında anlam(lar)ın altında girdaplar ve labirentlerle örülü birçok “palimpsest”in ortaya çıkmasının sebebi de budur. Okur olmak işte bu yönüyle dünyanın en muhteşem eylemidir. Yazar, bir yanardağ patlamasını andıran kelimeleriyle okuru dünyasına doğru çeker, yani kendi evrenine. Elinize almaktan korkacağınız ve içleri lavla dolu kelimeler, sadece bir yerde, insanın zihninde serpilir ve tam da orada verimli vahalar yaratır. Bir kitaba baş eğen okurun en büyük mükâfatı, yazarıyla birlikte yeni bir dünyayı kendi zihninde yaratması, onun sayesinde boyutları farklı evrenler kurabilmesidir aslında.

Medeniyetler kitaplara verdikleri değere göre de sınıflandı-

rılabilirler. Milattan önce başlayan kitap satıcılığı faaliyetinde en dikkate değer nokta, kitaplarda yazarın ya da müstensihin el izinin bulunup bulunmamasıdır. Kil tabletler, kaya yüzeyleri, parşömen yahut da kâğıda nakşedilen şekiller, yazarın el iziyle birlikte okur için düşünce izi halini alır. Kültür gibi kitaplar da içlerindeki bilgileri biriktirir ve daha da önemlisi kitaplar içlerindeki bilgileri emanet edecek ehl-i dostlar da ararlar. Kitap ve okurların kurmaya çalıştıkları dostluk köprüsünün bir tarafında ise sahaflar yer alır.

Kadim devirlerde kitap, sadece bilgi taşıyıcı olduğundan değil aynı zamanda ona sahip olan kişiye prestij de sağladığından dolayı “saygıdeğer” bir nesnedir. Güçlü devlet adamlarının pahalı bir zevk olmasına rağmen şahsi kütüphane kurmak istemelerindeki asıl sebep işte böyle bir saygıya ulaşma arzusudur. Kütüphane kurmak, o kişinin hem zenginliğini gösteren bir özellik hem de bilgiyi elinde tutmayı ima eden yönüyle simgesel bir “güç”tür. Örneğin Roma İmparatoru Julius Caesar, bir siyasi prestij göstergesi olduğundan dolayı kütüphane kurmuştur. Osmanlı’da da bu türden gayretlerin ardında böyle bir arzunun izleri görülebilir. Bu prestijli kütüphanelerin içlerini nadide yazma eserlerle donatmak için tabii ki sahaflara ihtiyaç vardır.

Eski kitapların okurlara ulaştırılmasına hizmet eden sahaflar, biraz da Stefan Zweig’in benim çok sevdiğim öyküsündeki Sahaf Mendel’e benzerler. Sahaf Mendel, dünyasını sadece kitaplarla tıka basa doldurduğundan hayatında başka bir şeye yer kalmamıştır. Zaten o da kitaplardan başka bir şeye ihtiyaç duymaz. Kitap haricindeki şeylerin onun dünyasında bir yüzleri yoktur. Onların Mendel’i çekecek bir ışıkları da bulunmaz. Onun dünyasında tek ışık, bir kitabı okumaya başladığında ortaya saçılan mucizevi aydınlıktır. Çevresindeki insanlar kitapla olan irtibatları ile onun için anlam kazanırlar. Hepsi için söyleyemesek de Mendel’vari bir hayat yaşayan birçok sahaf sayesinde kitabın asıl değeri ortaya çıkar.

Sahaflar Çarşısı

Dünyanın merkezi olarak sahaflar ve Beyazıt'taki Sahaflar Çarşısı

Eski kitap, evrak ve benzeri malzemenin alınıp satıldığı sahaf dükkânları, İstanbul'un fethinden beri cami avluları, medrese çevreleri gibi yerlerde açılmıştır. Medrese öğrencileri, kitap ihtiyaçları için zaman zaman bu yerlerde yazma eserler alıp satmışlardır. O devirlerde henüz matbaanın nimetlerinden yararlanamayan bu insanlar, el yazması eserlerin de haddinden fazla pahalı olmasından yakınmışlardır. Bu durum doğal olarak o devirlerde dahi ilim tahsilinin hiç de ucuz olmadığını bize gösterir. Gelir getiren bir iş olması açısından birçok insan yazma eserleri alıp satmaya başlar zamanla. Kitap alıp satanların artması ile de Kapalıçarşı'nın yapımından hemen sonra, 1460'larda sahaf esnafına kapalı mekânlar tahsis edilir.

Bu dükkânlarda yazma eser alım satımı yapan sahaf esnafı, mesleklerine hile hurda karıştırmak isteyenlere karşı bir lonca teşkilatı da kurmuşlardır. Bu teşkilatta sahaf esnafını devlete karşı temsil eden bir lonca şeyhi de olmak zorundadır. Sahaflar; itibarlı, dürüst ve iş bilir birini aralarından bir "şeyh" olarak seçerek mesleklerinin itibarını korumaya çalışmış, bu sayede de alım satım işlerinde haksız kazancı engelleyecek bir yapı kurmaya çalışmıştır. Osmanlı'da her loncanın mutlaka değer verdiği, efsanevi niteliği ile örnek kabul edilen bir "pir"inin olduğunu biliyoruz. Sahafların piri ise Basralı Abdullah Yetim'dir. Sahaflar, bu zat-ı muhteremin sahaf dükkânı açan ilk kişi olduğuna inanır.

Beyazıt Meydanı gibi merkezi bir yerde eskiden beri var olan sahafların dükkânları, 1894 depreminden sonra yıkılmış, bu yüzden de günümüzde Beyazıt Camisinin arkasında ve Beyazıt Devlet Kütüphanesiyle bitişik, eski ismi "Hakkâklar Çarşısı" olan yere geçmişlerdir.(1) Sahaflar Çarşısı, 1990'lara kadar kitap ve kültürün en canlı merkeziydi. Bu çarşı günümüzde asıl fonksiyonunu maalesef yitirmiştir.

Kültür, sanat ve edebiyat mekânı olan sahaflar

Sahaf ve kitabevlerindeki toplantılar bir nevi mahfildir.(2) Bu mekânlar kitaba ve edebiyata yakın insanların toplanma, görüşme, bilgi alış verişinde bulunma mekânları olduğu için burada buluşan insanlar, mahfilin ayırt edici özelliği olan edebî etki ve iletişime açıktırlar. Buralarda da çeşitli konu-

larda sohbetler yapılmakta, bu sohbetlerden de birçok insan faydalanabilmektedir.

Sahaflar Çarşısı, kültür-sanat-edebiyatın kalbi kabul edilen İstanbul'un merkezinde yer alması açısından son derece önemli bir yerdir. Üniversite, kütüphane ve edebiyat mahfilleri ile çevrili bu mekân birçok okur ve yazarın uğrak noktası olmuştur. Burada dükkânları olan Aslan Kaynardağ, Raif Yelkenci, Hacı Muzaffer Ozak gibi kaliteli sahaflar, sahaflığın abide şahsiyetleri arasında yer alırlar.

Şimdi sahaflardaki edebî mahfillerden ikisine örnek verebiliriz:

Sahaf Raif Yelkenci'nin dükkânı

Sahaf dükkânları da edebiyat mahfillerinin kurulduğu mekânlardandır. Beyazıt'taki sahafların en meşhurlarından biri olan Raif Yelkenci'nin dükkânı, Haluk Güneylî'nin bizzat şahit olduğu üzere ilmî sohbetlerin yapıldığı, çeşitli münakaşaların çözümlendiği bir kitap, kültür-sanat ve edebiyat mahfiliydi.

Raif Yelkenci'nin mahfilinde Halûk Güneylî'nin tespitine göre şu isimler bir araya gelmiştir: "Celâl Bayar, Osman Nuri Ergin, Kasım Gülek, Hasan Âli Yücel, Fahri Bilge, Zeki Velidi Togan, Zeki Balaban, İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Ali Nihad Tarlan, Ahmet Caferoğlu, Reşit Rahmeti Arat, Abdülkadir Karahan, Mükrimin Halil Yinanç, Şemseddin Günaltay, A. Süheyl Ünver, Faik Reşit Unat, Mustafa Namık Çankı, Mustafa Yeşil, Refii Cevat Ulunay, Kemal Batanay, İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Cavid Baysun, Şehabettin Tekindağ."(3) Bu kadar renkli ve kültürlü insanı bir araya getiren bir sahaf dükkânı, ilim hayatının merkezinde yer alır dersek sanırım yanılmış olmayız.

Enderun Kitabevi

Bir zamanlar Beyazıt Meydanı'na bakan eski Beyaz Saray Kitapçılar Çarşısı'nda yer alan Enderun Kitabevi, sanatçı, yazar, ilim adamı, kitap kurtları ve daha pek çok farklı mesleğe sahip kişilerin, üniversite öğrencilerinin, sanat ve edebiyata gönülden bağlı insanların özellikle "cumartesi"(4) ikindi sonraları bir araya geldikleri bir kültür, kitap, sanat ve edebiyat mahfilidir.

Enderun Kitabevi'nin sahibi İsmail Özdoğan; kitaba, kültüre kendini adanmış önemli kişileri küçük dükkânında bir araya getirmiş, onların bilgisinden, sohbetinden yararlanmak isteyenlere mekânının kapılarını ardına kadar açmıştır. Kitaplara, kültür ve sanata ilgi duyan kişiler, işte bu mekânda edebiyattan sanata, tarihten din bilimlerine kadar pek çok konu üzerinde sohbetler etmiş, çeşitli konularda tartışmalar yapmış, pek çok şeyi de burada öğrenmişlerdir.

Enderun Kitabevi'nin müdavimlerinden olan M. Serhan Tayşi, burasının Küllük ve Marmara Kiraathanesi gibi mahfillerden farklı olduğunu belirtir. Tayşi, Küllük ve Marmara'da siyaset ağırlıklı bir hava varken, Enderun'daki sohbetlere ise kültür ve kitabın hâkim olduğunu söyler.(5) İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün ikinci sınıfında öğrenci olan Abdullah Uçman ise Enderun Kitabevi ve

ve araştıran bu tıp doktorunun yer aldığı sohbet toplantılarında, “İkinci Yeni” hareketinin şairleri ve şairleri de tartışma konusu olmuştur. Geleneği sembolize eden ve ona değer veren insanların bulunduğu bu mahfilde, başta Hacıtahiroğlu olmak üzere yeni şiir ile ilgili olumsuz görüşler de dillendirilmiştir.(18)

Mahfildeki güncel şiir tartışmaların önemli taraflarından biri olan Hacıtahiroğlu, görüşlerini ispat kaygısıyla müstear bir isimle İkinci Yeni şairleri gibi bir şiir yazmış. Bu şiiri daha sonra bir süreli yayına göndermiş, onun şiiri çok kısa bir süre sonra bir dergide yayımlanmıştır. Onun bu eylemi, mahfil toplantılarının aslında hiç de etkisiz mekânlar olmadığını gösteren bir delildir.

buradaki edebi toplantılarla 1970’li yıllarda tanışmıştır. Sekiz on kişinin ancak sığabildiği(6) bu mahfile, başta Ali İhsan Yurd olmak üzere, Âmil Çelebioğlu, Fethi Gemuhluoğlu(7); Ali Yakup Cenkciler(8); Ersin Öcal(9); Mehmet Emin Ağar, Erdinç Beylem(10); Rüstem Zaloğlu(11); Mahir İz, Orhan Şaik Gökyay, Kadir Mısıroğlu, Turgut Kut, Cengiz Aydın, Mehmet Şevket Eygi, Âlâ Bey, M. Ertuğrul Düzdağ, Orhan Acuner, Abdullah Öztemiz Hacıtahiroğlu(12); Osman Turan, Abdülbaki Gölpinarlı, Ziyad Ebuzziya, İsmail Erünsal, Mehmet Niyazi, Mustafa Miyasoğlu, Abdullah Uçman, Beşir Ayvazoğlu(13); Süleyman Zeki Bağlan, M. Serhan Tayşi(14); Mustafa Uzun(15); Mahmut Kaya(16) gibi isimler devam etmiştir.

Mahfilin uzun yıllar müdavimi olan Abdullah Uçman’a göre Enderun’da üniversitelerde öğretilmeyen ve belki de hiç öğretilmeyecek pek çok konu üzerinde sohbetler yapılmış ve müdavimlerine kütüphane kütüphane dolaşsanız da kolayca elde edemeyeceğiniz bilgiler verilmiştir. Enderun’da, yazma eserlerle ilk defa tanışan gençler; tezhîp, murakka, dibace, derkenâr gibi kelimelerin anlamlarını, kitap ve kitaplarla ilgili ilginç birçok şeyi öğrenebilmiştir.(17)

Capcanlı bir akademiye benzeyen bu sohbetlerde Türk edebiyatının uzmanlık gerektiren derin konularına da değinilmiştir. Eski edebiyatımıza merakı ve zengin yazma kitap koleksiyonuyla meşhur bir zat olan Abdullah Öztemiz Hacıtahiroğlu buraya genellikle ayda bir kere uğramıştır. Hacıtahiroğlu, Divan edebiyatı bilgisiyle sohbetlere katıldığı zamanlar, şiirle ilgili pek çok konuda ister istemez görüşlerini dile getirmiş, diğer müdavimlerle çeşitli konularda tartışmalar yapmıştır. Eski edebiyatı ciddi anlamda seven

Enderun Kitabevi’nin sahibi İsmail Özdoğan, kitapçı dükkânını bir kitap, kültür ve edebiyat mahfiline çevirirken aynı zamanda o sıralarda kitap almaya parası yetmeyen üniversite öğrencilerine de yardım etmiştir. Günümüzde Türk Edebiyatı Profesörü olan Abdullah Uçman, *Fatih’te Geçen Kırk Yılın Hikâyesi* isimli eserinde, “alıcınalık” gösteren Enderun Kitabevi’nin sahibi İsmail Özdoğan sayesinde, ondan daha pek çok üniversite öğrencisi gibi veresiye kitaplar alma şansını yakalamış, ay başlarında evden gelen paralarla da borçlarını ödeyerek kaliteli bir kütüphane kurmanın temellerini atmıştır.(19) İsmail Özdoğan’ın vefatı ile bu önemli sahaf hatıralarda yaşamaktadır artık. İsmail Özdoğan gibi sahafların hatırasını yaşatmak onu gelecek kuşaklara tanıtmak bir kadirbilirlik olarak düşünülmelidir.

Ve günümüz: Salgın şartlarında sahaflar

Eskiden sahaflar ile okurların iletişimi günümüzdeki gibi değildi. Birçok hatıradan bunu zaten biliyoruz. Eski sahaflar, sadece işlerini iyi yapan tüccarlar değildi. Onlar aynı zamanda bilgi arayan insanlara yardım eden, imkânı olmadığı halde bir kitaba sahip olmak isteyenleri de kollayan hezarfen şahsiyetlerdi. Bu simalar, arkalarında güzel hatıralar kadar mesleklerine gösterdikleri saygının nişanesi olan sözler de bıraktılar. İşte onlardan biri olan meşhur sahaf Muzaffer Ozak, mesleğin inceliğini şu çarpıcı ve aynı zamanda hazin cümleyle özetler: “Sahaflık, ölmüş insanların kitaplarını, ölecek olan insanlara satma sanatıdır.” Ama burada sahafların ilim erbabı olduklarını, tüccarlığın daha sonra geldiğini de düşünmek gerekir.

duğu bu yer, “the town of books”, yani “kitapların kasabası” olarak meşhur olan “Hay-on-Wye”dir.(21) Buranın önemli bir edebiyat festivalinin olduğunu da eklemem gerekli.(22) Bu seneki festival 26 Mayıs- 6 Haziran tarihleri arasında.

Şunu da unutmamalıyız. Günümüzde özellikle İstanbul'daki belediyeler farklı tarih ve yerlerde sahaf festivalleri düzenliyor. Okurlar için faydalı bu türden etkinliklerin çeşitlenerek artması en büyük temennimdir. Sahaflar güzel insanlardır, onlara uğramayı ihmal etmemek gerekir. ☺☺☺

Günümüzde özellikle de salgının etkisiyle internetten yapılan kitap alış verişinde bir metanın el değiştirmesi açısından anlamlı olabilir. İnternette yapılan kitap alış verişinin tabii ki hız açısından belli avantajları da yok değil. Ama eskiden çok daha revaçta olan “sahaf gezmek” şeklinde isimlendirilen bir faaliyet, internetten öğrenmenin kolayca mümkün olmadığı bilgilere yelken açmak anlamına da geliyordu. Günümüz okuru asıl bu zenginlikten yararlanamıyor.

İstanbul Üniversitesi'ndeki öğrencilik zamanlarımda, özellikle hafta sonları İstanbul'un iki yakasındaki birçok sahaf gezdiğimden olmalı, kitaplarda yazmayan birçok şeyi bu sahaf gezilerinden öğrendim diyebilirim. Bu gezilerden bulduğum kitapların, dergilerin, efemeranın günümüzde “nadir” olarak fiyatlandırıldığını görmek de şaşırtıcı bir durum benim için. Salgın şartlarında böyle kısa seyahatler yapmanın kolay olmadığını biliyorum. Ama insan, sorunlara çareler geliştirebilen bir varlıktır. Kitap satışlarının internete kayması insanın bu soruna bulduğu geçici bir çözümdür.

Yazıyı bitirirken yurt dışı deneyimlerimden de çok kısa bahsetmeliyim. Çeşitli vesilelerle Amerika, Mısır, Polonya, Arnavutluk, Ukrayna, Tataristan gibi ülkeleri gezdim. Bu ülkelerde en çok merak ettiğim yerler ise hep kitapçılar ve sahaflar oldu. Bu ülkeler arasında Amerika'daki kitapçıların bende ayrı bir yeri vardır. Amerika'da birçok eyalette birçok sahaf/ikinci el kitapçıya gittim, bunlar arasında çeşitliliği ve fiyat politikası açısından benim en beğendim yer, New York Broadway'de 12. Caddedeki Strand Bookstore oldu.(20) Son derece düzenli ve aradığınız birçok eski kitabı bulabileceğiniz bu yer, kitap kurtlarının vazgeçilmez bir mekânıdır. Oradan çok ucuza aldığım kitapları yana döne hâlâ okuyorum ve kullanıyorum.

Bir de salgın bitse de bir fırsatını bulup gitsem dediğim bir “sahaf kasabası” var aklımda. Galler'in İngiltere sınırına yakın Powys ilçesinde, otuz kadar sahaf/kitapçının bulun-

Dipnotlar

- 1) Emin Nedret İşli, “Sahaflar”, İstanbul Ansiklopedisi, NTV Yayınları, İstanbul, 2010, s. 787.
- 2) Edebiyat mahfilleri ile ilgili detaylı bilgi almak için bkz. Turgay Anar, Mekândan Taşan Edebiyat: Yeni Türk Edebiyatında Edebiyat Mahfilleri, Ketebe Yayınları, İstanbul, 2019.
- 3) Halûk Güneşli, “Sahaflar Çarşısı ve Hatıralar”, Mütferrika, No:5, Bahar 1995, s.126
- 4) Abdullah Uçman, Fatih'te Geçen Kırk Yılın Hikâyesi, İstanbul, Heyamola Yayınları, 2009, s.82.
- 5) M. Serhan Tayşi, Ali Emiri'nin İzinde, İstanbul, Timaş Yayınları, 2009, s.370.
- 6) Abdullah Uçman, “Ali İhsan Yurd Hoca'yı Hatırlamak”, Ayaklı Kütüphaneler (içinde), s.374.
- 7) Tayşi, a.g.e., s.379.
- 8) Tayşi, a.g.e., s.395.
- 9) Tayşi, a.g.e., s.400.
- 10) Tayşi, a.g.e., s.401.
- 11) Tayşi, a.g.e., s.403.
- 12) Uçman, Fatih'te Geçen Kırk Yılın Hikâyesi, s.64.
- 13) Beşir Ayvazoğlu, Dersaadet'in Kalbi Beyazıt, İstanbul, Heyamola Yayınları, 2009, s.35.
- 14) Tayşi, a.g.e., s.370.
- 15) M. Şevket Eygi ile 23.12.2010 tarihinde yapılan görüşme.
- 16) M. Serhan Tayşi ile 08.12.2010 tarihinde yapılan görüşme.
- 17) Uçman, Fatih'te Geçen Kırk Yılın Hikâyesi, s.64.
- 18) Uçman, a.g.e., s.83-84.
- 19) Uçman, a.g.e., s.63-64.
- 20) İnternet adresi şöyle: <https://www.strandbooks.com>
- 21) Bu olağanüstü sahaf kasabasının bir de internet adresi var: <http://www.hay-on-wye.co.uk/info/hay-on-wye.htm>
- 22) Festivalin internet adresi şöyle: <https://www.hayfestival.com/wales/home>

**YÜZ BİNLERCE
KİTAPTA**

2.'YE
% **60**

İNDİRİM

**ON BİNLERCE
OYUNCAKTA**

% **50**

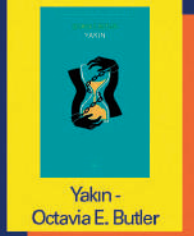
İNDİRİM

Belirtilen kampanyalar seçili ürünlerde 5 Temmuz gün sonuna kadar geçerli olup; stoklarla sınırlıdır. Kitap kampanyası kapsamında daha düşük fiyatlı 2.ürüne %60 indirim uygulanacaktır. Kampanyalar D&R Mağazaları'ndan D&R Kart ile yapılacak alışverişlerde geçerlidir ve diğer kampanyalar ile birleştirilemez. Kampanyalar dr.com.tr ve havalimanı mağazalarında geçerli değildir. D&R, kampanya koşullarında değişiklik yapma hakkını saklı tutar.

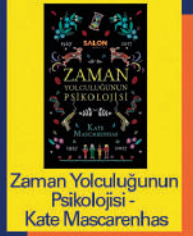
Zamanda Yolculuk -
H. G. Tannhaus

- Dark dâzisinin dayandığı roman
- "Zamanın rasyonel bir tarafı yoktur. Onu ölçülebilir kalıplara sokan insanlardır"
- "Geçmiş sadece geleceği etkilemez, gelecek de geçmişe etkiler, tıpkı tavuk ve yumurta meselesi gibi.
Artık ikisinden hangisinin önce geldiğini söyleyemeyiz. Her şey birbirine bağlı."

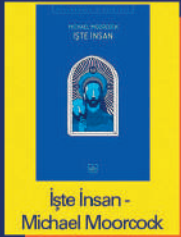
Yakın -
Octavia E. Butler

- Ama neden diye buyurmuştu
"Kendini öldürebilirsin."
"Ölmekten beter şeyler var", demiştim.
- "İnsanı kadın doğurur, günleri sayılır ve sıkıntı doludur. Çiçek gibi açılır, gölge gibi gelip geçer."
- "Butler'in ağık bir zihnin ürünü olduğu belli olan insanlığa dair incelemeleri aynı zamanda vahşice dürüst." - Orson Scott Card

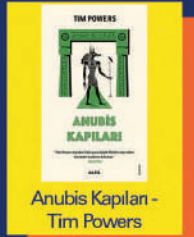
Zaman Yolculuğunun
Psikolojisi -
Kate Mascarenhas

"Bir zaman yolcusu olduğunuzda, sevdiğiniz insanlar ölür ve onları görmeye devam edersiniz, böylece ölümleri sizin için farklı bir durum değildir. Her şeyi değiştirecek tek ölüm kendi ölümünüzdür."

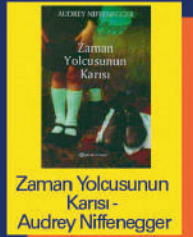
İşte İnsan -
Michael Moorcock

- Jung etkisi ve toplumsal bilinç
- "Bu dünyada hak etmediğin hiçbir şeyi elde edemezsin. Ve her zaman hak ettiğin şeyi alacağını diye bir kaide yok."

Anubis Kapıları -
Tim Powers

"Zaman, dedi ciddi bir ifadeyle, bir buz katmanının altından akan bir nehre benzer. Bizleri köklerimizden uçlamıza kadar, doğumdan ölüme kadar, yolumuzda duran taş ve engellerin etrafından kayılan su bittileri gibi esnetir. Buzdan tavanı yüzünden hiç kimse nehirde çıkmaz ve hiç kimse bir an için de olsa akışa karşı gelemmez."

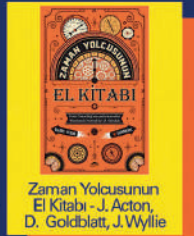
Zaman Yolcusunun
Kansı -
Audrey Niffenegger

- Bilim kurgu ile aşk romanı alt-türünü birleştiriyor
- "Her şey, üzerinde düşünmeye başlana kadar basitmiş gibi görünüyor."

Kehribardaki Yusufçuk -
Diana Gabaldon

- "Dünyayı kurtaramazsın ama yeterince hızlı çalışırsan önündeki adamı kurtarabilirsin."

Zaman Yolcusunun
El Kitabı - J. Acton,
D. Goldblatt, J. Wyllie

- Vezûv Yanardağı'nın Patlamasından Woodstock Festivali'ne 18 tarihli olaya zaman yolculuğu

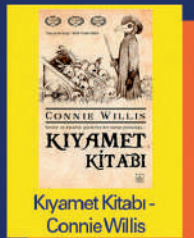
Ve İşte Zaman Savaşını
Böyle Kaybedersin -
Amal El-Mohtar,
Max Gladstone

- Bilimkurgu mektup romanı
- "Çok şey verdin bence bir geçmiş, bir gelecek, parçalarıyı olmana karşın bu sözceleleri yazmamı sağlayan bir sükûnet"

Harry August'ın
İlk On Beş Hayatı -
Claire North

- Anlatı bugün aslında dündü (Groundhog Day)
- Etik üzerine düşünmek ve varoluşsal kazılar
- "Zihin, beden çürürken zamanda yolculuğu mümkün kılan unsurdur."

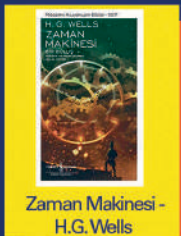
Kıyamet Kitabı -
Connie Willis

- Kara Veba ile kavranan 1348 yılına İngiltere'ye zaman yolculuğu

Hayat Dolu Kızlar -
Lauren Beukes

- İkinci savaş arası dönemden 90'lara; dönemler arası hareket edebilen bir seri kati

Zaman Makinesi -
H.G. Wells

- Zaman yolculuğu fikrini popülerleştiren roman - hepsinin dedesi
- "Değişimin ve değişime gereksinimin olmadığı yerde akıl da yoktur."

Zamanı
Durdurmanın
Yolları - Matt Haig

- "Matt Haig insan doğasının aydınlık ve karanlık tarafına aynı ölçüde hakim. Ve bu yetisini harika öyküler yaratmak için kullanıyor." - Neil Gaiman
- "Tek bedene toplanmış bir kalabalığım"

JFK Hayatını Kaybetti
11/22/63 -
Stephen King

- Kennedy suikastını durdurmak için geçmişte Lee Harvey Oswald'ın peşine düşen, büyükbaba paradoksunu düşündüran roman
- "Zamanından ve mekanından kopanmış bir adamdım"

EDEBİYAT SEYAHATI

Bu ay derginin dosya konusu sahaflar üzerine o sahaflardaki kitapların geçmişten bugüne -yani zaman yolculuğuna- yöneldik. Zaman yolculuğunun edebiyat insanının kendini tanımaya çalışırken zamanı koyduğu kez daha sorulmasına ve tartışılmasına imkan

Antik Yunan'da dönemin baskın görüşüne göre dâhil edilirken, varlık değişmeyen olarak ideali yok olmaz yok olanın da varlığa gelemez) gırtlak kılmaktaydı. Ortaçağ'da bu döngüsel zaman Bilimsel ilerlemenin bir sonucu olarak Newton'un yanında kullandığı mutlak zamana karşı Immanuel değil özneyi koydu. Kant'a göre bir duyumu nereden (tecrübe öncesi) bir mekân ve zaman taahhüdünde bir tecrübeyi zihnimize işlemeyen önce bu tecrübeye sahip olmamız gerekir. Zaman formu sıraya dizen insana ait bir formdur, dışarda tarafından üretilir. Dışarıdan yağan veriler bir oluşur.

Hegel'de zamandan tarihe giden bir kavram soyutlama söz konusudur. Tikel (diyalektik o "süre" kavramı önemlidir; Bergson'un üretti bilincidir, bellektir. Anımsanan şeyler bellekte her daim girişim durumundadır. Geçmiş ve karışmıştır. Zamanın kronolojik yapısı böylece Heidegger, varlık nedir sorusuna takılan ve varlık klasik felsefi geleneğin varlığın anlamının Heidegger, uzun süredir unutulmaya yüz tutar "zaman" ile kurar. Zamana bakışının tarihi, düşünüşe taşır. Zaman konusu düşünce evrenimizde bu Zaman konusuyla tebellleş olup bu tarihi tartışır. Okur'a zaman sorununa farklı yönlerden yaklaşarak geçmeden size beyazperdeden Türkiye yapımı, " - Bak bakalım Beğenecek misin? Zaman Makinesi - Allah Allah - Şimdi Seyret.

...
- Eeee,
- Bekle..
- Bak "demin"den "şimdi"ye geldim.... Beklersin" - Gora, Cem Yılmaz

TA ZAMANDA T VE ZAMAN

ölünce; sahaflara giden okurun geçmişe yolculuğu ve geleceğe- yolculukları üzerinden edebiyatta zaman kavramı, edebiyat evreni içindeki tarihselliğinin peşine düşmek; zamanın kaçacak yer ararken ürettiği pek çok büyük sorunun bir sunuyor.

zaman, oluş ve bozuluşa tabi varolanlar kümesine eklenmişti. "Ex nihilo nihil fit" (varolan hiçbir şeyin yoktan oluşu) değişime alan açan bir döngüsellik zorunlu olarak zaman anlayışı yerini çizgisel zaman anlayışına bıraktı. Zamanın nesnel gerçekliği sağlamak için üç boyutun yanı sıra zamanın dördüncü boyutu olan zamanı Kant, bilginin belirlenmesi için merkeze nesneyi koydu ve zamanda deneyimleyebilmek için zaten zamanın kavramına sahip olmamız gerekir. Diğer bir deyişle; zamanın tecrübesi dair olayların sırasının veya eşzamanlılığının kavranması, tecrübenin alımlanmasını sağlamak üzere olayları bir yerlerde değildir. Zaman dışarda değildir, zihin içindeki zamanın yerleştirilip sıraya dizilirken bir zaman algısı oluşur.

zamanın kavranması; Marx'ta ise tarihten zamana giden bir süreç (zamanın olmayan) düşünceyi kuvvetle etkileyen Bergson'da zaman kavramı bu haliyle devrim halinde benliğin kavranması ve böylece bellektekiler şimdi düşünülenlerle zamanın şimdi, ayrık şeyler değildir; bilincin birliği içinde zamanın kavranması.

zamanın kavranması sonunda aşkın ilan edip zamandan soyutlayan zaman kavramı üstünü örtüğünü öne sürer. Varlığın krizidir bu. Zamanın ontolojiye döner ve varlıkla insan arasındaki bağın kavranması zaman kavramının kendisinin ana hattı ile bir paralellik oluşturur. Zamanın kavranması kadar merkezi bir konudur.

zamanın kavranması dokunmamak mümkün değil. Bu ayki Kararsız Zaman kavramı zaman yolculuğu romanlarını topladık. Listeye zaman kavramı bir zaman makinesi hatırlatalım: zaman kavranması.

zaman kavranması süresini uzatırsan zamanda daha da ileriye

Mezbahe No:5 - Kurt Vonnegut

- "Hasta ne durumda?" dedi Derby'ye.
"Dünyaya ölü."
"Gerçekte ölü değil ama."
"Değil."
"Hiçbir şey hissetmeyip canlı kabul edilmek ne hoş?"

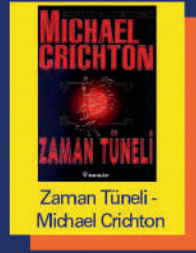
Zamanda Kıvrılma - Madeleine L'Engle

- "Işık karanlığın içinde parlar ve karanlık bunu anlamaz"

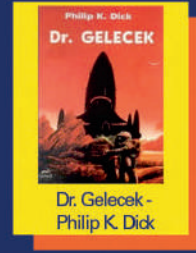
Sonsuzluğun Sonu - Isaac Asimov

- "Sonsuzlukta bile, şimdiki zaman geçip gidiyor"
- Toplum mühendisliği eleştirisi

Zaman Tüneli - Michael Crichton

- 1357 derebeylik Fransasında 37 saat sonra kalkacak bir kuantum otobüsüne yetişme çabası

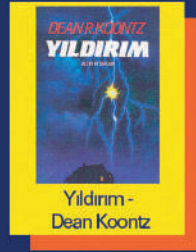
Dr. Gelecek - Philip K. Dick

- 2405'e zaman yolculuğu... Bir ölenik dünya tasavvuruna

Bayan Peregrine'nin Tuhaf Çocukları - Ransom Riggs

- "Yanlış yüzyılda doğmuşum ve kendimi kandırılmış hissediyordum"
- "Hepimiz kendi masallarımıza tutunuyoruz; ta ki onlara inanmanın bedelini ağır ödeyene dek"

Yıldırım - Dean Koontz

Üç ayın zamanda üç ayın yerde üç ayın bulunmaya imkan veren zamanda hareket - ya da şifofreni - Modern kurumları eleştirir. Beden-ruh ilişkisine dayanan Kartezyen bakışı eleştirir.
- "Hiçbir zaman kendimi iyi hissedecek kadar iyi olmadım, hiçbir zaman bana bir yaran olacak kadar da kötü olmadım."

Zamanın Kıyısındaki Kadın - Marge Piercy

Sil Baştan - Ken Grimwood

"Hadi, sinemaya gidelim. Gerçekten kısa süreliğine kaçmış oluruz, buna ihtiyacımız var."

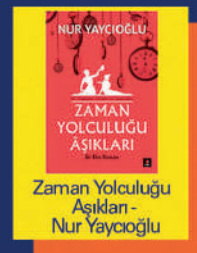

Zamansız Dünya - Larry Niven

Zaman Parçaları - Rysa Walker

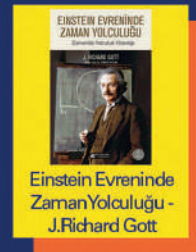
- Zamanı durduramazsın. Oilerlemeye devam edar. Yapman gereken şey basitçe treni doğru raya geri döndürmek."

Zaman Yolculuğu Aşıkları - Nur Yayıcıoğlu

Zaman Yolculuğu - Geçmiş Şimdi ve Geleceğin Kısa Tarihi - James Gleick

Einstein Evreninde Zaman Yolculuğu - J. Richard Gott

Zaman Yolculuğu ve Işıktan Hızlı Sürüşler - Allen Everett

GÜNCEL

DOÇUKAN İŞLER
dogukanisler@gmail.com

daha fazlası için: sabitfikir.com

PARASIZ YATILI 50 YAŞINDA

Füruzan, çağdaş Türk edebiyatının yaşayan en usta kalemlerinden biri. Öykülerinde daima, bir şekilde yalnız kalmış, yalnızlığa mecbur bırakılmış kahramanlarının elinden tutar. İlk kitabı *Parasız Yatılı* yayımlanır yayımlanmaz da dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır. Tam elli sene sonra, hâlâ taptaze duran ve tekrar tekrar okunmayı hak eden, her cümlesinde durup bir daha düşünmek gereken öykülerden mürekkep kitap, özel baskısıyla tekrar hatırlatılıyor.

Edebiyatın, belki de benim biraz abarttığım, ama yine de inanmaktan geri durmadığım şöyle bir gücü yok mu sizce de: Bazı kelimeler, bazı tanımlar, bazı sıfatlar ya da bazı terimler, kendi anlamlarının çok dışında, bambaşka bir anlama bürünür zihinlerimizde edebiyatın büyüyle. Mesela, “Beyaz Diş” denince bembeyaz parıldayan bir diş mi, yoksa Jack London’ın yavru bir kurdun hikâyesini anlattığı muhteşem başyapıtı mı gelir ilk olarak akla? “Benim Adım Kırmızı”

diyen birine inanır mıyız, yoksa Orhan Pamuk’un romanı mı gelir aklımıza? “Yabancı” denince Albert Camus, “Çile” denince Necip Fazıl ya da “Şişhane’ye Yağmur Yağıyordu” cümlesini duyunca Haldun Taner gelmez mi aklımıza?

Belki de kelimelerin farklı tonlara bürünüp akılda ilk elden bir edebi eser olarak karşılık bulmasının en başta gelen örneklerinden biri, “Parasız Yatılı” denince aklımıza ne

ÇİZER: Ece Zeber

Türk edebiyatında genellikle “küçük insanın hikâyesi” diye tanımlanan türdeki eserlerinde, toplumun ezilmiş, hakkı yenmiş, iç dünyaları keşfedilmemiş gizli kahramanlarının öykülerini yazmıştır Füzuzan. Öykülerinde daima, bir şekilde yalnız kalmış, yalnızlığa mecbur bırakılmış kahramanlarının elinden tutar. Bizlere onların acılarını, hüznlerini, iç dünyalarını kelime kelime, büyük bir titizlikle örerken, hiç de duygu sömürsü yapmadan anlatır.

okulların ne de sınavların, Türk edebiyatının en güçlü öykü kitaplarından birinin, Füzuzan'ın bu sene elli yaşına giren kitabının gelmesidir diyebiliriz. Hem de tüm hüznüyle, tüm acısıyla, tüm o önümüzde kaskatı duran gerçekliğiyle... Asıl adı Feruze Çerçi olan, ama bizim kendisini yıllardır tanıdığımız ismiyle Füzuzan, çağdaş Türk edebiyatının yaşayan en usta kalemlerinden biri. Türk edebiyatında genellikle “küçük insanın hikâyesi” diye tanımlanan türdeki eserlerinde, toplumun ezilmiş, hakkı yenmiş, iç dünyaları keşfedilmemiş gizli kahramanlarının öykülerini yazmıştır Füzuzan. 1956 yılında başladığı yazı yolculuğunda, henüz ilk kitabı olan *Parasız Yatılı* yayımlanır yayımlanmaz da dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır. Öyle ki, ilk baskısı 1971 yılında yapılan ilk öykü kitabı *Parasız Yatılı*, hemen bir sene sonra Sait Faik Hikâye Armağanı'na layık görülmüştür. Füzuzan adı, Sevgi Soysal ve Adalet Ağaoğlu gibi isimlerin hemen yanına yazılıvermiştir.

‘İnsan yalnızdır’ yinelemesini değiştirmek özlemiyle yazıyorum

Kitaplığımda, *Parasız Yatılı*'nin ilk baskısı yok belki ama hemen birkaç ay sonra yapılmış ikinci baskısı mevcut. İlk baskısı Şubat 1971'de, ikincisi ise yine aynı senenin içerisinde, Aralık 1971'de yapılmış. Kitabın arka kapağında, siyah beyaz fotoğrafının altında, tırnak içindeki cümleleriyle şöyle sesleniyor genç Füzuzan okuruna:

“Burjuva aldatmacası olan ‘insan yalnızdır’ yinelemesini değiştirmek özlemiyle yazıyorum. Yabancılaşmanın her biçimine karşı çıkmamız, bireysel kurtulma yolu olan bu ‘yalnızlığın’ aldaticılığını anlatmakla olacaktır. İnsan yalnız değildir, yeter ki elele vermesini bilsin.” Söylediklerinin arkasındadır ve öykülerinde daima, bir şekilde yalnız kalmış, yalnızlığa mecbur bırakılmış kahramanlarının elinden tutar Füzuzan. Bizlere onların acılarını, hüznlerini, iç dünyalarını kelime kelime, büyük bir titizlikle örerken, hiç de duygu sömürsü yapmadan anlatır. Yazarak çok sesli olmayı, kısık seslilerin sesini katman katman çoğaltıp kulaklara, kalplere şiirsel cümleleriyle iştirtmeyi büyük bir ustalıkla başarır.

“Anne, saygılı sordu:

-Geciktik mi acaba? Çocukların çoğu gelmiş.

Hademe kadın ilgisiz,

-Parasız yatılı imtihanlarının çocukları hep erken gelir. Hiç gecikmezler.

Çocuk annesinden ayrıldı.

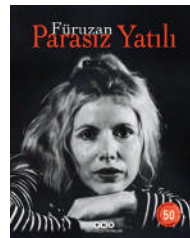
Füzuzan

Kıyısı duvarlı taş yolda yürümeye başladı.

Hademe kadın, görmedikleri bir iskemleyi görmedikleri bir çatının oraya çekip oturmuş, yün örmeye başlamıştı.

Çocuk, dönemeçte arkasına baktı. Dış kapıda annesi yağmurun altında gülümseyerek duruyordu.”

Tam elli sene sonra, hâlâ taptaze duran ve tekrar tekrar okunmayı hak eden, her cümlesinde durup bir daha düşünmek gereken öykülerden mürekkep *Parasız Yatılı*, Füzuzan'ın tüm eserlerini yayımlayan YKY tarafından koleksiyon değerindeki özel bir baskıyla bir kereliğine yayımlandı geçtiğimiz Mart ayında. Her biri numaralandırılmış ve 5000 adet basılan bu özel baskısıyla tekrar hatırladığımız muhteşem öyküler, umalım ki daha nice elli seneler okunsun... (•••)

PARASIZ YATILI — 50 YAŞINDA (NUMARALI ÖZEL BASKI)

Füzuzan

YAPI KREDİ YAYINLARI 2021

GENÇ BİR YAYINEVİ: SAHİ KİTAP

Gencecik yayınevi Sahi Kitap çeviri ve telif eserleriyle nitelikli bir kütüphane kurmayı sürdürüyor. Sahi'nin geçmiş ve gelecek rotasıyla ilgili bilgileri editör Cem Tunçer'den aldık. Afrika'dan Britanya'ya farklı coğrafyalardan edebiyatçıları Türk okurla buluşturan Sahi Kitap'ın yayın listesinde ödüllü yazarlar Domenico Starnone, Yiyun Li; Türkçeye ilk kez çevrilen Ludwig Hohll; polisiye edebiyatın dikkat çeken isimleri Josephine Tey, Dorothy Sayers; yerli yazarlar Doğan İşler, Zeynep Kahraman Füzün; ayrıca dünya edebiyatının Türkiye'de keşfedilmeyi bekleyen kalemeleri Imbolo Mbue, Catherine Lacey, Elvira Navarro gibi isimler bulunuyor.

Yazar talepleri ve okur eleştirilerine sessiz kalan çoğu yayınevi, sosyal medyanın gelişimiyle beraber bambaşka bir silüete büründü. Aktif, konuşkan, hediyeler dağıtan, indirimleri müjdeleyen yayıncılar eskiden aylar süren mail dönüşleri yerine bugün; soru ve taleplere kısa sürede dönüş yapmaya başladı. Biz de bu yeni sayfamızda yayıncılara söz hakkı tanıyıp bize gönderdikleri haberleri paylaştık. İlk konuk, henüz kurulmuş 'genç' bir yayınevi Sahi Kitap. Şimdiye kadar Strega ödüllü yazar Domenico Starnone, Türkçeye ilk kez çevrilen ve Friedrich Dürrenmatt, Max Frisch, Adolf Muschg tarafından övülen Ludwig Hohll, İngiltere Polisiye Yazarları Birliği tarafından romanları en iyi polisiye romanlar arasında gösterilen Josephine Tey gibi yazarların kitaplarını yayınladı. Yani sıra Mürvet Uç, Doğan İşler, Zeynep Kahraman Füzün gibi yerli yazarlar da Sahi Kitap'tan yayınlanıyor.

Ödüllü eserlere nitelikli çeviriler

Sahi Kitap dinamik bir yayınevi olma ve günceli yakalama gayesinde. Bu sebeple, yurtdışı telif haklarına çok önem veriyor. Edebiyatta Elvira Navarro (dikkatli okurlar *Mutlu kent* romanından hatırlayacaklardır), Amazon tarafından Mart ayının en iyi kitaplarından biri seçilen, bir Afrika kablesindeki genç bir kadının Amerikan petrol şirketine göğüs germesini anlatan Imbolo Mbue'nin *How Beautiful We Were*; Booker ödüllü finalisti, New York Times, Washington Post, NPR, Star Tribune gibi mecralar tarafından yılın en iyi kitapları arasında gösterilen *How Much of These Hills*

Imbolo Mbue

Avi Loeb

Yiyun Li

is Gold (Begüm Kovulmaz çevirisiyle); Catherine Lacey'nin birçok mecra tarafından 2020'nin en iyi kitapları arasında gösterilen, 2021 Dylan Thomas ödülü finalistleri arasında yer alan ve Amerika'nın güneyindeki bir kilisede beliren gizemli cismin bir kasabayı git gide değiştirmeye başlamasını anlatan Pew (Su Akaydın çevirisiyle); Yiyun Li'nin Pen America ödüllü, bir annenin intihar eden çocuğuyla gerçekleştirdiği iç dökümünü andıran romanı *Where Reasons End* (Serkan Toy çevirisiyle) ve birçok nitelikli edebi eser, Sahi Kitap etiketiyle yayınlanacak. Bir de tabii, yeni Starnone ve Amelie Nothomb kitapları...

Sahi Kitap'ta bir polisiye serisi oluşturma hedefi de var. Türkçeye yıllar sonra ilk kez çevrilecek, polisiye edebiyatın usta ismi Dorothy Sayers'ı da raflarda göreceğimizi polisiye severlere erkenden haber verelim. Hem de Türkçeye çevrilecek ilk kitap, *Whose Body?*, Sevin Okyay çevirisiyle yayınlanacak. Sonrasında seriyi Serkan Toy çevirileri devralıyor.

Elon Musk ve genç kalemler aynı çatı altında

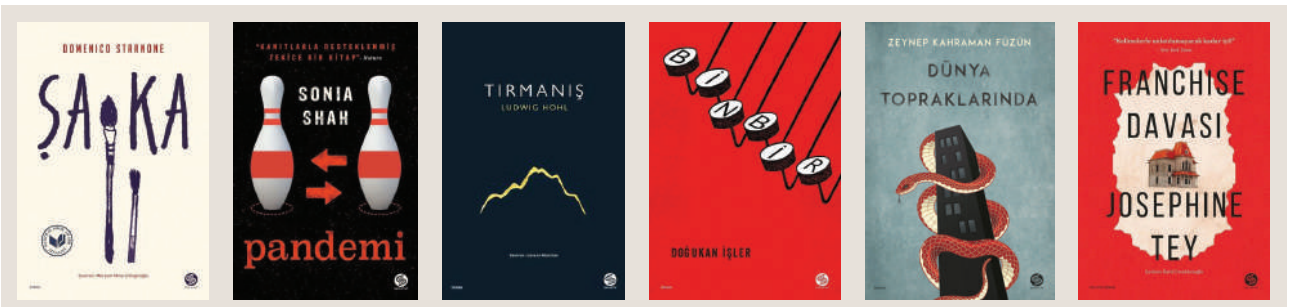
Kurmacadışı alanında popüler bilim ve tarih kitapları da Sahi Kitap'ta yer bulabilecek: Avi Loeb'in *Washington Post* tarafından "Astronominin Sherlock Holmes kitabı" olarak nitelendirilen ve uzayda bir yaşam varlığını konu edinen kitabı *Extraterrestrial* bunlardan sadece biri. Bir başkasıysa yine tüm haber sitelerine şimdiden konuşulmaya başlayan, Elon Musk'ın SpaceX'in kuruluş serüveninin anlatıldığı çoksatan kitap *Liftoff*.

Konusuyla dikkat çeken bir diğer kitap Paul Gething ve Edoardo Albert'in kaleme aldığı, eski bir Anglo-Sakson mezarlığında bulunan unutulmuş bir adamın kemikleri üzerinden bölgenin dönemsel ruhunu aktaran *Warrior...* Arkeolojiyi hikâyeleştiren, böylelikle dönemi çok daha iyi anlamamızı sağlayan özgün bir kitap. Umarım Türkiye'de de hak ettiği okuru bulur.

Konusuyla dikkat çeken bir diğer kitap Paul Gething ve Edoardo Albert'in kaleme aldığı, eski bir Anglo-Sakson mezarlığında bulunan unutulmuş bir adamın kemikleri üzerinden bölgenin dönemsel ruhunu aktaran *Warrior...* Arkeolojiyi hikâyeleştiren, böylelikle dönemi çok daha iyi anlamamızı sağlayan özgün bir kitap. Umarım Türkiye'de de hak ettiği okuru bulur.

Sahi Kitap'ın kapısı yerli yazarlara da açık: Hâl-i hazırda kitapları yayınlanmış ve sevilen öykücülerin yanı sıra, yeni kitaplarını ilk kez yayınlayacak olan birçok genç yazar da yayın programında yer buluyor. (•••••)

ŞEHRİN KIRK HÂLİ

Kitaba bir şehrin kırk sakininin anlatımları da diyebiliriz. Her anlatıcı bir yönünü anlatıyor şehrin. Nun şehrinin hikâyesi ile başlıyor kitap. Kalem ve kelamın şehrinin hikâyesi ile. Harfin, hecenin, kelimenin, cümlelerin bir söz olarak kelimada nasıl şehirleştirdiğinin ve Bir'leştiğinin hikâyesi ile. Sonra Somuncu Baba, Hacı Bayram Veli, Pir Sultan'la karşılaştım şehrin gönül sokağında. Gönülden gönüle yolun insandan insana, şehirden şehre yol olduğunu anladım.

Kırk Şehir'i okumaya başladığımda *Beş Şehir* benzeri kırk ayrı şehri anlatacak bir kitap bekliyordum. Şehir, mekân ve yol yazıları. Lakin kitabı okumaya başlayınca sanki bir şehrin kapısından girdim ve her yazı şehrin ayrı bir mahallesi, ayrı bir sokağı, evi veya hali oldu. Bir masalın içinde hissettim kimi zaman kendimi, bir hayalin karşısında. Bir şiirin mısraı gibiydim kimi zaman, kimi zaman da bir türkünün avazı. Bir ütopya mı dedim sonra içimden, mistik bir ütopya arayışı mı? Modern şehir telakkisine karşı bir distopya mı? İkisi de değildi. Calvino'nun *Görünmez Kentler*'ini de çağırıştırmadı çünkü buradaki bütün şehirler açık seçik görünüyordu.

Kitaba bir şehrin kırk sakininin anlatımları da diyebiliriz. Her anlatıcı bir yönünü anlatıyor şehrin. Nun şehrinin hikâyesi ile başlıyor kitap. Kalem ve kelamın şehrinin hikâyesi ile. Harfin, hecenin, kelimenin, cümlelerin bir söz olarak kelimada nasıl şehirleştirdiğinin ve Bir'leştiğinin hikâyesi ile. İrfan ve hikmetin mücessem hali.

Sonra Somuncu Baba, Hacı Bayram Veli, Pir Sultan'la karşılaştım şehrin gönül sokağında. Şâr'ın yani şehrin nasıl gönül olduğunu anlatıyorlardı. Gönülden gönüle yolun insandan insana, şehirden şehre yol olduğunu anladım. Varlıkta Hakk'ı zâtî hakikatiyle anlamamanın şehir olduğunu, insanın insanın gönlünde yani şehirde dinlendiğini anladım.

Burada şehirleri rüzgarlar, pınarlar, kır çiçekleri anlatıyordu. Dolaşırken Ballı Çeşme'den su içip soluklandım, Muhabbet Dağı'nı seyrederek, Hazan diyarına vardım. Saba makamında okunan ezan karşıladı beni. Görüntünün anlamsızlığını ve görünenin ötesini anlattı bana Hazan Şehri. Ufka baktım, umudu ve ümidi anladım yeniden. Biriktirmemenin güzelliğini, üstün olma ve sahip olma duygusunun yokluğunu gördüm. Can özünden can gözüyle bakıyorlardı bu şehrin sakinleri.

Sonra Harmonis'in şarkısı duyuldu uzaktan. Sese doğru gittim. Efsanelerden, masallardan gelen bir şarkı gibiydi. Kervansarayların taş duvarlarına sinmişti, haritalardan gelirdi nefesi. Ve şarkılar şehrinin gezerken benim de şarkının, türkünün bir parçası olduğumu hissettim. Burada bir şarkıdan çıkıp bir türküye ya da bir türkünden çıkıp bir şiire dahil olmamanız mümkün değil. Birden bir ney sesi duyuldu. Perdelerin arkasından geliyordu. Öyle yakıcı ve yanık ki sanki sesi görebiliyordu insan. Bakmasını bildiğinde renkleri işitir, sesleri duyardı insan. Bunun için can özünden can gözüyle bakmak gerekiyordu, can kulağıyla dinlemek... Her bir perde yeni bir pencere gibiydi bu şehirde. Perdenin ötesine geçtikçe yükseliyordu insan. Artık burada sadece sesler değil hayaller de görülebiliyordu.

Düşünme kabinlerinde okuyorsunuz

Hayallerimin eşliği beni Gül Şehri'nin kapısına bıraktı. Bir yanda laleler öbür yanda güller. Uluhiyetin ve nübüvetin tecelli ve tezahürü. Saadet asrının sonsuzluğunu, Efendimiz'in sünnetini hayat yapan bu şehirde gördüm.

İnci şehrin imar idraki, Camkent'in insanın gönlünü ve kalbini arındıran şeffaflığı, gözlerin dilini bilen ve kırık bir kalbin giremediği şehir olan şehir-i vefa şehir-i Şebistan'a ulaştırdı beni. Kudüs'e benziyordu Şebistan. İns ü cinin sokaklarında gezdiği göklerden gelen şehir. Fıtratın şehri. Herkes bir noktanın etrafında. Bu şehrin insanları şiirlerini gözyaşları ile yazıyorlar. Düşünüyorlar ve sadece gökyüzünü seyrederler.

Şirin şehrinin güzelliği Mahremistan'a bitişmiş. Evler ve insanlar üst üste değil yan yana ve omuz omuza. Sonra Hesap Şehri derler bir yere uğradım. Bana çok yakın geldi. Pazar şehriydi, ticaret şehri... Cenneti andırır bir dağın yamacındaydı. Ahiret hesabının çetinliğini öğretirlerdi onlar insan-

lara. Hak ve hakikati akl-ı selim, kalb-i selim ve zevk-i selim ile öğretirlerdi. Erciyes'ten esintileri vardı bu şehrin. Benim dağlarımdan hissesi vardı.

Sonra bir başka şehre girdim. Düşte sandım kendimi. Mezarlıklar hala şehrin içinde hatta en güzel yerindeydi. Ne AVM vardı ne yüksek binalar. Gelecek korkusu olmayan insanın dünya kaygısı olur mu? Bilme hırsına girmemiş bu insanlar. Hissetmeyi daha çok önemsiyorlar. Bilmeyi değil olmayı yeğliyorlar.

Daha sonra muhabbetin, bilgeliğin ve güzelliğin kurduğu Şehr-i Âb-Bâd'a vardım. Üç ova, üç dağ. Aklın, kalbin ve zevkin makamları. Şehrin birinde de her mahallenin girişinde rahle üzerine yerleşmiş kitaplar gördüm. O şehir diyorlardı. Ben kitap şehri dedim içimden.

Ve İkra Şehri... Dört yolun kesiştiği yer. 300 metrede bir düşünme kabinlerinin olduğu bu şehirde okuyor ve düşünüyorsunuz. Dört yol, Bilgelik Yolu, Bilgi Yolu, Hakikat Yolu, Kutup Yıldızı. Hangi yola giderseniz gidin okuyorsunuz sadece. Her yer kitabevi.

Ölümsüzlüğü mezarlardan öğrendik

Balıkkaya'dan Buz Şehri'ne giderken şehrin girişinde hırs kavga ve nefrete dair ne varsa dondurmanız gerekiyor şehrin girişinde. Sadece sevgi ve merhametle girilebiliyor buz şehrine. Kötülükleri, fenalıkları donduruyor bu şehir. İyilik, güzellik üşümüyor bu şehirde.

Simin şehrinde rüyanın sırrına erdim. Uyku ile uyanıklık arasında tercih yapamadım bir türlü. Sürgünler şehri Yeni Balık şehri hala kulelere direniyor. Babil kulesini inşa etmeyen reddedenlerin yaşadığı şehir burası. Sonra mevsimlerin vaktini bildiği, toprağın toprak koktuğu bir şehre İki Kapılı Han'a düştü yolum. Bir yerde fitrat öbür yanda ise hırs... Makine insanlar, mekanik insanlar robotları andırıyor. Hırsın olduğu yerde toprak bile kokmaz.

Pergelia... Bir türkünün yanık hikayesi... Özgürlüğün, hırsın tutsaklık olduğunu dinledim bu şehirde. Yârini bilememenin ne olduğunu. Aşka teğet geçmenin hakikatini... Bilinmenin bozguncu ve yabancılaştırıcı yanını.

Gölge Dağı Şehri'nde ölümsüzlüğü mezarlardan öğrendikten ve mezarların da hayata dahil olduğunu belledikten sonra Suyun Şehri'nde biriktirmenin insana kendini, dünyayı ve hayatı nasıl kaybettiğini öğrendim. Suyun içinde olan insana suyu bile biriktirten kapitalizmi iliklerime kadar hissettim.

Serinay şehrinde muhabbetin nasıl demlendiğini hemen bitişindeki Usulca ile birlikte gördüm. Mendiller'den şehir mi olurmuş dedim önce ama içine girince bir temizlik ve kokunun, bir mendilin dört köşesinin aynı zamanda dört temel oluşunu, iyi niyet, sebat, gayret ve fedakarlık olan yerde okulun da hapisanenin de olmayacağını gördüm.

Ortakent sanki diğer şehirleri daha iyi anlamam için vardı.

İçimdeki modernlikti sanki. İçimdeki mekaniklik. İnsan buralarda özlüyor dağları, yaylaları. Ben de Ortakent'ten çıkıp küçük bir yaylaya vardım. Bozulmayı, dünyalaşmayı en çok buralarda hisseder ve anlar insan. Kendini temize çeker sanki. Hakk ile aranızda bir şey yoktur burada. Cemalin sınırsızlığındaşınız artık. Sonra oradan Adsızlar Şehri'ne indim. Adsızlık... Güzel mi kötü mü bilemedim. Kötü değil bunu biliyorum. İnsan insandı burada su su, toprak toprak. Her şey küllî olarak duruyordu hala. Cüz dertleri yoktu. Adlı olmak bir yükü, sınırdı. Onlar adsızlığın hafifliğini, sınırsızlığını yaşıyorlardı.

Burada hafifledikten sonra kulağıma sanki cennet sesi gelir gibi ötelere sesler geliyordu. Her makamdan ayrı ayrı sesler, nefesler. İnsanların bildiğimiz konuşması bile nameliydi burada. Ahenkliydi. Sesin terbiyesi. Sesin ahengi. Sessizlik bile bir makamı burada. Bir bakış, bir gülüş, bir veda. Elhânâbâd diyorlardı adına. Musiki ile arınıyorlardı. Çünkü zikirdi onların musikisi, duaydı.

Muhabbet şehrinde karnımı doyurduktan sonra Anların Kıymetini Bilen Şehir'e vardım. Buradaki çocukların bir ellerinde elma bir ellerinde de kitap vardı. Cennetteydiler çünkü... Şehrin görünen yerleri gösteri için değil bizi selamlamak, karşılamak için kurulmuş sanki. Umutları şiir... Şiir yazma umudu tükenmedikçe mutlu bu insanlar. Birisi sesleniyordu yanındakine: "Hiçbir an birbirini tutmaz, bir daha asla geriye gelmeyecek olanı görmektir bir sonraki kavranış mertebesine ulaştırın..."

Simke'nin kitap kokulu sokaklarından geçtikten sonra Aşk Şehri'nde soluklandım. Umudun Şehri'nde şükür bir kez daha anladım. Aydınlık Şehir'de ferahladım ve Kırk Şehir'in kırkıncısına ulaştım. Sanki bu son şehir diğerlerinin tecelli ve tezahürüyü. Yoklukta var olmayı anlatıyordu şehrin sakinleri. Hiçliği hatırlayın diyorlardı. Biricik makamın gönül olduğunu söyledi bir yaşlı nene. Hepsini can gözüyle görüyor, can kulağıyla dinliyor ve can gözüyle görüyordu.

Kitabı bitirdiğimde hakikaten bir açıdan kırk şehri diğer açıdan da bir şehrin kırk halini gezmiş, yaşamış gibi hissettim kendimi. Şehirler bizim sâlih amellerimize tekabül eder. Cennete gidebilme şuurunu unutmamak için biz de evlerimizi, şehirlerimizi onu hatırlatmak üzere kurarız. Bu minvalde Kırk Şehir bir masal, bir hayal veya bir ütopya ya da distopya değil. Gerçekte yıllardır İslam cennetleri olarak idrak ve inşa ettiğimiz şehirlerimizden birer damlalar. (◀▶)

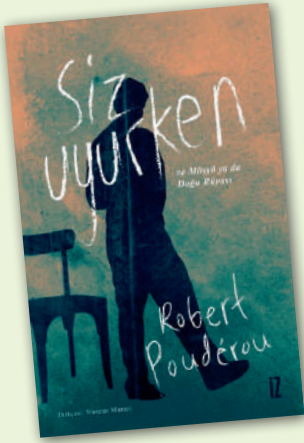
KIRK ŞEHİR

Kolektif

MUHİT KİTAP 2021

SİZ UYURKEN VE MÖSYÖ YA DA DOĞU RÜYASI

Robert Poudrou *Siz Uyurken*'de Fransa'nın Cezayir işgalini anlatıyor. Yazar, işgali hem halkın hem işgalci askerlerin gözünden aktarıyor ve sorgulayıcı, eleştirel bir tavır ile hikâyesini kuruyor. Romanda bir köyün sakin akıp giden günlük yaşamının askerlerin müdahalesi ile nasıl değiştiğini görüyoruz. Bir yandan köy sakinleri kaçarken vuruluyor, diğer yandan bu köyde öğretmenlik yapan savaş karşıtı Fransız Nadine ile insani konuşmalar yapılıyor. Bu roman büyük Cezayir işgalinin ve katliamının sadece küçük bir parçasını gözler önüne serse de yine de içimizde yanan, kavrulan o büyük acının gölgesinde kalıveriyor.

“Yüzleri¹ yanık²,
aşındırılmış³, oyulmuş⁴.
Bu yüzler kendi
yüzlerine kavuşmaya⁵
çalışıyor, bizse
kendi yüzümüzden⁶
kaçıyoruz.”⁷

1 Yüzlerimiz kendimize dönük şekilde yaratılmıştır, yüz çevirsek de ona bir maske giydirsek de bu böyledir. Buraya aldığım cümle, Fransa'nın Cezayir işgalini anlatan *Siz Uyurken* romanının özeti sayılabilecek bir cümle. Çünkü yazar, işgali hem halkın hem işgalci askerlerin gözünden aktarıyor ve sorgulayıcı, eleştirel bir tavır ile hikâyesini kuruyor. Askerler kendi içlerine baktığında ve savaş bir anlığına unuttuklarında yüzlerine çarpıp geçen “neden buradayız” sorusuyla baş başa kalıyorlar.

2 Romanda bir köyün sakin akıp giden günlük yaşamının askerlerin müdahalesi ile nasıl değiştiğini görüyoruz. Bir yandan köy sakinleri kaçarken vuruluyor, diğer yandan bu köyde öğretmenlik yapan savaş karşıtı Fransız Nadine ile insani konuşmalar yapılıyor. Bu roman büyük Cezayir işgalinin ve katliamının sadece küçük bir parçasını gözler önüne serse de yine de içimizde yanan, kavrulan o büyük acının gölgesinde kalıveriyor. 1830'lu yıllardaki işgalden 1962'deki bağımsızlık ilanına kadar bu savaşta bir buçuk milyon Cezayirli Müslüman katledildi çünkü. İki milyon insan ise göçe zorlandı. Sadece Setif katliamında 45 bin insan öldürüldü. Cesetler kireç fırınlarında yakıldı. Bu cümlede geçen yanık yüzler ifadesi ile yazar, güneş yanığını kastetse de gerçekten yanmış yüzler anlatının çok uzağında değil.

ÇİZER: Yüstra Karashaşin

Obur zihniyet

3 Aşındırılmış yüz, karşı tarafın istek ve arzuları ile baş başa kaldığında reddetmenin çare olmadığı anlarda; duyguların, isteklerin dökülüp gitmesi sonucu geride kalmış yüzdür. Sadece karşı tarafın istekleri vardır ve Susan Sontag'ın cehennemî gebelik dediği, şişen ama doğurmayan bir şekle dönüşür. İşgal ettikleri ülkenin sadece kaynaklarını değil kadınlarını, dilini, yaşam tarzını da isteyen bu obur zihniyet istediğini almadan bırakmayacaktır. İstemenin, arzunun birer nesnesi haline gelen Cezayirli kadınlar gerçek yüzlerine belki de hiç kavuşamadılar. Çünkü Fanon'un *Cezayir Bağımsızlık Savaşının Anatomisi* kitabında eşlerin birbirlerinin yüzlerine bakamayışını anlattığı cümleler insanı derinden acıtan ifadelerle dolu.

4 O yıllarda ülkemiz tarafsız kalmayı seçse de oyulup çıkarılmış bir yüzü kelimelerle onarmaya çalışır Sezai Karakoç. 1957 yılında "Kutsal At" şiirini yazar ve şöyle der: Cezayir'de atların / gördüğünü kimse görmedi / kimse bu ölümlerle / Cezayir'li gibi / ve Cezayir'li kadar / ölmedi.

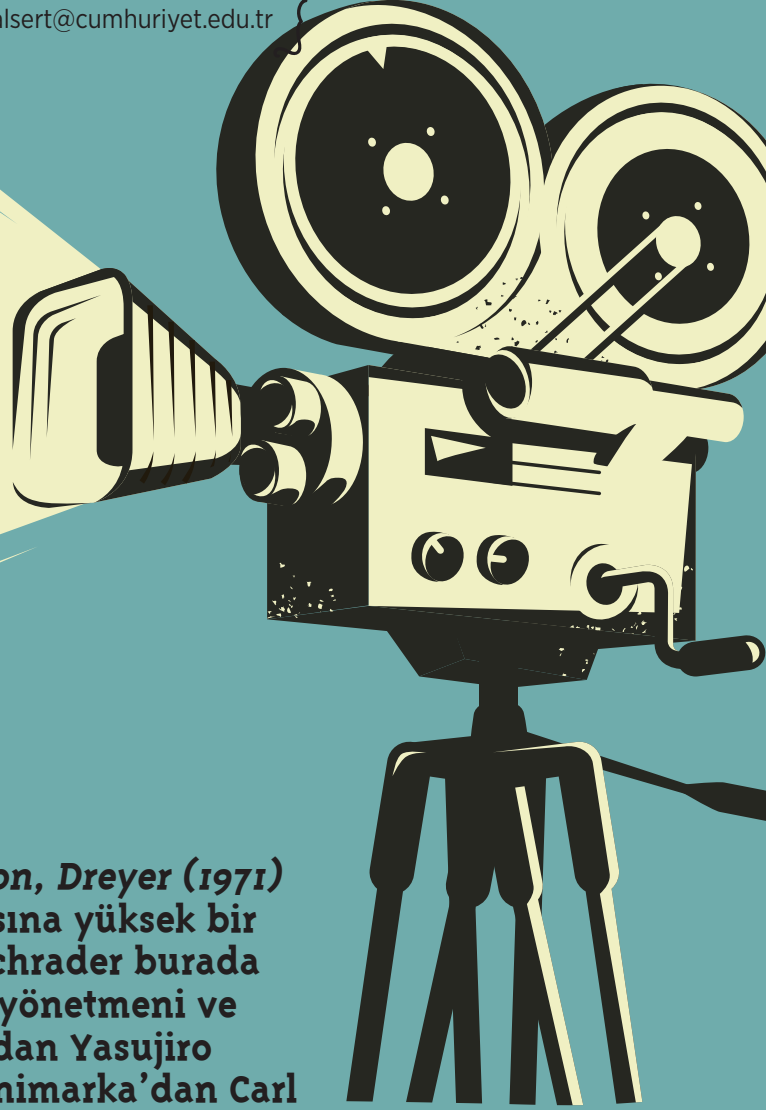
5 Romandaki figüratif kadro temsil yönünden ve düşünsel yönden tatmin edici bir ilerleyişle görülmeyen yaşantıyı aksiyonun önüne geçiriyor. Dolayısı ile iç dışın yerini alıyor ve savaş başka bir boyutta devam ediyor. Romanda iki bölüm var. İki bölüm de iki farklı askerin dilinden anlatılıyor. İlk bölümdeki asker Cezayir işgali sırasında silah ve zorbalıkla yol almayı anlatırken, ikinci bölüm Mısır'a Doğu Rüyası için giden nispeten barışçıl ve kendi kültürüyle yol alan bir askerin dilinden aktarılıyor. Her iki asker de isteklerine geçici bir süreliğine kavuşmuş görünse de karşı taraf için değişen bir şey yok. Murat Kapkınar'ın o meşhur şiirinde ifade ettiği gibi: Gün değil ülkeler batıyor her akşam bizim yörede.

6 Roman bir özeleştiri ve savaş karşıtlığı sezindirdiği için bizi insafa davet ediyor ve Fransız askerlerinin de ölümüne şahit ediyor. Onlarla yolculuk eden Cezayirli çoban ölen üç askeri tanımlarken biri korku, diğeri umutsuzluk ve üçüncüsü de barış yüzlüydü diyor. Perec'in *Bahçedeki Gidonları Kromajlı* Pırpır da Neyin Nesi isimli kısa romanında da farklı bir asker tipi anlatılır. Yine Cezayir işgali sırasında olan bitenin kıyısında yüzü bu kez tüm bu olanları saçma bulan bir ifade ile kaplı Fransız asker Pollak delirmemek için farklı yollara başvurur. Perec'in askerin sivil hayat dışında kavuşmak istediği pek bir şey yoktur. Sadece kışlasından sokaklara döndüğünde kendi yüzüne yaklaşır.

7 Robert Pouderou, *Siz Uyurken ve Mösyö ya da Doğu Rüyası*, çev. Nurcan Mattei, İz Yayıncılık, 2021, s.22

PAUL SCHRADER VE SİNEMADA AŞKIN ÜSLUP

Transandantal Stil in Film: Ozu, Bresson, Dreyer (1971) adlı kitabıyla Schrader sinema dünyasına yüksek bir seviyeden giriş yapmayı başarıyor. Schrader burada "aşkın üslubu" temsil eden üç büyük yönetmeni ve filmlerini ciddiyetle ele alır: Japonya'dan Yasujiro Ozu, Fransa'dan Robert Bresson ve Danimarka'dan Carl Dreyer. Saf bir entelektüel çabanın ürünü olan bu kitap sinema kitapları içinde büyük bir boşluğu dolduruyor.

Paul Schrader *Taxi Driver*'i yazdığında yirmili yaşların sonunda yetenekli bir yazar, taşralı bir flanör olarak Martin Scorsese'nin dikkatini çekmeyi başırrır. İki hafta gibi kısa bir sürede yazdığı *Taxi Driver* artık Scorsese'nin ellerindedir. Bu Schrader için iyi bir başlangıçtır, zira sinema demek şimdi olduğu gibi o yıllarda da Scorsese demektir.

Yetmişlerin sonu... Dünya sineması birbirinden ilginç filmler ve iddialı yapımlarla derin izler bırakarak ilerliyor: Coppola, Bergman, Wanders, Lucas, Antonioni, Cassavetes gibi yönetmenler hem popüler sinemanın gişe rekorları kıran filmlerini hem de yeni ve bağımsız yapımları sinema tarihine kazandırıyor. Schrader, bu vasatın şekillendirdiği estetik ve ticari geleneğin pratiklerinden yola çıkarak kendine yeni bir yön çiziyor.

Taxi Driver'in histerik karakteri Travis Bickle, pek çok yönüyle yazarın hayatından izler taşır. Bu şöhretli karakter Amerikan hayat tarzının radikal bir eleştirisi olarak tecessüm ediyor. Sartre'dan Camus'ya, Ionesco'dan Kafka'ya insana dair asla bilinmeyen, bilirse dahi anlatılamayan o evrensel muammanın kıyılarına yaklaşan hiçlik ve boşluk duygusu-

nun sinemadaki görüntüsüdür Traves Bickle. Öte yandan *Taxi Driver*'in Traves'i bir Meursault (*Yabancı*) değil, Gregor (*Değişim*) ya da Roquentin (*Bulanık*) de değil; o tipik bir Amerikalı; dağılıp yıkıldığında "pencereyi kapatıp kendini öldürmeyi düşünmüyor, aksine pencereyi açıp bir başkasını öldürmeyi tercih ediyor".

Bresson'la Bergman arasında: First Reformed

Schrader'in bir senarist olarak sahip olduğu şöhret bir yönetmen olarak sahip olduğundan daha fazla. Filmleri büyük ve parlak fikirlerin sinematografik dilde karşılık bulamayan başarısız örneklerine eklenecek nitelikte: *Mishima*, *Amerikan Jigolo*, *Cat People* ve diğerleri... Ne yazık ki en vahim olan sonuncusu: *Firth Reformed* (2017). Film teknik, estetik ve dramatik yönüyle bir tür kolaj. Bir yanda *Kış Işığı* (Bergman) diğer yanda *Bir Taşra Papazı'nın Günlüğü* (Bresson). Bu iki filmin açtığı derin yol çizgisini neredeyse aynıyla takip ediyor Schrader. *First Reformed* orijinalini hatırlatan silik bir kopya, bir reproduksiyon.

Paul Schrader - Martin Scorsese - Robert DeNiro

Acılarına, tutkularına, ilahi ya da dünyevi arzularına yakınlık duyamadığımız bir din adamı olan Rahip Toller, filmin başkarakteri. Bir protestan kilisesinde görev yapan Toller, kilisenin müdavimlerinden bir kadının ricasını kabul eder. Kadın rahipten eski bir aktivist ve radikal bir çevreci olan kocası Michael'le konuşmasını ister. Michael daha önce hapis yatmış ve şimdilerde hayata duyduğu bütün inancını ve değer yargılarını yitirmiş, umutsuzluğa teslim olmuştur, nihayet intiharı tercih eder. Ne kadar kötü bir kurgu!

Kış Işığı'nda Bergman'ın "Tanrının sessizliği" teması burada (*Firs Reformed*) bir "intikamcı Tanrı" figürüne dönüşüyor. Derinliği olmayan hafif ve zoraki teolojik nutuklar, üst üste boca edilmiş bir cüruf; ne ince bir kavrayışı ne de binlerce yıldır temadi eden insan-Tanrı ilişkisinin ürpertisini hissedebiliyoruz burada. Rahip Toller gizli bir heretik mi yoksa yeniden inanmak isteyen, daha güçlü ve derinden inanmak isteyen bir mümin mi? Bresson'da ya da Bergman'da gördüğümüz taşra pitoreskine mütenasip muhteşem diyaloglar, burada alelade bir lakırdı mesabesinde kalıyor. Üstüne aşk, seks ve şiddet... Ekstazi kıvamında bir terkip. Rahip Toller ontolojik bir açlığın, metafizik bir arayışın yolculuğuna çıkacakken ya da seyirci -yönetmenin ihsaslarıyla- öyle olacağını zannederken birden daha düşük bir seviyede tarifsiz bir sıradanlığın tam ortasında kalıyor. Oysa Travis Bickle kendi çağının bir kahramanı olarak ne kadar da gerçek!

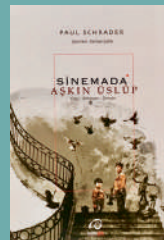
Hıçkırıkların yeri değil

Transandantal Stil in Film: Ozu, Bresson, Dreyer (1971) adlı kitabıyla Schrader sinema dünyasına yüksek bir seviyeden giriş yapmayı başarıyor. Schrader burada "aşkın üslubu" temsil eden üç büyük yönetmeni ve filmlerini ciddiyetle ele alır: Japonya'dan Yasujiro Ozu, Fransa'dan Robert Bresson ve Danimarka'dan Carl Dreyer. Bu olağanüstü sentez yazarın

"transandantal stil" olarak tanımladığı geleneksel-kültürel formlarla metafizik değerlerin birlikteliğinden doğan özgün ve iddialı bir üslubu işaret eder. Ama bu üslup alışlagelmış dini bir yorum değildir: "Aşkın üslup belirli dini konuları ele alan ve ona uygun davranışları davet eden 'dini film' gibi belirsiz bir kategori veya dini filmlerle deneyimlenen burun çekmelerinin, hıçkırıkların ve korkuların boşaltım yeri değildir. Ne kişisel bir bakıştır ne de resmi bir ilmi haldir (...) Yalnızca zorunlu olarak bir üsluptur." (*Kutsalın Görüntüsü, Es Yayınları*)

Saf bir entelektüel çabanın ürünü olan bu kitap sinema kitapları içinde büyük bir boşluğu dolduruyor. Ne yazık ki ülkemizde sinema kitaplarının çok azı, akademik yayıncılığın mesleki kurnazlığından ve akademizmin dar görüşlülüğünden kurtulmayı başarabiliyor.

Türkçede iki ayrı çevirisi bulunuyor kitabın. İlki *Kutsalın Görüntüsü* adıyla 2008 yılında yayımlandı; diğeri ise *Sinemada Aşkın Üslup* adıyla 2017 yılında. Paul Schrader, filmleriyle ne kadar başarılı olmuştur bilinmez ancak onu bir yazar / eleştirmen olarak öne çıkaran bu kitap ilgiyi hak ediyor. (👉👈)

SİNEMADA AŞKIN ÜSLUP

Paul Schrader

Çev: Kemal Çelik

İNSANART YAYINLARI

ALİ EMRE

aliemre_degirmenci@hotmail.com

ÇİZER: Emine Sarı

YENİÇERİ: KUŞATMANIN BİRİKTİRDİĞİ SIRA DIŞI HİKÂYELER

Sipahi / Bir Osmanlı Süvarisi adlı kitabıyla dikkat çeken Yaşar Metin Aksoy, *Yeniçeri* ile yeniden okur karşısında. Edebî yönden selefini fazlasıyla aşan eser, karakterlerinin akıbetini bir kuşatma etrafında düğümleyen, sergüzeşt sekmeleri ile gövdeleşen canlı bir dönem romanı. Ayaz'ın fragmanıya açılan hikâye tomarı, II. Bayezid, Yeniçeri Hasan, Saray Başcerrahı İbrahim Efendi, Çavdaroğlu Şahin Bey, Komutan Marco Contarini, Papaz Nektarios, Güzel Aleksia, Piskopos Falconetti, Eşkiya Vincenzo, Balıkçı Manolis gibi serüvenlerini sürükleyerek ana vakaya katılan çok sayıda karakteri cem ediyor.

Başka özelliklerinin yanında, 17. yüzyıla dair tenkitli tasvirler ve göz açıcı yorumlar da içeren; Mısır'dan İstanbul'a, Orta Anadolu'dan Avrupa içlerine sıçrayan olay ve biyografilerle zenginleşen *Sipahi / Bir Osmanlı Süvarisi* adlı ilk romanını da severek okumuştum, Yaşar Metin Aksoy'un.

Danışmanla güçlendirilmiş yardımcı kadroya ve teşekkür listesine bakıldığında, ikincisinde işi daha sıkı tuttuğu, anlatacağı yeni hikâyeye hakkını vererek hazırlandığı anlaşılıyor. Yaptığı iş, gönül verdiği meslek de hem yazacağı konuyu belirlemesinde hem de o konuyu sıkı bir yol bilgisi eşliğinde ve titizlikle işlemesine yardımcı oluyor muhtemelen. Yazarımız, bir hekim zira. Dahası, kalp ve damar cerrahı. Aynı zamanda, bilgisayarlı tomografisini çekerek incelediği eski Türk yayları hakkında makale yazacak ve yurt dışında seminer verecek kadar marifetli. Okçuluk ve atlı savaş sanatları alanlarındaki merak ve hünerini, kurucusu olduğu Danışman Gazi Atlı Okçuluk ve Spor Kulübü ile kurumsal ve kolektif bir mecraya kavuşturmuş. Şiir ve müzik konusundaki cehdini saymıyorum daha. Bu romana da mesleği ile

hobilerini mezcederek adım atıyor nitekim. Ok yaranmalarının tedavi yöntemlerini araştırırken, tarihin bir köşesinde soteye yatmış, saray başcerrahı olarak nam ve eser bırakmış İbrahim Efendi ile karşılaşılıyor. Nadir bilgi, tecessüs küheyhanını paralamaz, kabına sığmayan merakı tetiklemez mi? Mehmet Gürlek'in, *İbrahim Bin Abdullah'ın Cerrâh-Nâme Adlı Eseri* başlıklı doktora tezine çıkıyor yollar bir ara. Kurgu, temelde bu bilgi yaylağı üzerinde çatılıyor. "Önsöz" ve küçük bir "Sözlük" de eklenen roman, kısa parçalar ihtiva eden dört ana bölümle giriyor iki kapak arasına.

Moton neresi?

Edebî yönden selefini fazlasıyla aşan eser, adı *Yeniçeri* olsa da karakterlerinin akıbetini bir kuşatma etrafında düğümleyen, sergüzeşt sekmeleri ile gövdeleşen canlı bir dönem romanı aslında.

Farklı bölümlere üleştirilmiş yatay hikâyeleri bir araya getirdiğimizde, illiyet merkezli şöyle bir dikey özet ver-

memiz mümkün: Beş binin üzerinde yeniçeri ile Istranca Dağlarında cevelan eden II. Bayezid, zaman zaman canını sıkkan şehzadelere gözdağı vermeyi de umarak köpürtülmüş bir arzu ile avlanırken, savurduğu oklardan biri, adamlarından Çakırcıbaşı Hasan'ı mesanesinden yaralıyor. Ok yarası fena, adam kıymetli, leşker ve hünkâr üzgün. Aslen Endülüslü Yahudilerinden olan Saray Başcerrahı İbrahim Efendi giriyor hemen devreye. İlk müdahalenin ardından ok yarasını tedavi etmenin zorluğunu anlatan, padişah tarafından elini çabuk tutması istenen mühtedi cerrah, babası vesilesiyle günler sonra ehemmiyetli bir bilgiye ulaşıyor. Bildiği daha iyi bir cerrah yoksa da kendileri gibi İspanya'dan ayrılan ve talih hamalının sırtında Moton'a dek gelen Üstat Benatar'da bu konuda yazılmış okkalı bir kitap olduğunu öğreniyor. Bu eseri inceleyerek bir çare bulmayı umuyor. Heyhat! Padişah tarafından hekimle görüşüp kitaba ulaşmaları için buraya gönderilen heyet, Moton'u elinde tutan Venedikli Marco Contarini'nin emriyle katlediliyor. Bu durumda, sefer de kaçınılmaz oluyor.

1500'deki bu sefer ve kuşatma, hikâye avcısı bir mıknaatı gibi. Aksoy, merakımızı katar eyleyen farklı çehreler serpiştirerek peş peşe hareketlendirdiği coğrafya parçalarının ilmeğini, biçilmiş kaftan sözünü hak eden bu ilginç kalede düşümleyene dek bizi maceradan maceraya koşturuyor. O düşümün ve kalenin önem kazanmasında, epeyce güçlenerek Venedik'in Akdeniz'de façasını alan Osmanlı donanmasının da ciddi bir etkisi var şüphesiz. Muhasara; yeğeni Pîrî Reis'le birlikte Akdeniz'in gırtlığını sıkkan Kemal Reis'i çağırarakla yetinmiyor elbette. Yazarın güzel bir buluşuyla, asıl adı Vukşa olan devşirme Ayaz'ın fragmanıyla açılan hikâye tomarı, Sultan II. Bayezid, Yeniçeri Hasan, Saray Başcerrahı İbrahim Efendi, Çavdaroğlu Şahin Bey, Komutan Marco Contarini, Papaz Nektarios, Güzel Aleksia, Piskopos Falconetti, Tabip Dimitri, Eşkiya Vincenzo, Kral İvan, Balıkçı Manolis gibi serüvenlerini sürükleyerek ana vakaya katılan çok sayıda karakteri cem ediyor. Bazen, tıknaz kalan yan hikâyeler de sızıyor metne. Sadece Türkler değil Venedikliler, Sırlar, Rûmlar, Bulgarlar, Yahudiler de sırayla söz alarak şahıslar kadrosunu zenginleştiriyor.

Ben de biraz baktım; bazı şahısların yanı sıra -bir miktar takdim tehir yapılmışsa da- olayların da önemli bir kısmı gerçek. Nitekim romandaki karakterlerden biri olan ve söz konusu kuşatmada rol alan İtalyan Balaslio'nun gözlem ve tespitleri, birkaç sayfa da olsa, günümüze kadar gelmiş ki yazar bu kıymetli hatıralardan yararlanmış olmalıdır. Osmanlıya dış geçirmek, had bildirmek isteyen Marco soysuzu yüzünden binlerce, on binlerce insanın ölümüne yol açan kuşatmanın nihayetinde, şehirde ve kalede ezan seslerini işiterek, sevdalıların intikamına tanıklık ederek bir miktar sevinsek de kazara oklanan Çakırcıbaşı Hasan'ın ölüm haberini aldığımızda içimiz eziliyor. Bu bir düzineyi bulan hikâye arasında gövdeleşecek imkânı bulamayan genç Moton şehidi Aslan ile Granada'daki yıkım ve kıyımdan kaçan Benatar'a ait aktarımlar da nedense çok etkiledi beni.

Doğrusunu söylemek gerekirse ben de hiç duymamıştım Moton'u. Mora Yarımadası'nın güneybatı kesiminde, küçük bir belde burası. Bir süre, Venediklilere ait küçük fakat önemli bir deniz üssüne dönüşmüş. Osmanlı hakikaten 1500'de fethetmiş burayı. Diğer atıflar bir yana, XVII. yüzyıl-da yaşayan Dürrî mahlaslı -aslen Gümülcineli- bir şairimizin *Moton Şehrengizi* diye adlandırılan bir eseri var ki yazarın bu esere de göz atmış olması mümkün.

Canlı, dengeli, mizahı boşlamayan bir anlatım

Sevenler de olmuştur fakat kapak bence fazla konvansiyonel; ilk romanın kapağını da pek beğenmemiştim. Kitapta çok iyi hazırlanmamış birkaç görsel de var; bunlar, ille de gerekli görüldüyse metne serpiştirilmek yerine en sonda topluca verilebilirdi. Kafiyeleleri bazen bozulan, hepsi aynı güçte olmayan, metni zenginleştirmesi ve ilgili hikâyeyi özetlemesi amacıyla kullanılan şiir parçalarıyla da karşılıyor. Miladî de olsa vaka zamanını göstermek ve takibi kolaylaştırmak için birkaç yerde tarih veriyor yazar. Özellikle ilk bölümde farklı kişi ve coğrafyalara geçiş biraz hızlı olsa da sabredenler sinematografik özelliklere sahip sıkı bir roman okuyacaklarını bilmeliler.

Romanda “komutan, manken, taverna, para yapmak, dize, yaşam, nicelik, jest, fatura kesmek, hiyerarşi, pozisyon, seans, volta atmak” gibi dönemle yahut konuşan kişinin konumuyla uyumlayan kelime ve ifadelerle rastladığımızı söyleyelim. Birkaç yerde geçen “muşamba”nın da 19. yüzyıl sonlarında icat edildiğini aktarıyor ansiklopediler. Az sayıdaki dizgi ve gramer hatasından, aynı kelimenin bir cümlede birden fazla kullanılmasına dayanan kompozisyon kekreliliğinden de kurtulmak lazım. Dil konusundaki muhtemel sıkıntıları aşmak için, önemli karakterlerin çoğunu birden fazla dilde konuşabilen kişiler olarak takdim ediyor Aksoy, yeri geldiğinde tercümanlar da giriyor devreye. Çoğu yazar ve senaristte göremediğimiz bu dikkati, takdiri hak ediyor. Sefer bilgisi de fevkalade.

Atlamamak gerekiyor: *Sipahi*'de seyrek karşılaştığımız nükteli, neşeli ifadeler, bizi sık sık gülümseterek ayrı bir tat, farklı bir lezzet katıyor esere. Aksoy'un üslubunun en dikkat çekici yönlerinden biri bu. Humor, arkaik ya da anakronik gelmeyen espri hatta yerini bulan ironi, türün ve konunun ciddiyetini sakatlamadan çok kollu bir mizah deresi gibi akıyor kitapta.

Önemli bir husus da yazarın övgü telaşına hiç kapılmadan, hamasî taklalara yahut cinsellik cinliklerine meyletmeden, hem genel atmosferi hem de sahne alan karakterin içinde dönendiği dramı veya ruh hâlini, kısa fakat inandırıcı tasvir ve diyaloglarla yansıtabilmesi. Karakter analizi, fikrî çıkarım ve duygu yoğunluğu genellikle hareketle / davranışla eş anlamlı veriliyor zira. Bu denge; eseri, sadece heyecana şartlanmış bir macera romanı olmaktan korumasının yanında, uzun ve sıkıcı düşünce açıklamalarından da uzak tutuyor.

Seçtiği mekân ve zaman kadar, tirkeşinden çekip çıkardığı ve üslup yayına dizerek üstümüze savurduğu hikâye oklarıyla da göz dolduran bir tarihî roman *Yeniçeri*. Bekliyoruz bakalım; Aksoy'un üçüncü romanı “Akıncı” mı olacak, “Cerrah” mı, “Levend” mi? (•••)

YENİÇERİ: BİR KUŞATMA HİKAYESİ - MOTON 1500

Yaşar Metin Aksoy
KRONİK KİTAP 2021

BİR TÜCCAR GEÇEN SENE HURMA YERKEN ÇEKİRDEĞİNİ YERE ATMIŞ VE ATTĞI YERDE BİR İFRİTİN EVLADI VARMIŞ. BİRDEN DUMANLAR İÇİNDEN ÇIKAN İFRİT EVLADININ ÖLÜMÜNE SEBEP OLDUĞUNU İDDİA ETMİŞ. EVLADININ KANI İÇİNDE TÜCCARI KATLETMEK İSTEMİŞ. TÜCCARA AİLESİ İLE VEDALAŞMASI BORÇLARINI ÖDEMESİ HELALLİK ALIP GELMESİ İÇİN BİR SENE MÜHLET VERMİŞ. TÜCCAR BİR SENE DOLUNCA SÖZÜNDE DURUP KARARLAŞTIRILAN YERE GERİ GELMİŞ; GELDİĞİNDE DE İKİ ŞEYH İLE TESADÜFEN KARŞILAŞMIŞ.

DERDİNİ ONLARA ANLATINCA ONLAR DA ONUNLA BEKLEMeye KOYULMUŞ. DERKEN İFRİT SİYAH DUMANLAR İÇİNDE ÇIKMIŞ. VE TÜCCARI KATLETMEK ÜZEREYKEN DİĞER İKİ ŞEYH ONA BAŞLARINDAN GEÇEN HİKAYEYİ ANLATMAYA KOYULMUŞ. EĞER İFRİT ONLARIN HİKAYELERİNİ ACIKLI BULURSA TÜCCAR ÜZERİNDEKİ KAN HAKKINDAN VAZGEÇEKTİR. BİRİNCİ ŞEYH, GARAL İLE HİKAYESİNİ ANLATMIŞ VE İFRİT ACIKLI BULMUŞTUR. ŞİMDİ SIRA İKİ KARA KÖPEKLE HİKAYESİ OLAN ŞEYHTEDİR.

BİZ ÜÇ ERKEK KARDEŞTİK. BABAMDAN BİZE KALAN ÜÇ BİN PARÇA ALTINI ARAMIZDA PAY ETTİK. BEN DÜKKAN AÇTIM KARDEŞLERİM TİCARET YAPMAK İÇİN SEYAHATE ÇIKTILAR VE BİR SÜRE SONRA İFLAS ETMİŞ BİR ŞEKİLDE YANIMA GELDİLER.

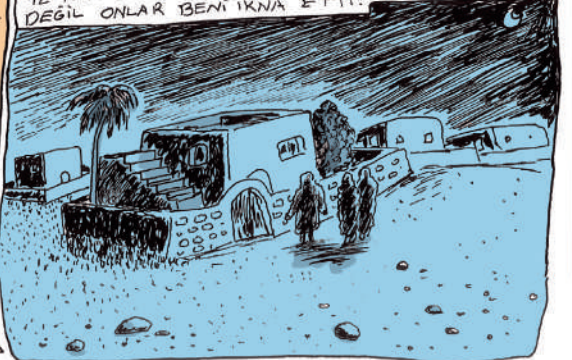
BİRBİR GECE MASALLARI

ŞEYH VE KARA KÖPEKLER

çizen -
selahattin demirci

selahattin87demirci7@gmail.com

BEN DE ONLARI DÜKKANIMA ORTAK ETTİM. İYİ KAZANDIK AMA BİR SÜRE SONRA ÜCUMZÜNDE SEYAHATE ÇIKMASINI İSTEDİLER. "SİZ SEYAHATLERİNİZDEN NE KAZANDINIZ ADA TEKRAR ÇIKMAIYI PLANLIYOR NE ÜSTELİK BENİ DE PEŞİNİZDEN SÜRÜKLEMENE KALKIYORSUNUZ?" DEDİYSEM DE BEN ONLARI DEĞİL ONLAR BENİ İKNA ETTİ.

ALTIMIZIN YARISINI TOPRAĞA GÖMDÜK. PARASIL DÖNERSEK GÖMÜMÜZ İŞE YARAR. EĞİLİMDE KALANLA DA EŞYA SATIN ALDIK VE YOLA KOYULDUK.

ALDIĞIMIZ MALLARI YARACAGIMIZ YERE KADAR ON MİLYONE SATTIK.

MALLARIMIZI SATINCA VATANIMIZA DÖNMÜK ÜZERE GEMİYE BİNDİK. DENİZ KİYISINDA FAHİR ÜSTÜ BAŞI PERİŞAN DİLENLİ BİR KADIN GÖRDÜM.

SADAKA VERMEK İYİLİK YAPMAK ADETİN MİDİR?

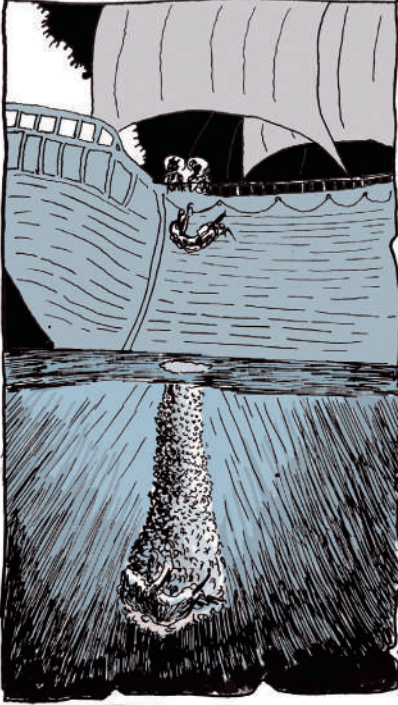
ADET EDİNDİĞİMİ SANIYORUM.

O ZAMAN BENİ ZEKEN OLARAK KABUL EDER MİSİN? BANA YAPACAĞINIZ İYİLİKTEN DOLAYI MUKAFAT GÖRECEĞİNİZ EMİN OLUN. BENİM ŞUANKİ HALİME BAKIP ALDANMAYINI.

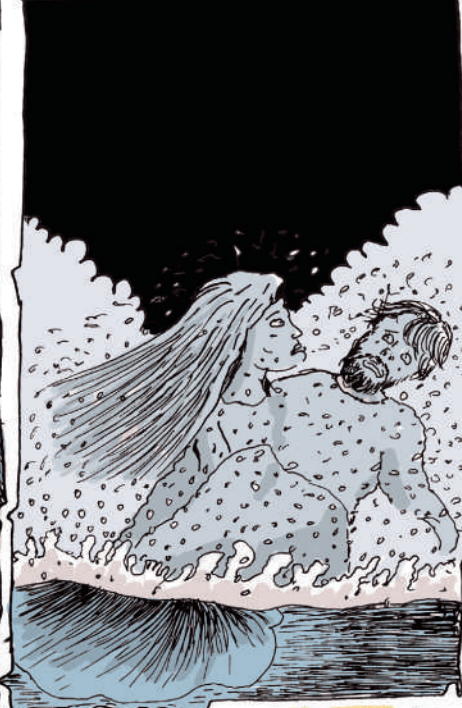

KARDEŞLERİM BENİM MESUT OLDUĞUMU GÖRÜNCE YAVAŞ YAVAŞ KISKANMAYA BAŞLADILAR. BU KİNE DÖNÜŞTÜ. EN SONUNDA ŞEYTAN ONLARA BENİ ÖLDÜRMEYİ VE MALIMI ALMAIYI UYGUN GÖSTERDİ.

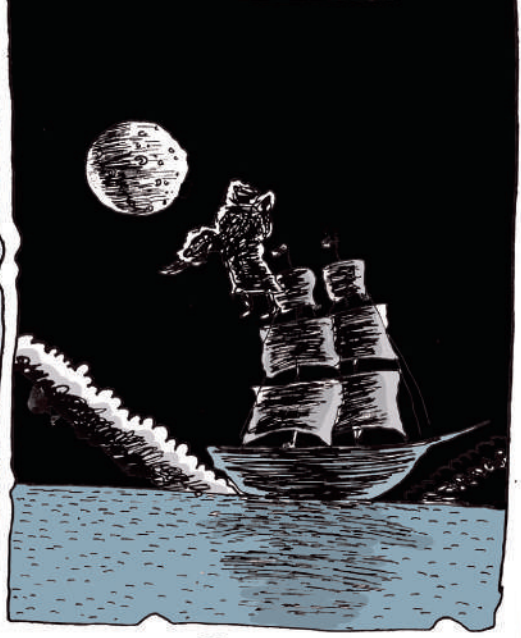
BEN GECE, KARIMIN YANINDA MASUM UYURKEN BENİ TUTUP DENİZE AT- TILAR. KARIM BAĞIRMAYA BAŞLAYIN- CA ONU DA ARKANDAN FIRLATTILAR.

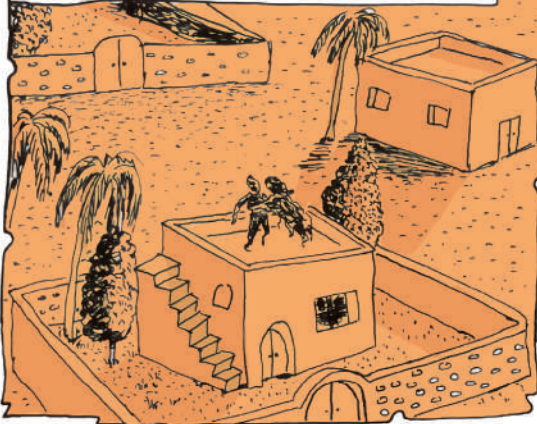
BİRDEN BİRE BEKLENMEDİK BİR ŞEY OLDU. KARIM DENİZİN DİBİNDEN GIKIP BENİ KAL- DIRDİ; HAYALARA UÇTU.

KARIM MEĞERSE PERİYMiŞ. GEMİYİ BATIRIP KAR- DEŞLERİMİ ÖLDÜRMEK İSTEDİ. O BÖYLE SÖYLE- YİNCE KALBİMİ KEDER BÜRÜDÜ. NE DE OLSA KARDEŞLERİMDİ. KARIMDAN ONLARI BAĞIŞLAMA- SINI RICA ETTİM. BİR ŞEY DEMEDİ.

GÖKLERDE UŞA UŞA BENİ YAYAŞÇA KENDİ ENİMİN ÜZERİNE BIRAKTI VE RÜZGAR OLUP KAYBOLDU.

BEN ENİMİN KAPISINI AÇIP İÇERİ- GİRİNCE, İÇERİDE İKİ KARA KÖPEĞİN BAĞLI OLDUĞUNU GÖRDÜM.

KÖPEKLER BENİ GÖRÜNCE AĞLAYA- RAK KUNDURALA- RIMI VE ELLERİMİ YALADILAR. BEN ŞAŞIRMİŞ BİR VA- ZİYETTEYKEN BİR SESİN "BU KÖPEK- LER SENİN KARDEŞ- LERİNDİR, ONLAR ON SENE MÜDDET KÖPEK OLARAK ULUYACAKLAR." DİYE BAĞIRDIGINI İŞİT- TİM.

ONLARI YANIMA ALDIM. "ACABA BU İKİ KARDEŞİMİN ESKİ İNSAN KIYAFETLE- RİNİ VERECEK İNSAN BULABİLİR MİYİM?" DİYE ETRAFI ARAŞTIRMAYA BAŞLADIM. BU MAKSATLA YOLA ÇIKTIM VE İŞTE ELİNDE TUTTUĞUN TÜCCARA RAST GELDİM.

TAMAM, ANLADIM. SENİN KÖPEK KARDEŞLERİNİ AFFETTİĞİN GİBİ BEN DE TÜCCARI AFFEDİYÖ- RUM, AL!

İFRİT BÖYLELİKLE TÜCCARI AZAT ETTİ. TÜCCAR ÇOK SEVİNDİ, ŞEYHLERE ÇOK TEŞEK- KÜR ETTİ, ÇOK HAYIR DUA OKUDU. SONRA HER BİRİ KENDİ YOLUNA KOYULUP GİTTİ.

SON

PAROLA: DURGUN AKARDI TUNA

Kurt Gölgesi, 'Koza' başlığıyla söze başladığında etrafta bir tırtıl aramak okuyanın eser için çözeceği ilk muammalardan biri. Polisiye sevenler az çok bu janrın birtakım kodlarına hâkimdirler. Bu muhteva çerçevesinde bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kitabın iddiası tartışılabilir; ancak söz, kahramanın Türkiye-Bulgaristan yoluna dair tasviriyle devam ederken ileride okuru bekleyen etkileşimlerin vaadiyle dinamik bir temelde ilerleyeceğinin sinyallerini veriyor.

Yıllarca değerli eserlerle tanışıp / yeniden karşılaşmamızda etkin rolü olan, yayıncılık alanının önemli isimlerinden Hamdi Akyol, çeşitli yerlerde kaleme aldığı yazıları saymazsak bu sefer okuyucuya doğrudan dokunduğu bir işe imza attı. Akyol'un ilk kitabı *Kurt Gölgesi* raflardaki yerini alırken, en az kendisi kadar heyecanlı olan 'iz' sürücülerinin de, yazarla birlikte taptaze bir adımın bahtiyarlığı içinde oldukları aşikâr. Bu, başkalarının âlemini en sade tabirle 'yorumlayan' birinin, kendi yolculuğunda sizi hangi devinimlere sürükleyeceğine merak ediyor olmanın coşkusu biraz da.

Tür olarak Hamdi Akyol ilk kitabında casusluğu tercih etmiş. Bu, yazar tarafından gelecekte kurgulanacak yeni ve bağımsız eserlerde de tercih edilecek mi zaman gösterecek; ama *Kurt Gölgesi*'ne dair bildiğimiz bir şey var ki, onu henüz kitabı okumamış olanlar için saklı tutalım. *Kurt Gölgesi*, 'Koza' başlığıyla söze başladığında etrafta bir tırtıl aramak okuyanın eser için çözeceği ilk muammalardan biri. Polisiye sevenler az çok bu janrın bir takım kodlarına hâkimdirler. Bu muhteva çerçevesinde bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kitabın iddiası tartışılabilir; ancak söz, kahramanın Türki-

Bu macerada karşılaşacağımız pek çok isim var: Mitrov, Dimitrov, Natalya, Grişa, Novikov ve fazlası... Adı geçen bu karakterlerden bazılarıysa, bir 'isim'den daha fazlası. Hamdi Akyol sürpriz olay örgüleriyle okuru şaşırtmayı başarıyor. Kurt Gölgesi, dağınık bir kafayla okunmaya boşluk bırakmayan ketum bir kitap evet...

ye-Bulgaristan yoluna dair tasviriyle devam ederken, ileride okuru bekleyen tadından yenmez etkileşimlerin vaadiyle dinamik bir temelde ilerleyeceğinin sinyallerini veriyor.

Türk istihbaratında bir tırtıl

Kurt Gölgesi'nde takvim 1968'i işaret ediyor. Bulgaristan Varna'daki bir kolhozda ziraat teknisyeni olarak çalışan Rüstem Davudov, hikâyeyi anlatmaya koyulduğunda, birbirine bağlanmayı bekleyen olayların ilk fitilini de yakıyor. İlk etapta kendine olan itimadıyla Türk istihbaratına çalışan tecrübe sahibi bir casus olarak tanımlayabileceğim Rüstem'in 'tırtıl' olduğunu unutmamaya çalışarak, kendi hikâyesini de paylaşacağı satırları merakla beklediğimi söylemem gerek. Rüstem'in kendisini başkalarına özgüveni yüksek bir şekilde ifade eden tavrının yanında, kendiyle baş başa kaldığı zamanki stres yüklü iç sesi... Hamdi Akyol bir yandan bu aykırı kavramları metne başarılı bir şekilde yedirmesiyle hikâyeye 'gerçeklik' ve 'bizden'lik üzerine ivme kazandırırken diğer yandan her adımda kattığı yeni karakterlerin iç yüzü üzerine kafa yorma halimizi diri tutuyor.

İlk görev: Gizli askeri üssü fotoğraflamak

Soğuk savaş döneminin komünist rejimi altındaki Bulgaristan'da, Müslüman bir Türk olarak, kimliğinin tehdit unsuru teşkil etmediğini ispatlamanın en uygun yolu nabza göre şerbet vermek olmalı. İlk görevi Burgaz'daki gizli askeri üssü belirlemek olan Rüstem Davudov'un bu uğurdaki ilk denge mekanizması ise Emil Petrov. Ve bu vazifedeki ilk önemli arkadaşı, deyim yerindeyse kendisini açık etmemek adına etrafındaki muhataplarına sürekli hitap ettiği gibi 'yoldaşı' bir fotoğraf makinesi; çünkü üs için bu makineyle çekilen fotoğraflar sayesinde bir harita çıkarılacak. Peki, oraya nasıl varılacak? Artık macera başlıyor... Bu macerada karşılaşacağımız pek çok isim var: Mitrov, Georgi Dimitrov, Natalya, Grişa, Novikov ve fazlası... Adı geçen bu karakterlerden bazılarıysa, bir isimden daha fazlası. Hamdi Akyol sürpriz olay örgüleriyle okuru şaşırtmayı başarıyor. *Kurt Gölgesi*, dağınık bir kafayla okunmaya boşluk bırakmayan ketum bir kitap evet...

Kelebeğe dönüşüm

Kurt Gölgesi, esas konusu gereği yakın tarihte geçse de bizleri 1800'lü yıllara kadar götürüyor. Çerkeslerin mücadelesinden 93 Harbi'ne, Birinci Dünya Savaşı'ndan II. Abdülhamid'e kadar karakterlerin tarihi olaylardaki bağınıtlarıyla, bizi zaman zaman casusluk serüveninden çıkarıp

Hamdi Akyol

yaşanılan nice acı, sert, coşkulu gerçekleri hatırlamamızı sağlıyor. Bu arada Hamdi Akyol'un *Kurt Gölgesi*'nin bizzat kendisini de gerçek bir hikâyeden ilhamla kaleme aldığını belirtiyim.

Parolasının "Durgun akardı Tuna" olduğu *Kurt Gölgesi*'nin devamının nasıl geleceği ise merak konusu. Şimdilik başına gelmesinden endişe ettiği bazı korkuları da göğüslemeyi başaran çiçeği burnunda bir casusun kelebeğe dönüş öyküsünün başında olduğumuzu söylemek doğru olur. <<☺>>

KURT GÖLGESİ

Hamdi Akyol

KAPI YAYINLARI 2021

SİNAGOGDAN CAMİYE YAZMAKLA GEÇEN ÖMÜR: MERYEM CEMİLE

Amerika’da doğan Margaret Marcus, bir sinagogda Yahudi tarihine dair bir ders alır. Araplar ve Yahudiler arasındaki ilişkileri konu alan bu ders, onun Batı’da Filistin davasıyla alakalı genel kabullerdeki yanlışlıkların farkına varma sürecinin de başlangıcına işaret etmektedir. Yurtlarından edilen Filistinlilerin çektikleri acılar, Marcus’un özelde Filistinlilere genelde ise Araplara olan ilgisini daha da yoğunlaştırmıştır. Gençliğinde Arap kültürü hakkında hayli kitap okumuş ve sıkı bir Ümmü Gülsüm dinleyicisi olmuştur. Belki de Gülsüm’ün sesinden dinlediği Meryem Sûresi, ileride Meryem ismini almasını sağlayacak denli derin bir iz bırakmıştır.

Margaret (Peggy) Marcus, Amerika’da “Büyük Buhran”ın etkilerinin hâlâ hissedilir olduğu 1934 yılında New York’ta Alman asıllı Yahudi bir ailede dünyaya gelir. Çocukluğu Westchester’de seküler bir muhitte geçen Marcus, ilk eğitimi yine burada yerel bir okulda alır. On yaşlarındayken, kardeşiyle birlikte New Rochelle’de bir sinagogda Yahudi tarihine dair bir ders alır. Araplar ve Yahudiler arasındaki ilişkileri konu alan bu ders, onun Batı’da Filistin davasıyla alakalı genel kabullerdeki yanlışlıkların farkına varma sürecinin de başlangıcına işaret etmektedir. Yurtlarından edilen Filistinlilerin çektikleri acılar, Marcus’un özelde Filistinlilere genelde ise Araplara olan ilgisini daha da yoğunlaştırmıştır.

O yaşlarda elinden bir gün olsun kitap düşürmemektedir. Sonraki yıllarda felsefeden biyolojiye kadar birçok alandaki okuma şevkinin, New York Kütüphanesini onun “ikinci evi” kıldığı söylenir. 1952’de liseden mezun olunca önce Rochester Üniversitesi’ne kaydolar. Ancak birtakım ruhi sıkıntılar nedeniyle devam edemez. 1953’de ise New York Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’ne kaydolar. Bu arada Mamaroneck’ta Ortodoks Sinagogu ve Mizrahi Hatzair isimli siyonist bir grubun halkalarında dinledikleri, onu İsrail yanlısı görüşlere karşı bir tavır almaya yöneltmiştir. Resme de meraklı olan Marcus, davet edildiği bir sergide çizimlerinden birini inceleyen Yahudi bir ziyaretçi tarafından Araplara olan sempatisi

nedeniyle “goyim” olarak nitelendirilmiştir.

Haksızlıklara karşı yazı yazdı

Ne var ki bu yıllarda manevi bir buhran nedeniyle eğitime ne iki yıl ara vermek durumunda kalır. Travmalarla geçen neredeyse iki yılın ardından yazmaya kabiliyetli olduğunu keşfeder. Gençliğinde Araplar ve Arap kültürü hakkında hayli kitap okumuş ve sıkı bir Ümmü Gülsüm dinleyicisi olmuştur. Belki de Ümmü Gülsüm’ün sesinden dinlediği Meryem Sûresi, ileride Meryem ismini almasını sağlayacak denli derin bir iz bırakmıştır. Tüm bunlar olup biterken, oryantalistler tarafından kaleme alınan ve “yanlı” bir gündem taşıdığına inandığı çok sayıda kitabı da bu süre zarfında okumuştur. Onu en fazla etkileyen kitaplar ise Muhammed Marmaduke Pickthall’un *Kur’ân Meâli* ve benzer bir hidayet sürecini tecrübe etmiş olan Muhammed Esed’in *Mekke’ye Giden Yol*’udur. Nitekim Esed’in bu kitabı, Meryem Cemile’de “Müslüman bir muhit”te yaşama isteğini perçinler. Elbette içinde bulunduğu şartlar ve iç dinamikleri arasında belli bir gerilimin varlığından söz edilebilir.

Bu sırada Saîd Ramazan, Muhammed Hamidullah, Seyyid Kutub ve Mevdudî gibi dönemin önemli Müslüman düşünürleriyle mektuplaşır. Aynı zamanda New York’taki Müslü-

Eserlerinde amansız bir modernizm eleştirisi gözlemlenen Cemile, esasen modernizmin dine ve temsil ettiği tüm manevi yönlerle karşı “saldırganca bir başkaldırı” olduğu öncülünden hareket etmektedir. Söz konusu başkaldırının tohumları Rönesans’ta ekilmiş ve Aydınlanma’da ilk meyvelerini vererek sonraki yüzyılda Marx, Darwin ve Freud ile en parlak devrini yaşamıştır.

man topluluklarla yakın bir ilişki içine girmiş, camiye gidip namaz kılmaya başlamıştır. Böylece 1961 yılında Brooklyn’de şehadet getirerek Meryem Cemile ismini alır. İslam’a ilgisinin henüz on yaşında bir çocukken başladığını dile getiren Meryem Cemile, artık Batı’da İslam’a yöneltilen eleştirilere ve Filistinlilerin uğradığı haksızlıklara karşı yazılar kaleme almaktadır.

1960 yılından itibaren mektuplaştığı Mevdudi’nin teşvikiyle 1962 yılında Lahor’a yerleşen Meryem Cemile *Islam Versus the West, Islam and Modernism, Western Civilization Condemned by Itself: A Comprehensive Study of Moral Retrogression and Its Consequences* gibi çok sayıda kitap kaleme alır ve 2012’de Lahor’da vefat eder.

Son yıllarda çağdaş medeniyetin tam anlamıyla bir inkıraz ya da çöküşü en üst seviyede yaşadığını dile getiren Meryem Cemile’ye göre, mevcut durum iki bin yıl önce Roma’nın çöküşünü andırmaktadır. Bu eğilimin sürmesi halinde, medeniyetin bir çöküş ya da yozlaşmayı kaldıracabilecek takati kalmamıştır. Bununla birlikte, zevali durumunda onun yerini neyin alacağı sorusu akla gelir ki Cemile bir Müslüman olarak yegâne çözümün İslam olduğunu haykırmaktadır.

Ne ki Müslümanlar hüviyetlerinden sarfı nazar edip Batıcılık adına tevarüs ettikleri mirası bir kenara bırakacak olurlarsa gerek bu dünyada gerekse ahirette bir kurtuluşu zimnen gösteren İslam nizamının ihyası bakımından son şans da yitirilmiş olacaktır.

Modern ideolojiler aynı ağacın dalları

Eserlerinde amansız bir modernizm eleştirisi gözlemlenen Cemile, esasen modernizmin dine ve temsil ettiği tüm manevi yönlerle karşı “saldırganca bir başkaldırı” olduğu öncülünden hareket etmektedir. Söz konusu başkaldırının tohumları Rönesans’ta ekilmiş ve Aydınlanma’da ilk meyvelerini vererek sonraki yüzyılda Marx, Darwin ve Freud ile en parlak devrini yaşamıştır. Avrupa ile sınırlı kalmayan bu meşum kanser, dünyanın geri kalanına yayılarak neredeyse hâkim bir evrensel itikada dönüşmüştür. Artık bu itikadı benimseyenler aydınlanmış ve ilerici olarak methedilirken karşı çıkanlar da gericilik ve çağdışılıkla yaftalanmaktadır. Meryem Cemile’ye göre Asya ve Afrika’da bazı liderlerin siyasi özgürlüğe kavuşur kavuşmaz önceki sömürgeci efendilerinden daha sıkı modernite yanlıları olmalarının ardında böylesi bir inancın izleri belirgindir. Tarih sahnesine farklı kisvelerle çıkmış ve yer yer birbirleriyle çatışmış görünseler de modern ideolojiler aynı ağaçtan çıkan dalları andırmaktadırlar.

Hayatının sonraki dönemi ile alakalı bilgilerimiz anlatılardan ibaret olsa da İslam’ın kuşatıcılığına teslim olmuş bir Müslüman olarak anılacaklar arasındadır Meryem Cemile. (☪️)

Meryem Cemile Kitapları

HOMEROS'UN İZİNDE HOMEROSÇU İLAHİLER

Bir antolojiden okuduğumuz birkaç şairin peşine düşer, onların bütün şiirlerini okumak isteriz. *Homerosçu İlahiler* de benim *Arkaik Yunan Şiiri Antolojisi*'ni okurken, en çok dikkatimi çeken şiirler olmuştu. Bu *İlahiler*'de ana kahraman, tanrılardır. Tanrılar içinde de tabii ki Zeus ve onun çocukları. Erman Gören "ilahi" diye karşılamış, bu uzunlu kısalı şiirleri. Yunancası ise *hymnos*'dur. Dua, yakarış, lütuf, övgü, dilek, neşide gibi farklı içeriklere sahip *hymnos*. Divan şiirindeki "münacat"a karşılık gelmez mi diye düşündüm? Gelmiyor. Çünkü münacatta şair daha çok kendi ahvalini dile getirir ya da toplumsal durumdan şikâyetçi olur, yardım ister.

Belki de Homeros'a duyduğum ilgiden dolayıdır, 2018'de yayımlanan *Homerosçu İlahiler*'den Pindaros'a *Arkaik Yunan Şiiri Antolojisi*'ni okurken, keşke Erman Gören *Homerosçu İlahiler*'in tamamını çevirse diye düşünmüştüm. Öncesinde yine Erman Gören'in çevirisiyle Bakkhylides'in *Bütün Şiirleri ve Fragmanları* (2017), Pindaros'un *Bütün Zafer Şarkıları* (2015) yayımlanmıştı. Aslında antoloji Arkaik Yunan şiirine yönelik toplu bir bakış sunuyor. Genelde de öyle olur zaten: Bir antolojiden okuduğumuz birkaç şairin peşine düşer, onların bütün şiirlerini okumak isteriz. *Homerosçu İlahiler* de benim *Arkaik Yunan Şiiri Antolojisi*'ni okurken, en çok dikkatimi çeken şiirler olmuştu. Dediğim gibi bunun sebebi, *İlyada* ve *Odyseia*'ya olan merakım olabilir. Zira fazlasıyla heyecanlandırıcıdır, Homeros'un yeni bir şiiriyle karşılaşmak. İkincisi *İlyada* ve *Odyseia* dışında ne söylenebilir ki sorusuna cevap aramak. Üçüncüsü, konu sadece tanrılar olduğunda ne söylenebilir diye düşünmek.

Homeros'un şiirleri diye söz ediyorum *Homerosçu İlahiler*'den ama bu doğru değil. Erman Gören'in "Giriş" yazısından: "Bu külliyyatin böyle bir başlıkla anılmasının sebebi *İlahiler*'in Antikçağ'da Homeros'a, yani *Ilias* ve *Odyseia*'nın bestecisi olduğu varsayılan kişiye atfedilmesidir. Ancak günümüzde kökenleri ya da icra vesileleri konusunda kısıtlı bir bilgiye sahip olduğumuz bu metinler Hellenistik Dönemde İskenderiyeli bilginler tarafından Homeros'un eserlerinden ayrı tutulmuştur." Aynı şekilde Gören, *Antoloji*'nin "Homerosçu İlahiler" bölümünde, "(...) bu ilahiler Aleksandreialı bilginler tarafından Homeros'un eserlerinden ayrı tutul-

muştur." demişti. Zaten *İlyada*'yı başından sonuna kadar pür dikkat okuyan birinin de, hemen fark edeceği bir şeydir bu. *Homerosçu İlahiler*, *İlyada*'daki şiirler gibi katmanlardan oluşmaz. *İlyada*'da bireysel, toplumsal, tanrısal, tarihi, etimolojik, psikolojik ve trajik birçok katmandan söz edilebilir. Zaten günümüzde *İlyada*'nın hayranlık verici yönü burasıdır. Yoksa kim kimi nasıl ve neden öldürmüş değildir. Şair bu kitapta, bunca düşünceyi, imgeyi, anlatımı, bilgiyi, tasviri nasıl üst üste istiflemiş, düzenlemiş ve bütüne ulaştırmış, buna inanmak zordur. Diğer yönden birçok destan örneğiyle karşılaşıyoruz. Fakat onlardan *İlyada*'dan etkilendiğimiz gibi etkilendiğimiz söylenemez. *Odyseia* için, roman türünün atası denilir. Aynı şey, belki *Odyseia*'dan çok, *İlyada* için de düşünülebilir. Sebebiyse, bu farklı boyutların bir araya getirilmesidir.

Epik söylevin peşrevi

Homerosçu İlahiler, tek katmanlı ilerliyor. Bunlarda tanrıya seslenen, tanrıyı öven, ondan yardım ve destek bekleyen kişi olarak insanla karşılaşıyoruz. Bu *İlahiler*'de ana kahraman, tanrılardır. Tanrılar içinde de tabii ki Zeus ve onun çocukları. Gören "ilahi" diye karşılamış, bu uzunlu kısalı şiirleri. Yunancası ise, *hymnos*'dur. Kitabın "Giriş" bölümünde *hymnos*, *eukhos*, *kharis* gibi farklı türler uzun uzadıya anlatılıyor. Dua, yakarış, lütuf, övgü, dilek, neşide gibi farklı içeriklere sahip çünkü *hymnos*. Bizim Divan şiirindeki "münacat"a karşılık gelmez mi diye düşündüm? Gelmiyor. Çünkü münacatta şair daha çok kendi ahvalini dile getirir ya da toplumsal du-

rumdan şikâyetçi olur, yardım ister. Münacatta tabii Allah'a ve onun yarattıklarına yönelik övgüler de yok değildir. Fakat *Homerosçu İlahiler*, münacatlar gibi, ayrıntılı değildir. Bunlarda daha çok tanrının özellikleri, hatta doğumu dile getirilir. En ayrıntılılarından biri "Hermes'e" olanıdır mesela. Bu bölümde Hermes'in doğumu, kurnazlıkları, Apollon'la ilişkisi, Olympios'a, yani Zeus'un huzuruna ilk nasıl çıktığı anlatılır. Ve bütünüyle insan gibi hareket ederler, düşünürler ve hissederler. Tek fizikötesi olay, Olympios dağına çıkışlarıdır. Bu yüzden Gören, isabetli bir seçimle, *hymnos*'u "ilahi" olarak çevirmiş. *İlahi*'ler okunduğundaysa, bunların Gören'in belirttiği gibi aslında uzun bir epik söylevin "peşrevi" yani girişi olduğunu fark ederiz.

Hem lirik hem epik şairler okunabilir

Öyleyse başa dönelim. *Homerosçu İlahiler*'de Homeros'un *İlyada* ve *Odyseia*'da olmayan şiirleriyle mi karşılaştım? Hayır. Her ne kadar bu şiirler, Homeros'un değilse de, ondan fazlasıyla etkilendikleri bellidir. Bu yüzden okunmayı hak ediyorlar. Zaten Gören, Homeros'tan "*İlias* ve *Odyseia*'nın bestecisi olduğu varsayılan kişi" diye söz ediyor. Demek ki Homeros tartışması devam ediyor. Kaldı ki *Homerosçu İlahiler*'i kimin söylediği netleşsin. İkinciye gelirsek, Yunan mitolojisine dair *İlyada* ve *Odyseia*'da söylenenler farklı, çok bir şey yok *İlahiler*'de. Belki sadece Hera ve Apollon arasındaki çekişmenin nedeni yakalanabilir bu *İlahiler*'de. Çünkü Hera "doğurdu ne tanrılara ne fanilere benzeyen, / dehşetli ve acımasız Typhaon'u, baş belasını tanrıların." Apollon ise, bu Typhaon'u "ta ki uzaktan-işleyen efendi Apollon'un kudretli oku / vuruncaya kadar". Ne demek Hera'nın doğurduğunu vurmak? Tabii ki Hera, Apollon'a düşman olacak. *İlyada*'da da Hera, Akhalar'ı, Apollon ise, Troykalıları tutar. Hera ve Apollon orada da karşı karşıyadırlar yani. Bir de ilk bu *İlahiler*'de karşıma çıktı, Homeros'un kör olduğuna dair rivayet: "Ey kızlar, şarkıcılardan hangi adam en hoştu, / buraya gelenler arasında, hangisi sizi en çok hoşnut etti? / Siz de cevap verirsiniz hep bir ağızdan: / 'Kör bir adamdır, oturur engebeli Khios'ta, / bütün şarkıları bırakır diğerlerini geride." Bunların dışında, belki benim gözümünden kaçanlar da vardır, bilemiyorum, *Homerosçu İlahiler*'de *İlyada* ve *Odyseia*'dan ayrı söylenen bir şey yok. İkinci merakım da bu şekilde giderilmiş oldu.

Üçüncüsüne gelirsek, konu sadece tanrılar olduğunda, aslında şiirlerin çok da cazip bir tarafı olmuyor. Her ne kadar bu şiirlerde de *İlyada* ve *Odyseia*'da olduğu gibi tanrılar, birer insanmış gibi anlatılmış olsa da. Sadece şu dikkatimizi çekiyor: Seslenilen veya övgülere boğulan tanrılara, ayrı ayrı nedenlerle yöneltilmiştir bu *İlahiler*. Tabii bilgi vermek de esastır. Fakat asıl sebep, şu nedenle şu tanrıya, bu nedenle bu tanrıya seslenilir diye bir sınıflandırmadır. Mesela başarı ve refah için Aslan-Yürekli Herakles'e, şehri koruması için Demeter'e, onur için Hera'ya, savaşa gidenlerin sağ salim dönmesi için Athena'ya, rakik hediyeler için Aphrodite'ye seslenilir. Şunu da merak ediyorum: Acaba bu şiirleri -mesela savaşa gidenlerin sağ salim dönmesi için Athena'ya yazılan peşrevini- orijinalinden okuduğumuzda, korku hissediliyor mu? Çünkü kişi savaşa gönderdiği oğlunun veya

kocasının ölmesinden korkar. Dilin kullanımından, konunun dile getiriliş biçiminden, bu korku çıkarılabiliyor mu? Çevirilerinden bunu anlamak zor... Hatta imkânsız... Mevcut haliyle, *Homerosçu İlahiler*'in çevirileri aynı duygu ve atmosfer içinde ilerliyor. Çevirinin dil veya üslubundan, içeriğin duygusuna dair fikir edinilemiyor. Eğer orijinalinde duyguyla ilahinin birlikteliği mevcutsa, o zaman *İlahiler*'e bir boyut daha eklenmiş demektir. Yoksa sadece tanrılara dair bilgi vermek için mi bu ilahiler söylenmiştir? Bu yönde kullanıldığı kesin. Benim merakım, tabii sanatsal yönüdür. *İlyada* ve *Odyseia* da uzun süre *Kitabı Mukaddes* gibi okunmuş, ibadetlerde kullanılmış. Onun dışında Yunan eğitim kurumlarında ders kitabı olarak okutulmuş. Belki de *Homerosçu İlahiler*, bu etkinliklerin sonucunda ortaya çıkmıştır. Bilemiyoruz.

Kitapta otuz üç hymnos (ilahi/neşide) var. Hiçbir ilahide *İlyada* veya *Odyseia*'ya atıf yok. Halen bu iki destan, Antikçağ ve Arkaik Dönem hakkında bilgi edinmek için en etkileyici iki başvuru kitabı. *Antoloji*'den de edindiğimiz intiba bu yönde. Fakat bu iki destanı yeniden düşündürmesi açısından hem Pindaros, Bakkhylides ve Sappho gibi lirik, hem de Ovidius, Hesiodos, Vergilius gibi epik şairler okunabilir. Tabii biraz daha derinleşmek için Platon, Aristoteles gibi filozofları, Sofokles ve Aiskhylos gibi oyun yazarlarını da okumak gerekir. Araya mutlaka *Homerosçu İlahiler*'i de sıkıştırmalı. (•••)

HOMEROSÇU İLAHİLER

CEV: Erman Gören

YAPI KREDİ YAYINLARI 2021

MURAT K. MURAT
m.murat.ag@gmail.com

KARARSIZ BİR DİSTOPYA : EUMESWIL

***Eumeswil*, Ernst Jünger'in geç dönem eserlerinden biri olarak ilk kez 1977 yılında yayımlandı. Yazıldığı dönemin sıra dışı bir projeksiyonu olan roman, bilinmeyen bir gelecekte Condor isimli bir kale-ülke *Eumeswil*'de yaşananları konu ediniyor. Kitapta, Manuel Venator'un yönetici gücün merkezinde yaşayanlara tanıklık ederken sadık birer muhalif olan ailesi sayesinde Condor'un devirdiği Trübünler'in politik söylemlerine aşına oluyoruz.**

Geride bıraktığımız yirminci yüzyılın; politikadan felsefeye, teknolojiden sanata hem toplumsal hem de bireysel bağlamda ciddi savrulmalara tanıklık ettiğimiz bir tür "aşırılıklar çağı" olduğunu inkar edemeyiz. Kavramların silikleştiği, çoğu şeyin yeniden tanımlandığı, hemen her alanda dönüşümlerin, eksen kaymalarının yaşandığı bu çağ kimileri için ısıltılı bir ütopya olurken kimisi için de umudun ortadan kalktığı karanlık bir distopyaya dönüştü. Ve -elbette- diğer her şey gibi bu kavramlar da zaman zaman bir diğerinin yerine geçti. Tıpkı çağdaş Alman edebiyatının önemli isimlerinden Ernst Jünger'in romanı *Eumeswil*'de olduğu gibi.

Gündüzleri tarihçi geceleri garson

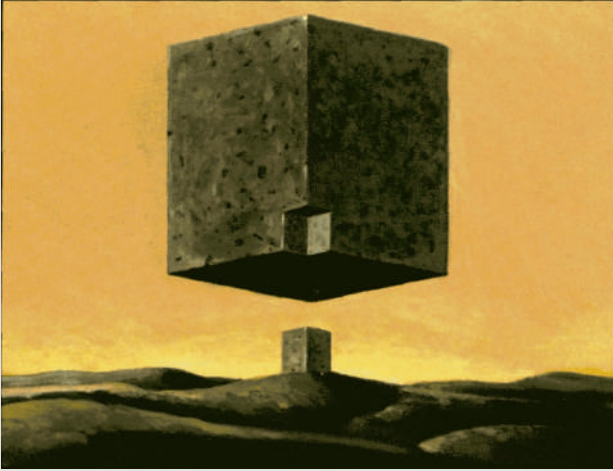
Jaguar Kitap'ın fantazy, distopya, ütopya ve bilimkurgu türlerinde eserlere yer verdiği Prospero Kitaplığı kapsamında okurla buluşan *Eumeswil*, Jünger'in geç dönem eserlerinden biri olarak ilk kez 1977 yılında yayımlandı. Yazıldığı dönemin sıra dışı bir projeksiyonu olan roman, bilinmeyen bir gelecekte Condor isimli bir "tiran"ın hüküm sürdüğü kale-ülke *Eumeswil*'de yaşananları konu ediniyor. Gündüzleri bir tarihçi, geceleri ise Condor'un sarayındaki gece kulübünde garson olarak çalışan Manuel Venator'un yönetici gücün

merkezinde yaşayanlara tanıklık ederken sadık birer muhalif olan ailesi sayesinde ise Condor'un devirdiği Trübünler'in politik söylemlerine aşına oluyoruz.

Dürüst olmak gerekirse *Eumeswil*'in kurgu unsurları ve hikâye bakımından güçlü bir roman olduğunu söylemek güç. Öte yandan Türk okurun yakından tanıdığı Jünger'in alameti farikasının da yazarın çarpıcı fikirlerinin taşıyıcısı karakterlere odaklanan, deneme ve günlük benzeri bu üslup olduğu söylenebilir. *Eumeswil*'in dağınık yapısına rağmen tutarlı ve kararlı biçimde anlatının merkezinde duran husus ise Venator'un "anark"lığı kuşkusuz. Zaten *Eumeswil*'de inşa edilen kurgusal dünyanın, kentin sakinleri için bir ütopya mı yoksa distopya mı olduğuna karar vermemizi güçleştiren de Venator'un bu dünyayı görme, anlama ve anlatma biçimi.

İçsel özgürlük arayışı

Liberal demokrasinin bir ütopya olarak lanse edildiği 70'ler Avrupası'nın bir analogisi olan romanda *Eumeswil*'in hükümdarı Condor bir "tiran" olarak tanımlansa da; kent halkının gündelik hayat tecrübesi, tiranın bir yönetici olarak onlarla ilişkisi ya da temel motivasyonları onu despot bir li-

der olarak görmemize engel olur. Zira -bir bakıma- Jünger'i temsil eden Venator'un dönemin liberallerinin yerine koyduğu Trübünler ile ilgili görüşleri, Condor için düşüncüklerinden daha olumsuzdur. Çünkü Venator bedelini çoğu zaman başkalarının ödediği boş vaatler olarak gördüğü ütopyalara inanmaz. Bir anark olarak mevcut düzeni yıkmayı hedefleyen anarşistlerden ayrılan Venator'un asıl aradığı bir tür içsel özgürlüktür. Bilhassa aksiyona dayalı bir direniş kabullenenler için anlaşılması güç bir direniş biçimine sadık kalan anark, tüm politik sistemlerden kendisini soyutlarken eşitlik adına özgürlüğü elinden alınan toplumun bir çeşit "genellemeye" maruz kaldığını ve bireyin sıradanlaşma baskısı altında olduğunu savunur. Dahası otoriteye inanmasa da onun karşısında değildir. Onun için özgürlük istediğini yapmaktan öte kolektifin bu baskısını aşmaktır. Hatta tam bir özgürlüğe sahip olmanın genelde asalak ve yıkıcı sonuçlar doğurduğu düşüncesinden hareketle, sürüklendiği yer neresi olursa olsun içinde yaşadığı toplumun kurallarına uyma eğilimindedir.

Jünger'in *Eumeswil*'de anlattıklarını çarpıcı kılan en önemli unsur da liberal demokrasi fikrine karşı getirdiği eleştiriler kuşkusuz. Özellikle Venator'un ailesini yakından tanıdıkça iç tutarlılıktan uzak, temelde kendi çıkarlarından yana hareket eden, sorumluluk almaktan korkan bir profille karşılaşırız. Bu Venator'un bir evlat olarak vazifesini yerine getirmesine engel olmasa da derinlerde Tribünler'in teklif ettiklerinin daha doğrusu gerçekleştirmek istediklerinin bedelinin olası kazanımlara ağır basacağını hissediyoruz. Zira onların bir gerileme olarak gördükleri statüko, olası değişimlerin bedelini ilk elden ödeyecek sıradan halk için bir idealdir. Çünkü her şeyin olduğu gibi süregitmesi yorucu bir mücadeleden daha kolaydır. Belki de asıl sorun yönetim değil, halkın kendisidir... (●●●)

EUMESWİL

Ernst Jünger
Çev: Süheyla Kaya

JAGUAR KİTAP 2021

Kısa kısa

Daha önce 1984 yapımı sinema uyarlaması ile izleme fırsatı bulduğumuz kült bilimkurgu serisi Dune için yeni bir yapıma başlandığı haberi hepimizi heyecanlandırmıştı. Denis Villeneuve'un yönetmen koltuğunda olduğu filmin sadece post prodüksiyonunun bir yıl sürmüş olması büyük bir beklenti yaratsa da Dune, pandemiden ötürü planlandığı gibi geçtiğimiz sonbaharda izleyicisi ile buluşamadı. En azından bir yıl ertelenmesi beklenen gösterim tarihi konusunda bazı iyimser haberler var. Henüz netleşmemiş olsa da filmin galası, ivme kazanan aşı süreci sonrası yeniden "eski usul" yapılması hedeflenen ilk film festivali olan 78. Venedik Film Festivali'nde yapılabilir.

Final sezonu ile sevenlerinde hayal kırıklığı yaratsa da şimdiden TV tarihinin kült yapımları arasına giren Game of Thrones evreninde geçen yeni dizi House of the Dragon'un yapım sürecine resmen başlandı. Gelecek yıl HBO ve HBO Max ekranlarında yayınlanması planlanan dizi Targeryan Hanedanı'nın kökenine odaklanacak. House of the Dragon GoT'un halefi olabilecek mi? Yoksa akıbeti pilot bölüm sonrası iptal edilen bir diğer yan yapım olan Long Night'a mı benzeyecek, bekleyip göreceğiz.

H. SALİH ZENGİN

hsalihzengin@gmail.com

ÇOCUK EDEBİYATI BAHÇESİNDE AÇAN ÜÇ ÇİÇEK

Çocuk edebiyatımızın öncü yazar ve şairlerinden Mustafa Ruhi Şirin bugüne kadar çok değerli eserlere imza atmayı başarmış çocuk yüzlü isimlerden birisi. Üç çiçek demetini andıran ve Turkuvaz Çocuk Yayınları'ndan çıkan üç kitabına göz atacağız bu ay. *Şarkılı Küçük Irmak*, şiir ve masalın birlikte aktığı, ikisinin de aynı hissiyatla bir ırmakta yolculuk ettiği bir eser. *Anne Ben Balık mıyım?* kitabında bir çocukluk kozası örüyor. *Ay'a Türkü Söyleyen At* ise hikâye gibi başlayıp masal gibi biten; masal gibi başlayıp hikâye gibi biten metinleri bir araya getiriyor.

Masal, şiir, öykü... Çocuk edebiyatının üç neşeli atı. Çocukların hayal güçlerini besleyen, onların gerçekle yüzleşmeleri için önlerine farklı yollar sunan ve konuştukları dilin incelikli yanlarını gösteren sözlü/yazılı anlatım biçimleri... Teorik olarak birbirinden farkları çok ama öz itibarıyla, çocuğa sunduğu imkân ve anlam sebebiyle üçü birbiriyle kol kola. Her üç alanda da kaliteli eser vermeyi başaran çocuk edebiyatçılarımızın sayısı parmakla gösterilecek kadar azdır. Çocuk edebiyatımızın öncü yazar ve şairlerinden Mustafa Ruhi Şirin bu zorlu görevi başarmış ve bugüne kadar çok değerli eserlere imza atmayı başarmış çocuk yüzlü isimlerden birisi. Üç çiçek demetini andıran ve Turkuvaz Çocuk Yayınları'ndan çıkan üç kitabına göz atacağız bu ay. Her üç eser de Şirin'in kırk beş yıl boyunca çocuklar için yazdıklarından derlenen seçkilerinden oluşuyor.

Şarkılı Küçük Irmak, şiir ve masalın birlikte aktığı, ikisinin de aynı hissiyatla bir ırmakta yolculuk ettiği bir eser. İlk bölümünde devlerden, hayvanlardan, Keloğlan'dan oluşan şiirli masallar var. Her biri çocuk hissiyatının dizelere dökülmüş hâli ve ezberlenmesi kolay şiirler. Gerçekle hayal arasında bir köprü olan dizeler bu yönüyle çocukluğu tamamlıyor

Mustafa Ruhi Şirin

ve çocukları tamamlıyor. Küçük yaşlarda kalan ve onlarla konuşan şiirler bunlar. Yaşı küçük ama anlamı kocaaamaan şiirler... Şiirlerden sonra şarkılı masallar başlıyor. Şirin'in çocuk duyarlılığını yansıtan güzel masallarla yeni bir yolculuk başlıyor. Elbette bu güzel metinlere eşlik eden Serap Deliorman'ın başarılı ve renkli çizimlerini de unutmamak lazım. Kitabı okuyup bitirince şu hissiyata kapılıyorsunuz: Şiirler ne kadar masalsı ve masallar nasıl da şiirsel...

Çocukları kanatlandıran şiirler

Şiir çocuk edebiyatının en zor alanlarından biri hiç şüphesiz. Çocuk diliyle şiirler yazabilmek ve bunu çocuğa sunmak cesaret gerektiren bir şey aynı zamanda. Yüksek dizelerden ziyade sesini alçaltan, çocuğun hizasına inerek onunla kalpten sade bir şekilde konuşabilen bir dile ihtiyacınız var. *Anne Ben Balık mıyım?* kitabı zaten isminden başlayarak nasıl bir büyü atmosferine yolculuk yapacağınızın ipuçlarını veriyor. Mustafa Ruhi Şirin beş bölüme ayırdığı kitabında 62 şiire yer vererek bir çocukluk kozası örüyor. Kitabı okuyan çocukların kitaptan bir kelebek gibi kanatlanarak uçacaklarına hiç şüphe yok. Şiiri, kelimelerin anlamıyla uyumlu sesli bir resim olarak tanımlayan şair, bütün çocukları şair olarak gördüğünden olağanüstü betimlemeler ve imgelerle düşsel bir yolculuk yaptırıyor. Dizeler durmuyor yerinde; bazen bir oyun bahçesine bazen gökyüzüne kaçıyor. Şiirlerin o güzelim illüstrasyonları durur mu? Soner Hızarcı'nın şiirleri bütünleyen resimleri de katılıyor bu yolculuğa...

Mustafa Ruhi Şirin'in Turkuvaaz Çocuk Yayınları'ndan çıkan ve öykü seçkisinden oluşan üçüncü kitabı *Ay'a Türkü Söyleyen At* adını taşıyor. Aslında kitabı tam olarak hikâye olarak adlandırmak bana kalırsa zor. Çünkü öyküde olması gereken gerçeklik zaman zaman yazarın elinden istemeden kaymışçasına masala evriliveriyor. Hikâye gibi başlayıp masal gibi bitenler kadar masal gibi başlayıp hikâye gibi bitenler de... Bu da gerçek ve hayalle iç içe yaşayan çocukların dünyasına uygun bir anlam bütünlüğü elbette. Toplam 17 hikâye içinde hikâyeden oluşan bu seçki çocuklar için harika metinlerden oluşuyor. Berk Öztürk'ün güzel çizimleri de *Ay'a Türkü Söyleyen At*'a eşsiz melodi olarak eşlik ediyor.

Çocuk edebiyatımızın en güçlü ve duyarlı kalemlerinden Mustafa Ruhi Şirin'in çocukları kucaklayan ve büyükleri selamlayan bu üç eserini yaş ayırt etmeksizin herkese öneriyorum. İyi ki varsın çocuk yüzlü gülümseyen yazar! (☺)

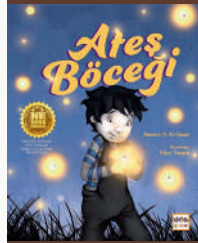

BEN ÇOCUK OLSAM...

- Ben çocuk olsam bu üç kitabın şiirsel diline bayılırdım. Her üçünde de hayal edeceğim o kadar çok şey bulurdum ki tekrar tekrar okumaktan kendimi alamazdım.
- Üç kitabı da okuyunca eminim içimde şiir, öykü ve masal yazma isteği oluşurdu. Acaba ben de böyle yazabilir miyim diyerek denemeler yaptım.
- Kitabın metni kadar onlara eşlik eden resimleri de çok severdim.

İYİLİK ÖYKÜSÜ

Ateş böceklerinin ısı ısı parıldadığı bir iyilik öyküsü bu. İnsanlara yardım eden anne ve babasına katılmak isteyen Mete, kitabın kahramanı. Annesinin kendisine hediye ettiği, içinde ateşböceklerinin olduğu kavanoza çok sevinen Mete, bir süre sonra ateşböceklerinin eskisi gibi ışık yaymadığını fark ediyor. Ve yaptığı yanlışları anlayıp onları serbest bırakıyor. Bir gece vakti anne ve babasıyla yardım yapmak için uzak bir köye giderken bozulan arabalarının imdadına da bu ateşböcekleri yetişiyor. Kitabın dili orta düzeyde ama resimlerinin küçük çocukların ilgisini çok çekeceğine eminim.

ATEŞ BÖCEĞİ

Ameera H. Al-Naemi
RESİMLEYEN: Nikos Yanopulo
NAR ÇOCUK YAYINLARI 2021

BEN ÇOCUK OLSAM...

- Bu kitabın içindeki iyilik yapma duygusu ve arzusu hoşuma giderdi ve insanlara iyilik yapmanın güzelliğini düşündürdüm.
- Kitabın resimlerini çok beğenir ve hayal gücümü geliştiren bu kitaba uzun uzun bakardım.

SERÇE RİSALESİ'Nİ OKUMA NOTLARI

Akif Hasan Kaya, okuruna bir hikâye anlatmayı dert edinen, onu karakterlerle tanıştıran bir yazar. Evet, anlattıklarında ejderha eti yediği için lanetlenen, türlü türlü olağanüstü varlıklarla karşılaşan karakterler mevcut. Yine de onun masalsılığı “gerçeği” görmezden gelen bir yazara dönüştürmüyor onu. *Serçe Risalesi* canlı, rahat, kompleksiz, nümayişsiz bir anlatımla ilerliyor.

“İçeri girer girmez elindeki silahı adamın kafasına dayadı.” Akif Hasan Kaya’nın beşinci hikâye kitabı *Serçe Risalesi*’nin ilk hikâyesi “Esnek Hikaye”nin ilk cümlesi bu. Bir aksiyon romanına başlar gibi değil mi? Ama sayfalar ilerledikçe görüyoruz ki “o iş öyle değil”. Akif Hasan Kaya, okuruna bir hikâye anlatmayı dert edinen, onu karakterlerle tanıştıran bir yazar. Evet, anlattıklarında ejderha eti yediği için lanetlenen, türlü türlü olağanüstü varlıklarla karşılaşan karakterler mevcut. Yine de onun masalsılığı “gerçeği” görmezden gelen bir yazara dönüştürmüyor Kaya’yı. Tam tersine okurun dikkatini bir gerçeklik alanının varlığına işaret eden, gerçek dertleri olan ve bu gerçek dertleri edebi bir dil içinde kendi üslubuyla inşa eden ve okurunu inşa ettiği atmosferde kanat çırpmaya teşvik eden bir yazar o.

Serçe Risalesi canlı, rahat, kompleksiz, nümayişsiz bir anlatımla ilerliyor. Mekân net bir şekilde kuruluyor, karakterler ve olaylar dört başı mamur bir şekilde anlatılıyor. Bir yandan konfor bozucu, huzur kaçırıcı hikâyeler olduğunu söyleyebiliriz onun yazdıkları için. Atmosferi karanlık olan ve kitaba ismini veren “*Serçe Risalesi*” tam bir hapishane hikâyesidir. Beton blokların içine ölmeden mezara girer gibi girmiş olarak anlatan bu hikâye, yine de ümit aşıl原因

ama laf olsun diye değil hikayenin anlatımını, dilini bozmadan ümit aşıl原因 bir hikaye. Bu “ümit” pedagojik bir bohçaya sıkıştırılmadan hikâyenin kendi tabii akışı içinde hissettiriliyor. Yazarın okura “ümitvar olunacak ol” komutuyla ümit verdiği bir zaman edebiyat tarihinde hiç yaşanmadı. Yazarın öncelikli hedefi hikayeyi “metinsellikten” kurtarması olmalı. İki boyutlu bir resmin üçüncü boyutu gibi bir inşadan bahsediyoruz bu noktada. Kaya’nın Aşkar dergisinin 34. sayısındaki yazısı önemlidir: “Öykü bir muhalefet imkânı olarak önümüzde duruyor. Öykünün de kendi içinde yaşadığı problemlerin de farkında olarak ve bunları da aşma gayretinde olmaya çalışmak önemli. Öyküyü, hem kendi içinde değiştirip dönüştürme, yani metinsellikten kurtarma, yazarın bir özne olarak durmadan kendisini anlatıp durduğu bir vitrin olmaktan çıkarak asli görevine döndürmek bunlardan biri sayılabilir. Hem de, insanı asıl problemlerinden uzak varoluşsal bunalımlar etrafında kurgulanan temalardan sıyrarak, cesurca biçimler deneyerek, insanın merkezde olduğu, onun acılarının ve dünya hallerinin anlatıldığı bir imkâna yeniden kavuşturmak.”

Kasvetli atmosfer derken “Tekno Hayat 7.0 S”i unutmuş değilim elbette. Tam ve özenti olmayan bir distopya ile karşı

Akif Hasan Kaya, denemekten korkmuyor. Çoğul okumalara açık hikayeler kaleme alan bir yazar. Ancak metafor olsun diye metafor yapmıyor. Bu durum onun metaforlarını çok daha güçlü kılıyor elbette.

karşıyayız. Bu mevzular yabancı romanların ve dizilerin işidir diyenlere bu hikâye yeterli cevabı verir bence. İnsanların kendilerine verilen küçük istisnalar haricinde kameraların kendilerini gördüğü şekilde yaşamak zorunda kaldığı ve bazı kelimelerin yasaklandığı bu distopyada, olan bitene karşı çıkan bir asinin çıkış yolu aramasının hikâyesini okurken hakikatle dayatılan gerçeği aynı anda zihninde yaşayan kişinin şizofrenisi çok güzel anlatılıyor. Bütün gam ve kasvet yine bir umut arayışı için seferber oluyor adeta. Bahsettiğim kof bir umut değil.

Sorular üreten hikayeler

“Mecburi Yön”de bir sayısal loto kuponunun elden ele geçişi ve onun bulunduranların / bulanların tavırları üzerinden insan naturası hakkında çok özel bir metne ulaşmakla kalmıyor, “eskimeyen hikayelerin” insana dair yansıttığı çelişkilerin bu zamanda nasıl hikayeleşebileceğine dair bir örneğe şahit oluyoruz. Hiç boşuna gülmeyelim. Anlatılan bizim hikâyemiz vesselam. Kaçarımız yok.

“Hikaye Hırsızı” da değinilmesi gereken bir başka hikâye ve ister istemez Akif Hasan Kaya’nın önceki kitaplarındaki bazı hikâyelere atıfta bulunmak zorundayım. *Uzun ve Lacivert Günler*’deki “Koleksiyoncu”, *Bu Bir Aşk Hikâyesi Değildir*’deki “İtiraf” ve “Hikaye Hırsızı” bir bütün oluşturuyor. Evet, her hikâye kendi başına bir bütün ve üç hikâye bir araya gelince yepyeni bir bütüne ulaşıyoruz. Akif Hasan Kaya, denemekten korkmuyor. Editör gözüyle bir de şunu söyleyebilirim söz konusu üç hikâye hakkında. (Bunu aynı zamanda bir temenni olarak kabul edin lütfen.) Bir gün bu üç hikâye ve eklenecek başka hikâyelerle kendi bağımsızlığını ilan edip başlı başına bir kitap olabilir.

Bu noktada “Bizim Köyden Neden Hiç Futbolcu Yetişmediğine Dair Bir Çocukluk Hikâyesi”nden bahsetmezsem yazı eksik kalır. Evet, yazılan bir futbol ve çocukluk hikâyesine düşen bir ifritin gölgesini konu ediniyor. Ancak, Simon Kuper’in bir mottoya dönüşen *Futbol Sadece Futbol Değildir*’ini hatırlamakta fayda var. Sadece futbolla ilgili bir hikaye olarak okumadım bu metni. Hayatın her alanında karşılığını bulabilecek sorular üretebiliriz bu hikâyeden. Mesela edebiyat da bu durumdan münezzeh değil. Çoğul okumalara açık hikayeler kaleme alan bir yazar Akif Hasan Kaya. Ancak metafor olsun diye metafor yapmıyor. Bu durum onun metaforlarını çok daha güçlü kılıyor elbette.

Mazlumdan yana, kara fakat gerçek

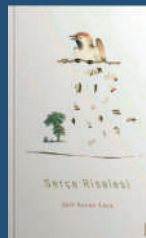
Doğukan İşler’in, Akif Hasan Kaya’nın ikinci kitabı *Ölmüş Oyuncaklar Müzesi* için yaptığı tespitleri *Serçe Risalesi* için de tekrar edebiliriz: “Akif Hasan Kaya, tutarlı bir gerçekçi ve

Akif Hasan Kaya

yaşadığı ortamı/dünyayı iyi ölçekbilen bir toplumcu. Daima mazlumdan yana; hem de basit manada bir ‘toplumcu-gerçekçi’ tavırdan oldukça uzak, yetkin bir şekilde kotararak yapıyor bunu. Öyküyü, hikâye anlatmayı ciddiye alan, ama bu ciddiyet içinde en fazla da okuru ciddiye aldığı için onu sıkmayan, bunaltmayan bir anlatıcı. Öyküler ile okuru baş başa bıraktığı zaman, okuyucuya, öyküleri tekrar kurarak olaylara başka türlü bakabilme imkânını sunan bir kalem. Ve yine Cortázar’ın o meşhur sözünden ilhamla bitirirsek bu yazıyı, öyküleriyle nakavt eden bir yazar diyebiliriz Akif Hasan Kaya için; bu öykülerin sonunda mazlumlardan yana gardınızın düşmemesi mümkün değil, onlarla hemhal olmamanız. Kara da olsa, gerçek öyküler hepsi demiştik çünkü.”

Serçe Risalesi, olgun bir yazarın beşinci öykü kitabı. Akif Hasan Kaya sadece nicelik olarak değil nitelik olarak da çitayı önceki kitabından daha yukarı taşımayı başarmış ve bir sonraki kitabı için beklenti çitasını da yukarı taşıyor. Ben şimdiden beklemeye başladım kendi adıma. 🐣🐣🐣

SERÇE RİSALESİ

Akif Hasan Kaya

İZ YAYINCILIK 2021

“Dans etmek gibi, yazmak da hiçbir şeyi olmayanlar için erişilebilir bir sanattır. ‘Birisi on altı peniye,’ diyor Virginia Woolf, ‘Shakespeare’in tüm oyunlarını yazmaya yetecek kadar kâğıt satın alabilir’”

Yazarlar İçin Dans Dersleri / Zadie Smith

** sen kuşları boş ver Evler, yerlerinde değiller*

Orhan Veli’nin, Aziz Nesin ile birlikte Bursa’dan İstanbul’a giderken tam Gemlik girişinde Nesin’e “Birazdan denizi göreceksin, şaşırma” dediği gibi şu pandemi bitince sanırım en çok ‘şaşıracamız’ ve birilerinin bizi sürekli uyarması gerekecek!

En son biriyle ne zaman tokalaştık, sarıldık demiyorum. Elini nereye koyacaksın. Nasıl selamlaşıyordu, hatırlıyor musun? Bir yerde oturup çay karıştırırken kaşığın bardakta çıkardığı sestten irkilmek, eşofmanla işe gitmeye kalkmak, hafta sonu evden çıkmayı unutmak gibi şeyler gelmez mi başımıza? Gelsin, yeter ki gelsin. Birileri de uyarın, biz de uyarırız ne olacak!

Ev hali başka bir hâl zira... Boş boş oturanlara ya da kafası kesik tavuk gibi amaçsızca oradan oraya koşturanlara değil sözüm ama çeşitli hobiler de geliştirenler yok mu bu vesileyle ya da ne bileyim bir şeyler yazan, araştıran...

Mesela böyle dergi yazıları, sanıldığı gibi oturup hemen yazılmıyor, bilginiz olsun! Fikrin ortaya çıkması ile araştırma birlikte yapılıyor. Hangisi hangisinden önce kesin bir şey söyleyemem ama anlamsızca değil. Çoğu kişiye anlamsız gelebilecek düşünce akışı, gördüklerin ve bildiklerinle seni başka bir yere götürüyor. Özellikle evde kalınca daha da ilginç şeyler bulabiliyorsun. Okunan kaynakları, araştırılan sayfaları belirtmek için abartısız bir bu sayfalar kadar daha yere ihtiyaç var. Bu yazıların ortaya çıkmasında katkısı olanların emeğine saygıyla diyerek başlayalım o zaman...

Eskiden doğum ve ölüm tarihlerine, en azından gün ve ay olarak, itibar edilmezmiş, bilirsiniz. Çoğu büyüğümüzden “dut zamanıymış” ya da “ekinler toplanıyordu” gibi ifadelerle öğrenmeye çalışırdık kendi doğum tarihlerini -hâlâ daha duyarız hatta. Ama içinde bulunduğumuz Haziran ayında ölen ve bundan yaklaşık bin yıl önce yaşamış birinin ölüm tarihini günü gününe biliyor olmamız ilginç gelebilir -di belki de tabii o kişi İbn Sina olmasa! 980 yılında doğan ve 21 Haziran 1037 yılında hayatını kaybeden Sina, batının tanıdığı isimle Avicenna, Pers topraklarında doğmuş, tıp adamı, astronom, kimyager, hafız, mantıkçı, matematikçi, şair, psikolog, bilim insanı, asker, devlet adamı ve teoloji uzmanı gibi birçok unvanın sahibiymiş. Ama en çok tanınan yönü hekimliği olmuş hatta ona Hekimler Hâkimi sıfatını layık görmüşler. 19. yüzyıla kadar, tıp alanında yazdıkları batıda okutulmaya devam etmiş. Hatta hâlâ bile bazı üniversitelerde etkileri görülmektedir ki Almanya’daki

Ingolstadt Üniversitesi Tıp Fakültesi’ndeki en büyük amfiye de Batı’da anıldığı şekliyle Avicenna ismi verilmiş. Aynı fakültenin doktora yönetmeliğine göre sınavda İbn Sina’dan bir soru sorulması da zorunluymuş.

On altı yaşında Buhara’da, Samanoğulları Hükümdarı 2. Nuh’un özel doktorluğuna getirilecek kadar yetenekliymiş. Hatta hükümdarın hayatını kurtarmasıyla birlikte saray kütüphanesinin kapıları açılınca kendini tamamen okumaya ve yazmaya vermiş. Ki dört yıl sonra hükümdarın ölümüyle ayrılınca kadar birçok el yazması eser üzerinde titizlikle çalışma imkânı bulmuş. O zamanlar mikroskop gibi bir

Kitaplardan

“Ben de şiirler yazarım. Daha doğrusu İstanbul’dayken yazardım. Vefa Lisesi’nde okurken yazdıklarım İrtika ve Malumat’ta neşredildi.”

“Vay canına! Bunlar çok mühim neşriyatlar azizim.” dedi

Muhsin. Dönemin önemli dergilerinde hem de lise döneminde şiirleri yayımlanmış biri, sıradan olamazdı.

“İsminizi bahşetmenizi dilesem saygısızlık etmiş olur muyum?” diye sordu çekinerek.

“Dergilerde geçen ismimi mi yoksa dostlarımla beni bildiği ismimi mi öğrenmek istersiniz azizim?” diye sordu adam.

“Sizinle konuşacak çok konumuz olduğu kesin. Bu sebeple arkadaşlarınızın sizi bildiği ismi yeğlerim.” dedi Muhsin. Adam elini Muhsin’e uzattı, Muhsin de ona karşılık verdi. Kenetlenen eller, sıkı bir arkadaşlığın sözleşmesi üzerine atılan imzalar gibiydi.

“Kemal...” dedi adam gururla. “Yahya Kemal...”*

“Ertuğrul Muhsin...”

“Bu saatte burada ne yapıyorsun Ertuğrul Muhsin? Bizi gecenin bu vakti bir araya getiren nedir?”

“Tiyatro... Sadece tiyatro.”

**Yahya Kemal Beyatlı*

Muhsin / Orhan Bahtiyar

alet olmadığından sanırım bahsetmeme gerek yok tabii de buna rağmen, hastalıkların oluşmasında gözle görülmeyen ‘mikrop’tan ilk bahseden kişi olarak tarihtekini yerini almış.

Dönemin önemli isimlerinden Biruni ile çalışmış, Farabi’den Aristo felsefesini öğrenmiş. Yaptığı çalışmalarla antik Yunan’ın felsefe ve düşüncesini Batı’ya yeniden tanıtan filozof olarak bilinmekteymiş. Sayısız alanda onlarca çalışma sonrasında 57 yaşında hükümdarla çıktığı bir seferde rahatsızlanmış. Kendisini tedavi etmeye çalışsa da yorgun vücudu daha fazla dayanamamış ve hayatını kaybetmiş. Geride 450’ye yakın kitap bırakmış, bunların yaklaşık 250’si günümüze ulaşabilmiş. Eserleri başta Latince olmak üzere çok pek çok dile çevrilmiş.

Saymakla bitmeyecek bir dolu hikâyenin kahramanı hakkında yazılacak bir sürü şey var ama eserlerini Arapça yazmasına rağmen şiirlerini Türkçe yazdığından bahsetmeden geçmek olmaz. Ayrıca Ahmet Hamdi Tanpınar’ın deyimiyle ‘İslam âleminin tek romanı’ ve ilk felsefi roman kabul edilen İbn Tufeyl’in *Hay Bin Yakzan*’ından önce İbn Sina da aynı isimle bir hikâye yazmış.

İbn Sina’nın ölümünden yaklaşık 69 yıl sonra doğan İbn Tufeyl (d:1106 – ö:1186) tıp, felsefe ve astronomi konularında uzmanmış. 14. yüzyıldan itibaren çeşitli Batı dillerine çevrilen roman, başta *Robinson Crusoe*’nun yazarı Daniel Defoe olmak üzere birçok yazarı etkilemiş. Latin dünyasında da Abucaber ismiyle bilinirmiş.

Hikâye’nin orijinali aslında Yunanca... 9. yüzyıldan sonra Yunanca’dan Arapça’ya çevrilen ‘*Salaman ve Absal*’ hikâyesi İslam dünyasındaki pek çok düşünürü etkilemiş, ortaya başka çalışmaların çıkmasını sağlamış. İşte bunların en ilgi çekicilerinden biri *Hay bin Yakzan*. İbn Sina ve İbn Tufeyl’in yazdıkları arasındaki tek benzerlik kitabın ismi. İbn Sina’nın ki 19 sayfalık âlemler arasında yolculuk yapan bir gezginin sorgulamalarından oluşan hikâyeyken; İbn Tufeyl’inki yaklaşık 100 sayfalık bir roman ve ıssız bir adada bir ceylan tarafından büyütülen bebeğin büyüüp kendini bulmasıyla ortaya çıkan bir arayışın hikâyesi...

Eskileri okudun mu ki yenileri merak ediyorsun, diyerek okunmasını tavsiye edeceğim baskı da Yapı Kredi Yayınlarından çıkandır. Geniş açıklamaları ve işinin ehli çevirisiyle, ikisi bir arada sunulmuş halini seveceksiniz.

Hay Bin Yakzan, İbn Sina / İbn Tufeyl tarafından yazılan kitabın çevirisini M. Şerefeddin Yalıtıkaya ve Babanzade Reşid yapmış: İlginç olan, dünyada 14. yüzyıldan beri çeşitli dillere çevrilen kitap Türkçeye 1923 yılında çevrilmiş ve kitaplaşması da 1985 yılında olmuş. 17. yüzyılda Aydınlanma felsefesinin en önemli temsilcilerinden Spinoza her iki isimden de oldukça etkilenmiş. O kadar ki, Hollandalı felsefeci, Tufeyl’in *Hay Bin Yakzan*’ını bizzat çevirmiş kendi diline... Sırf bu bile aslında ayrı bir yazı konusu olur ama hayat gibi yerimiz de kısa.

Lafı fazla uzatmadan, son söz İbn Sina’dan olsun: “Sözün güzelliği kısalığındadır. Yediğin zaman az ye, yedikten sonra beş saat daha hiçbir şey yeme. Midenin üçte birini havaya, üçte birini suya, üçte birini de yemeğe ayır.” ☯☯☯

* Balıkçı ve Oğlu

Zülfü Livaneli’yi tanıtmama gerek var mı bilmiyorum ama müzisyenliği ve toplumsal duyarlılığı ile yakından tanıdığımız yazarın romanları İtalya ve Fransa’da Yılın Kitabı Ödülü, ABD’de çeşitli edebiyat ödülleri, Balkan Edebiyat Ödülü; Türkiye’de Yunus Nadi Roman Ödülü, Orhan Kemal Roman Armağanı ve Beyaz Martı Onur Ödülü gibi ulusal ve uluslararası ölçekte pek çok saygın ödüle layık görüldü.

Üç yıl aradan sonra yazdığı yeni romanı ile de sanırım bu yaza damga vuracak. 140 sayfalık yeni romanı siz bu satırları okurken raflardaki yerini almış olacak. Ben çıkmadan okuyabilen şanslı kişilerden olarak kitabı oldukça beğendiğimi söyleyebilirim.

Kendi halinde küçük bir Ege kasabasında yaşayıp giden balıkçı Mustafa ile karısı Mesude ve Samir bebek ekseninde dönen bir deniz hikâyesi... Bir Hemingway göndermesi... Zaten yazar da şöyleşilerinde Hemingway’e olan sevgisini sıklıkla dile getiriyor. Hatta küçüklüğünde çok etkilendiği yazarın romanındaki balıkçı gibi yaşamak için birkaç gün evden kaçmışlığı bile varmış! Kitapta balıkçı Mustafa’ya Hemingway’in kitabından bahsettikleri bölümde Mustafa’nın verdiği tepki tam da doğayı ve denizi gerçekten seven insanların vereceği tepkiydi, aşına olduğunuz duyguyu o sahnede hissedeceksiniz

Kadın erkek ilişkilerinden, göç ve mülteci sorununa, denizlerimizin son zamandaki baş düşmanları balon balıklarından, doğayı tahrip edişimize, balık çiftliklerine kadar bir sürü iç içe geçmiş olay, bu kısa ama doyurucu kitapta yer almış.

Bir solukta okunuyor desem abartmış olmam. Daha önce hiç Zülfü Livaneli kitabı okumamışsanız da bir tanışma kitabı olarak bile düşünebilirsiniz. Ben daha fazla anlatıp heyecanını kaçırmak istemiyorum.

Balıkçı ve Oğlu, Zülfü Livaneli tarafından yazılan kitap İnkılap Kitabevi’nden çıkmış: “Denizciler suyun, yelin, bulutun, şimşegin, dalganın çok güçlü, insanınsa aşırı derecede aciz olduğunu bilerek yaşadıkları için doğaya karşı kent insanlarından daha saygılıdır.”

“Karada ne varsa denizde de aynı şeylerin yaşandığına inanır.”

“Erkeklerin çocuksu zayıflığına karşı, hayatı devam ettiren kadın iradesiydi bu. Karşı cinste benzerine pek rastlanmazdı.”

“...aklına geçen yaz teknesine binen turistin anlattığı balıkçı geldi. Vay be dedi, hem ihtiyarmış, hem de kitabı yazılmış. Ben de onun gibi sahile taşıyorum ama balık değil insan, hem kimse bizim kitabımızı da yazmaz.”

Gerisi... Oku, dünyanı değiştir!

bir varmuş:

“hadi sen git yağmur bastırmadan ben sonra gelirim o kitap vardı ya verdiğin (roman) yakıp savurmuşlar hadi sen git beni yalnız bırak bu akşam iyi değilim”
Böyle Bir Sevmek / Attila İlhan
(d:15 Haziran 1925) – ö:10 Ekim 2005)

bir yokmuş:

“Mutsuz kadınlar mezarlarınızdan kalkın! İnsanlıktan çıkmış olmaktan, bir gölge gibi yaşamaktan kurtulun! İnsanca yaşamaktan alıkonulan kadınlar kenetlenin! Eski zamanların karanlıkları önümüzde titresin.”
İlk Öğretmenim / Cengiz Aytmatov
(d:12 Aralık 1928 – ö:10 Haziran 2008)

* Yaşar’ın “Kuşlar” şarkısından...

@terskarga

orkun@galolar.com

GÜNCEL

CEM TUNÇER

cemtuncer3@gmail.com

PESSOA'YA (VE DİĞERLERİNE) ÖVGÜ

Lübnan'da yaşayan yalnız bir kadın, Aaliya. Tuhaf bir alışkanlığı var, kitaplar çeviriyor ama bu kitapları asla yayınlamıyor ya da birilerine okutmuyor. Kitabın arka planındaysa, Aaliya'nın iç savaş tanıklıkları yer alıyor: Yaklaşık 15 yıl süren ve 150-200 bin insanın ölümüne yol açan o savaş... Yazar Rabih Alameddine'in *Lüzumsuz Kadın* eseri, sonraki sayfada neler olacağını merak ettiriyor ve bir yandan da insanı başka yazarlardan başka kitaplar okumaya teşvik ediyor. Bunların başında da Pessoa geliyor olmalı.

Rabih Alameddine'in *Lüzumsuz Kadın*'i, lafı pek de uzatmaya gerek yok, konusu edebiyat olan muhtesem bir edebi eser. Lübnan asıllı Amerikan yazar, okuduğu kitaplardan yeni bir kitap yazmışa benziyor.

Lüzumsuz Kadın'in (*An Unnecessary Woman*, orijinal adıyla), yayınlandığı 2014 yılını hatırlıyorum; birçok yerde adına ve orijinal kapağına rastlıyorduk ki kitap sonrasında National Book Award finalisti de olmuştu. Şimdi, yayınlandıktan yıllar sonra, Seçil Sönmez çevirisiyle tekrar okuyunca kitabı, 2014 yılındaki hislerini anımsadım; tuhaf bir şekilde, aslında doğru düzgün hiçbir olayın yaşanmadığı bu kitap sonraki sayfada neler olacağını –ya da olmayacağını– merak ettiriyor ve bir yandan, insanı başka yazarlardan başka kitaplar okumaya da teşvik ediyor. Bunların başında da Pessoa geliyor olmalı.

Her ihtimale karşı kalasnikof

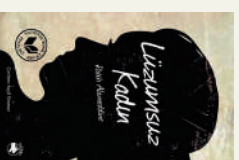
Lüzumsuz Kadın, Aaliya Saleh'in hikâyesi. Aaliya, Lübnan'da yaşayan yalnız bir kadın. Tuhaf bir alışkanlığı var Aaliya'nın, kitaplar çeviriyor ama bu kitapları asla yayınlamıyor ya da birilerine okutmuyor. Her Ocak ayının 1'inde yeni bir kitaba başlıyor. Javier Marias'ın *Yarın Savaşta Beni Düşün*, *Beyaz Kalp* kitaplarını çevirmiş mesela. Yine, Sebald'ın *Göçmenler*'ini ve *Austerlitz*'ini çevirmiş. Bir şartı var kitap çevirisi konusunda: Fransızca ve İngilizce bilse de bu dillerden orijinal çeviri yapmıyor. Seçtiği İspanyolca ya da Almanca kitapların Fransızca ve İngilizce çevirilerini çeviriyor; direkt bir çeviri değil yaptığı, dolayımı bir çeviri. İnsanlarla paylaşmamasının bir sebebi de budur belki. Kitabın arka planındaysa, Aaliya'nın iç savaş tanıklıkları yer alıyor: Yaklaşık 15 yıl süren ve 150-200 bin insanın ölümüne yol açan o savaş... Hal böylele olunca, Aaliya'nın savaş anıları da kitapta yer tutuyor ama pek fazla değil; yine de evinde her ihtimale karşı kalasnikof bulunduran bir kadından söz ediyoruz. Aaliya, bir yandan kitaplar çevirirken bir yandan da savaşın yıkıcılığıyla yüzleşmek zorunda kalıyor. Savaş teması yer tutsa da kitapta, temelde hep edebiyat ve kitaplar var... Çünkü, 2015 yılında yayınlanan *Kâğıt Ev*'de de dediği gibi, "Kitaplar insanların kaderlerini değiştirir". Aaliya'nın hayatı da bir kitapçıda çalışmasıyla değişiyor, böylece yaşamında yazarlar daha

bir yer tutuyor. Kitapta geçen onca edebiyatçı-felsefecinin (Kant, Marias, Calvino, Auden, vd.) yanında bir ismi çok daha sık duyuyoruz: Pessoa'yı. Aaliya çılgın bir Pessoaacı. Kendine yakın görüyor olmalı; "Üstün bir insana yakışan yegâne tavır, yararsız olduğunu bildiği bir işi inatla sürdürmek, sonuç vermeyeceğinin farkında olmasına rağmen disipline ayak uydurmak ve zerre kadar önem vermediği felsefi ve metafizik düşünce kıstaslarına sıkı sıkıya sarılmaktır" diyor Pessoa. *Huzursuzluğun Kitabı*'nda. Bu, Aaliya'nın kimseyle okumadığı çevirilerini açıklıyorsa, hangi söz açıkları?

Yalnız olmaya ihtiyacı var

Yanı sıra, Aaliya, yalnızlığıyla ilgili de Pessoa'yla bir bağ kurduğunu hissetmiş olmalı. 1929'da, Pessoa, Lizbon'da Ophelia adında bir kadına aşık olur – hayatındaki tek romantik münasebet. Fakat sonrasında, bundan vazgeçir kendini. Şöyle düşünür kendine; bu kadın onu edebi hedeflerinden uzaklaştıracak birinden başka bir şey değildir. Haliley, Aaliya'nın çeviri yapmaya devam edebilmesi için yalnız olmaya da ihtiyacı vardır diyebiliriz. Nitekim sadece romantik bir yalnızlık değildir Aaliya'nın; komşularıyla arası da pek iyi değildir bu huzursuz kadının.

Alameddine, içinden edebiyatın geçtiği bir kitap yazmış. Okurken bunca bilgi birikimi nasıl aktarabildiğine, olay örgüsüne nasıl bu denli ustaca yedirdiğine de hayran kaldım diyebilirim. Çünkü, aslında, olay örgüsü yer tutmasa da kitapta, Hemingway'inden Beckett'ine, tüm bu edebi havuzu bir arada tutmak da epey zorlu bir iş. *Lüzumsuz Kadın*, bence, yılın en iyi çeviri kitaplarından olacağına benziyor. (👉👉)

LÜZUMSUZ KADIN

Rabih Alameddine

Çev: Seçil Sönmez

BUDALA KİTAP 2021

sabitfikir

Evde daha keyifli vakit geçirmeniz için
Sabitfikir yanınızda!

Sabitfikir'e ulaşmak için; idefix.com, dr.com.tr ve turkuvazabone.com

[f @Sabitfikir.com](https://www.facebook.com/Sabitfikir.com) | [t @sabitfikir](https://twitter.com/sabitfikir) | [i @sabitfikir](https://www.instagram.com/sabitfikir)

TARİHİMİZDE LALE MERAKI

A. Süheyl Ünver imzalı *Lâlezâr-ı Süheylî - Tarihimizde Lale Merakı* okurla buluştu. Tıp, sanat ve kültür tarihimize hayatını vakfetmiş olan rahmetli Ünver'in çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanmış yazıları ve yanından asla ayırmadığı boyalarıyla ömrü boyunca yaptığı lale çizimlerinin bir araya geldiği kitap hem seyir zevki yüksek hem de aktardığı bilgilerle dikkat çekiyor. Kitap sayesinde Türk çinilerinde lalenin yer alışı, bu coğrafyada lalenin yerleşmesi ve Avrupa'ya özellikle Hollanda'ya olan yolculuğu, nadir bir lale soğanına ödenen muazzam ücretler gibi laleyle alakalı akla gelebilecek hemen her hususu öğrenmek mümkün.

Türk tarihi söz konusu olduğunda tahminen lale kadar ilgiye mazhar olmuş, şiirlerde, şarkılarda işlenmiş başka bir çiçek bulmak hayli zordur. Albaraka Yayınları'ndan çıkan A. Süheyl Ünver [1898-1986] imzalı ve Ömer Faruk Şerifoğlu'nca yayıma hazırlanan *Lâlezâr-ı Süheylî - Tarihimizde Lale Merakı* tam da bu konuyu işliyor.

Albaraka Yayınları yakın zamanda yayınladığı yeni kitaplarıyla kültür dünyamızda dikkat çekici işler yapacağını sinyaliyi şimdiden veriyor. Sanat, felsefe, iktisat, psikoloji, düşünce gibi farklı bir yelpazeye sahip yayınevinin sanat ve yayıncılık dünyamıza yeni bir soluk getireceğini düşünüyoruz.

Ressamlık değil kayıtçılık

Tıp, sanat ve kültür tarihimize hayatını vakfetmiş olan rahmetli A. Süheyl Ünver'in çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanmış yazıları ve yanından asla ayırmadığı boyalarıyla ömrü boyunca yaptığı lale çizimlerinin bir araya geldiği kitap hem seyir zevki yüksek hem de aktardığı bilgilerle dikkat çekiyor.

Süheyl Ünver'in 88 yıllık ömründe yazdıkları ve çizdikleri olmasa bugün kültür hayatımız eksik olurdu. Kastım sadece hem bir tıp insanı olup hem de 1936'dan 1955'e kadar İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde Türk süslemesi, tezhip ve minyatür öğretmenliği yapması değil. Gördüklerini bazen metin olarak bazen de çizimle bugün 1150 tanesi Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan yaklaşık 3 bin deftere not etmesi onu eşsiz kılan unsurların başında geliyor. *Lâlezâr-ı Süheylî*'nin sunuş bölümünde Ömer Faruk Şerifoğlu'nun da belirttiği gibi Süheyl Ünver'in üslubu, hiçbir zaman hocası Hoca Ali Rıza'nın estetik ve sanat düzeyine erişmemiştir. Ama Süheyl Ünver'in amacı zaten ressamlık değil yaşananları ve gördüklerini kayıt altına almaktır. Hafızanın yanılabileceğine inanan A. Süheyl Ünver bir yazısında not almanın önemini şu sözlerle vurguluyor: Zamanında Kanunî'nin Süleymaniye Camii'ni açmaya geldiğini elbette görenlerimiz vardı... Bir köşeye bu intibalarını kaydetseleirdi ve bir defterin yaprağında bu günü bulsaydık, fena mı olurdu? Ben

bu geçmiş kişilere, ellerinde olan imkanları kullanmayan insanlara küskünüm

Lâlezâr-ı Süheylî'de Ünver'in 1920'den itibaren laleye dair tüm yazıları yer ve tüm resimleri yer alıyor. Bu açıdan son derece önemli bir çalışma. Kitapta farklı tarihlerde farklı mecalarda yayımlanan makaleler bulunduğu için zaman zaman tekrar hissi doğabiliyor ama bu karşılaştırmalı okuma imkanı Hoca'nın zaman içerisinde öğrendiği yeni bilgileri fark etmemize imkan sağlıyor.

İstanbul kadar bir çiçek

A. Süheyl Ünver'in dil kullanımı ve kelime seçimi zaman zaman genel okuru zorlayabilir ama bunun için de kitapta yer alan dipnotlar yardımcı olacaktır.

Kitabın baskı kalitesinin ve mizanpajının başarılı olması, özellikle Ünver'in arşivinden fotoğrafların aktarılması ve defterin tıpkıbasım sayfalarında okunurluğa büyük fayda sağlıyor.

Bu kitap sayesinde Türk çinilerinde lalenin yer alışı, bu coğrafyada lalenin yerleşmesi ve Avrupa'ya özellikle Hollanda'ya olan yolculuğu, Osmanlı tarihi boyunca lalenin gördüğü ilgi, İstanbul'da kaç çeşit lale yetiştirildiği, nadir bir lale soğanına ödenen muazzam ücretler gibi laleyle alakalı akla gelebilecek hemen her hususu öğrenmek mümkün. Kitap sadece sanatla ilgilenenlerin değil, tarih, sosyoloji, botanik gibi farklı ilimlerle ilgilenenlerin de dikkatini çekmesi gerek bir eser. (●●●)

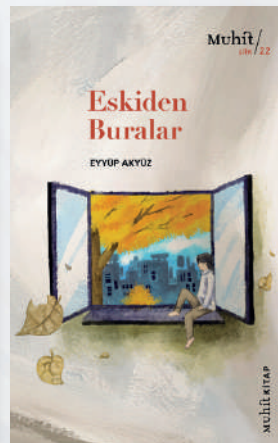
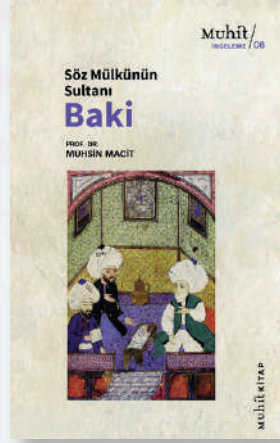
**LALEZAR-I SÜHEYLİ -
TARİHİMİZDE LALE MERAKI**

A. Süheyl Ünver

ALBARAKA YAYINLARI 2021

muhit KİTAP

Kütüphanemiz Genişliyor

www.muhitkitap.com.tr

f muhitkitap

🐦 muhitkitap

📷 muhitkitap

Anılar aklında kalmasın, **Dijital Depo saklasın**

Dijital Depo ile telefonundaki fotoğraf, video ve belgeleri silmene gerek kalmadan anılarını rahatça saklayabilirsin. Üstelik 2 GB depolama alanı ücretsiz.

daha fazlası için: sabitturk.com

2GB
ücretsiz*

*2 GB ücretsiz depolama alanından yararlanabilmek için Dijital Depo uygulamasının cihaza yüklenmiş olması gerekmektedir. Ayrıntılı bilgi için: www.dijitaldepo.com.tr

DijitalDepo

Türk Telekom
Değerli Hissettirir

